

BIJLAGE D BIJ METHODEBESLUIT

Nummer: 102106-89
Betreft zaak: Methodebesluit X-factor en rekenvolumina regionale netbeheerders elektriciteit derde reguleringsperiode
Onderwerp: Reactie van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit op de ingediende zienswijzen bij het ontwerp-methodebesluit van 8 maart 2006.

1	Inleiding	2
2	Zienswijzen	6
2.1	Meetgroep	6
2.2	Speelveld en catch-up	8
2.3	Rekenvolume.....	15
2.4	Aansluitfactor en productiviteitsmeting.....	18
2.5	Landelijk uniform producententarief (LUP)	24
2.6	WACC.....	27
2.6.1	Zienswijzen algemeen	27
2.6.2	Fisicovrije rente	35
2.6.3	Rente-opslag	41
2.6.4	Gearing.....	43
2.6.5	Belastingvoet	45
2.6.6	Marktrendement	46
2.6.7	Marktrisicopremie	47
2.6.8	Bèta	50
2.6.9	Inflatie	62
2.6.10	Overige overwegingen	64
2.7	ORV.....	67
2.7.1	ORV elektriciteit algemeen	67
2.7.2	Waterkruisingen.....	82
2.7.3	Lokale heffingen.....	83
2.7.4	Aansluitdichtheid.....	87
2.8	Procedureel.....	92
2.9	Overig	98

1 Inleiding

1. In deze Bijlage bij het besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering en van het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld (hierna: methodebesluit) ingevolge artikel 41, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet) voor de jaren 2007 tot en met 2009 worden de zienswijzen op het ontwerp-methodebesluit van 8 maart 2006¹ behandeld. Deze Bijlage is onderdeel van het methodebesluit 102106-89 van 27 juni 2006.
2. Op 6 april 2006 heeft, als onderdeel van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, een hoorzitting plaatsgevonden ten kantore van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad). Hier hebben de netbeheerders van Eneco, zijnde Eneco Netbeheer B.V., ENBU B.V., Eneco EdelNet Delfland B.V., Eneco Netbeheer Midden-Holland B.V., Eneco Netbeheer Weert B.V., B.V. Netbeheer Zuid-Kennemerland (hierna tezamen: Eneco), EnergieNed, de netbeheerders van Essent, zijnde Essent Netwerk B.V. en InfraMosane N.V. (hierna tezamen: Essent), Intergas Energie B.V. (hierna: Intergas), NRE Netwerk B.V. (hierna: NRE), Rendo Netbeheer B.V. (hierna: Rendo), TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT), Vereniging voor Energie, Milieu en Water (hierna: VEMW) en Vereniging Particuliere Windturbine Exploitanten (hierna: PAWEX), het woord gevoerd.
3. De Raad heeft schriftelijke zienswijzen ontvangen van N.V. Continuon Netbeheer (hierna: Continuon), DNWB Netwerkbedrijf B.V. (hierna: DNWB), Eneco, EnergieNed, Essent, Intergas, MKB-Nederland, NRE, ONS Netbeheer B.V. (hierna: ONS), PAWEX, Rendo, TenneT, Westland Energie Infrastructuur B.V. (hierna: Westland) en VEMW.
4. De Raad heeft geconstateerd dat Intergas, zijnde een regionale netbeheerder gas, zienswijzen heeft ingediend bij het methodebesluit dat wordt vastgesteld voor regionale netbeheerders elektriciteit. Intergas merkt op dat, doordat de in het ontwerp-methodebesluit geformuleerde uitgangspunten voor de verwerking van eventuele objectieveerbare regionale verschillen naar verwachting voor regionale netbeheerders gas hetzelfde zullen zijn als voor regionale netbeheerders elektriciteit, zij nu reeds aanleiding ziet om een zienswijze in te dienen. De Raad is echter van oordeel dat voor Intergas geen directe rechtsgevolgen voortvloeien uit dit methodebesluit en Intergas derhalve niet als belanghebbende kan worden aangemerkt. De Raad heeft daarom besloten de

¹ Met kenmerk 102106-43.

zienswijze van Intergas niet te behandelen. Overigens merkt de Raad op dat de zienswijze van Intergas inhoudelijk veel overeenkomsten vertoont met zienswijzen die zijn ingediend door belanghebbenden en zijn behandeld in deze Bijlage.

5. De ingebrachte zienswijzen worden per onderwerp kort weergegeven en voorzien van een reactie van de Raad. Tenslotte wordt aangegeven of een zienswijze leidt tot aanpassing van het ontwerp-methodebesluit. Indien een zienswijze tot aanpassing van het ontwerp-methodebesluit leidt, wordt aangegeven wat de aanpassing zal zijn.
6. Er is een aantal netbeheerders² dat in de zienswijzen verwijst naar de reactie die EnergieNed (sectie netbeheer) op het ontwerp-methodebesluit (en eerder op het consultatiedocument “vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders”) heeft gegeven namens alle regionale netbeheerders elektriciteit. Ook citeren en/of resumeren enkele netbeheerders de reactie van EnergieNed. In deze Bijlage is hier als volgt mee omgegaan. Voor zover de zienswijze van een individuele netbeheerder (gedeeltelijk) afwijkt van de zienswijze van EnergieNed wordt deze zienswijze separaat behandeld. Indien de zienswijze overeenkomt met de zienswijze van EnergieNed wordt enkel gerefereerd aan de door EnergieNed ingebrachte zienswijze.
7. De ingediende zienswijzen hebben betrekking op een aantal onderdelen van het methodebesluit. Deze onderdelen zijn hieronder kort weergegeven, waarbij is aangegeven of de betreffende zienswijze tot aanpassing van het ontwerp-methodebesluit heeft geleid.

Onderdelen	Aanpassing
a de samenstelling van de meetgroep;	Nee
b de nacalculatie over de tweede reguleringsperiode	Ja
b het speelveld en de catch-up;	Nee*
c de bepaling van het rekvolume;	Ja
d de berekening van de aansluitfactor en de meting van de productiviteitsverandering;	Nee
e de correctie voor de op-nul-stelling van het Landelijk Uniform Producententransporttarief (hierna: LUP);	Ja
f de bepaling van de vermogenskostenvergoeding (hierna: WACC);	Ja
g de objectiveerbare regionale verschillen (hierna: ORV);	Ja
h procedurele zienswijzen;	Ja
i overige onderdelen.	Ja

*De aanpassing heeft louter tot doel het methodebesluit te verduidelijken.

² Continuon, Eneco, Essent, NRE, ONS, RENDO en Westland.

8. Hieronder volgt een kleine samenvatting van de belangrijkste aanpassingen van het methodebesluit.
9. Sommige onderdelen van het ontwerp-methodebesluit hadden betrekking op de nacalculatie over de tweede reguleringsperiode. Deze onderdelen zijn komen te vervallen in dit methodebesluit. De Raad zal een apart besluit nemen met betrekking tot de nacalculatie over de tweede reguleringsperiode.
10. Als gevolg van de zienswijzen die zijn ingediend met betrekking tot de bepaling van het rekenvolume heeft de Raad eveneens het methodebesluit ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit aangepast. De Raad heeft in het methodebesluit aangegeven dat de gefactureerde volumes uit het jaar 2005 zijn voorzien van een accountantsverklaring.
11. De Raad constateert op basis van de zienswijzen over de correctie voor de op-nul-stelling van het LUP dat het vooruitlopen op de mogelijke gevolgen van het Splitsingswetsvoorstel in het ontwerp-methodebesluit op dit punt tot enige onduidelijkheid heeft geleid. De Raad heeft daarom alle verwijzingen hiernaar verwijderd uit het methodebesluit.
12. De zienswijzen die zijn ingediend over de WACC hebben in combinatie met een door de Raad geïnitieerde second opinion inzake de (methode van berekening en de hoogte van de) WACC er toe geleid dat de Raad enkele onderliggende parameters van de WACC heeft aangepast ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit. Deze aanpassingen hebben betrekking op de bèta en de rente-opslag. Deze aanpassingen leiden ertoe dat de WACC (ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit) wordt verlaagd naar 5,8 procent.
13. Gelet op de vele reacties op het onderzoek ORV, is in Bijlage A bij dit methodebesluit een uitgebreide paragraaf over de uitgangspunten van het onderzoek ORV alsmede de wijze van verwerken van de correcties opgenomen. De Raad heeft naar aanleiding van de ingediende zienswijzen over ORV besloten om vooralsnog niet vooruit te lopen op de mogelijke afschaffing van de precarioheffing. Derhalve zal de Raad de tarieven in de derde periode corrigeren voor het ORV lokale heffingen, waar de precarioheffing het belangrijkste onderdeel van is. Zodra de precarioheffing wordt afgeschaft, zal ook de ORV-correctie voor lokale heffingen op nul worden gesteld.
14. Mede naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen is de Raad van mening dat het potentiële ORV aansluitdichtheid nu reeds nader onderzoek verdient. De Raad zal daarom na consultatie van betrokken partijen een vervolgonderzoek naar de invloed van verschillen in aansluitdichtheid op de kosten van netbeheerders starten. De uitkomsten

van dit onderzoek kunnen leiden tot tariefverhogingen of tariefverlagingen voor individuele netbeheerders gedurende de derde reguleringsperiode.

15. Tot slot merkt de Raad op dat het toestaan van ORV's niet automatisch betekent dat deze tot in het oneindige zullen blijven bestaan. Wijzigingen in wet- en regelgeving³, fusies, overnames, de invoering van capaciteitstarieven en dergelijke kunnen voor de Raad aanleiding zijn om opnieuw te toetsen of er nog wel sprake is van een objectiveerbaar regionaal verschil. Indien dat niet het geval is, dan zullen de betreffende ORV-correcties komen te vervallen.
16. Enkele zienswijzen bevatten opmerkingen van meer procedurele aard. In het algemeen hebben die niet geleid tot aanpassingen van het ontwerp-methodebesluit. Wel heeft de Raad zijn keuze voor de duur van de reguleringsperiode iets uitvoeriger gemotiveerd in het methodebesluit. Daarnaast heeft de Raad alle specifieke verwijzingen naar de methode van regulering na de derde reguleringsperiode uit het methodebesluit verwijderd. De Raad beperkt zich in Bijlage A tot een algemene paragraaf over regulering in de toekomst.
17. Tot slot zijn er enkele zienswijzen ingediend die onder geen van de voorgaande onderwerpen vielen te categoriseren. In het algemeen hebben deze zienswijzen niet geleid tot aanpassingen van het ontwerp-methodebesluit. Wel heeft de Raad een tikfout in een formule in Bijlage B gecorrigeerd naar aanleiding van een zienswijze.

³ Bijvoorbeeld de overdracht van de 110 en 150 kV-netvlakken van de regionale netbeheerders aan TenneT.

2 Zienswijzen

2.1 Meetgroep

Afwijken van voorstel uit consultatiedocument en aanpassing meetgroep onterecht in methodebesluit derde reguleringsperiode

18. Eén respondent⁴ geeft aan dat de Raad heeft afgeweken van zijn initiële voorstel omtrent de samenstelling van de meetgroep in het consultatiedocument, terwijl uit de reacties op het consultatiedocument blijkt dat nagenoeg alle netbeheerders hebben aangegeven dat zij zich in beginsel kunnen vinden in het voorstel van de Raad. Deze respondent vindt dat dit onvoldoende is gemotiveerd. Eén respondent⁵ maakt de additionele opmerking dat de Raad zich moet houden aan het eigen oorspronkelijke voorstel.

19. Eén respondent⁶ verzoekt om een motivatie waarom de aanpassing van de wijze van vaststelling van de meetgroep en van de productiviteitsmeting over de tweede reguleringsperiode in het methodebesluit is opgenomen van de derde reguleringsperiode.

Reactie

20. De bovenstaande reacties hebben ertoe geleid dat de Raad bij nader inzien van mening is dat het vanuit een oogpunt van zorgvuldigheid en transparantie niet gewenst is om de nacalculatie over de tweede reguleringsperiode in dit methodebesluit (voor de derde reguleringsperiode) op te nemen. Daarom wordt de aanpassing van de wijze van vaststelling van de meetgroep en van de productiviteitsmeting over de tweede reguleringsperiode in een apart besluit opgenomen. De passages die in het ontwerp-methodebesluit hier betrekking op hebben zijn verwijderd, dan wel aangepast. Derhalve zal de Raad hier niet inhoudelijk ingaan op de betreffende zienswijzen.

Conclusie

21. Deze zienswijze heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het methodebesluit ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit:
  - a. Randnummer 28 van het ontwerp-methodebesluit vervalt.

⁴ EnergieNed.

⁵ Eneco.

⁶ EnergieNed.

- b. De randnummers onder paragraaf 2.1 van Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit vervallen. Onder deze paragraaf komt een nieuw randnummer met de onderstaande inhoud:

“De wijze waarop de schattingsfouten, en daarmee ook de nacalculatie, over de tweede reguleringsperiode wordt bepaald, wordt opgenomen in een apart besluit van de Raad.”

- c. De laatste zin van randnummer 31 uit Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit wordt vervangen door de onderstaande zin:

“Deze correctie is gebaseerd op de correctie zoals beschreven in variant 2b van het consultatiedocument meetgroep⁷.”

- d. Randnummer 9 van Bijlage B van het ontwerp-methodebesluit wordt gewijzigd. De inhoud na de eerste zin komt te vervallen. De tweede zin van dit randnummer wordt als volgt:

“De wijze waarop de schattingsfouten, en daarmee ook de nacalculatie, over de tweede reguleringsperiode wordt bepaald, wordt opgenomen in een apart besluit van de Raad.”

- e. De eerste zin van randnummer 35 uit Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit wordt vervangen door de onderstaande zin:

“Zoals ook neergelegd in het methodebesluit tweede reguleringsperiode kan de verwachte gemiddelde productiviteitsverandering van de netbeheerders gedurende de tweede reguleringsperiode afwijken van de gerealiseerde productiviteitsverandering.”

TenneT mag geen onderdeel uitmaken van de meetgroep

22. Eén respondent⁸ constateert een inconsistentie bij de berekening van de catch-up en de samenstelling van de meetgroep. Bij de berekening van de catch-up wordt de (regionale netbeheerder) TenneT niet meegenomen, terwijl TenneT wel deel uitmaakt van de meetgroep. Deze respondent geeft aan dat de regionale netbeheerders een voorkeur hebben voor een meetgroep zonder TenneT. Eén respondent⁹ maakt de additionele opmerking dat indien TenneT alsnog onderdeel zal uitmaken van de meetgroep dat er alsnog een DEA-score moet worden bepaald, zodat TenneT ook bij de berekening van de catch-up betrokken kan worden.

⁷ DTe, Consultatiedocument ‘Meetgroep netbeheerders elektriciteit’, 2005 (www.dte.nl) .

⁸ EnergieNed.

⁹ Eneco.

Reactie

23. De Raad is het eens met de respondenten dat er een inconsistentie is in de berekening van de correctie voor catch-up. Echter, deze inconsistentie is gebaseerd op historische feiten. TenneT heeft immers geen DEA-score omdat ten tijde van de vaststelling van de x-factor voor de eerste reguleringsperiode de DEA-score niet is vastgesteld. Een DEA-score met terugwerkende kracht vaststellen voor het bepalen van de catch-up vindt de Raad een zwaar middel. Temeer omdat er een goed alternatief bestaat en het vaststellen van een DEA-score geen tot nauwelijks financieel effect zal hebben. Doordat TenneT niet wordt betrokken bij het bepalen van de catch-up, wordt uitgegaan van een gemiddelde catch-up bij TenneT. Als TenneT wel een DEA-score zou hebben, zou dit geen of nauwelijks effect hebben op de catch-up, omdat TenneT een relatief kleine netbeheerder is. Bovendien is TenneT een regionale netbeheerder en dient dan ook de productiviteitsontwikkeling van TenneT meegenomen te worden.

Conclusie

24. Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van voetnoot 5 van het ontwerp-methodebesluit. De gewijzigde voetnoot is hieronder weergegeven.

“Bij de berekening van de correctie voor catch-up zal TenneT TSO B.V. buiten beschouwing worden gelaten, omdat ten tijde van de vaststelling van de x-factor voor de eerste reguleringsperiode de DEA-score niet is vastgesteld. Een DEA-score met terugwerkende kracht vaststellen voor het bepalen van de catch-up vindt de Raad een zwaar middel en is niet nodig omdat de x-factor hierdoor niet wordt beïnvloed.”

2.2 Speelveld en catch-up

Ongelijk speelveld

25. Eén respondent¹⁰ geeft aan dat de veronderstelling van de Raad dat de verschillen in de inkomsten per eenheid output inmiddels weggewerkt zijn¹¹ onjuist is. Volgens deze respondent is er nog steeds sprake van een ongelijk speelveld. Deze respondent demonstreert dit aan de hand van de tarieven uit het jaar 2006 met de afzet uit het jaar 2004 van de verschillende netbeheerders. De respondent geeft hierbij als verklaring dat er verschillende ontwikkelingen zijn geweest gedurende de afgelopen reguleringsperiode die het mogelijk maken dat er aan het eind van de tweede reguleringsperiode nog steeds

¹⁰ Continuon.

¹¹ Zie randnummer 9 van het ontwerp-methodebesluit.

verschillen zijn in inkomsten per output. Een andere respondent¹² geeft ook aan dat er geen gelijk speelveld is, maar onderbouwt deze stelling niet. Eén respondent¹³ geeft aan dat er wel sprake is van een gelijk speelveld.

Reactie

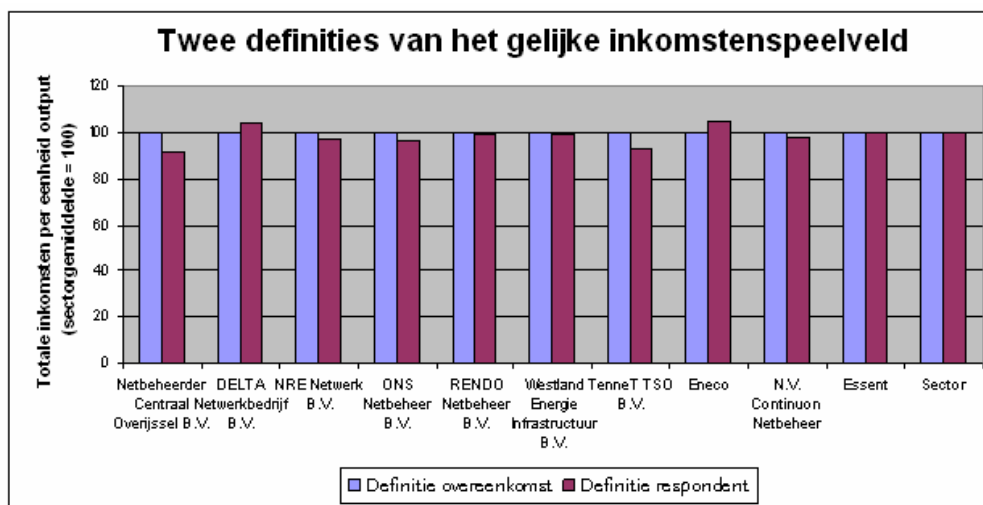
26. De Raad constateert dat er een verschil van inzicht bestaat tussen de eerstgenoemde respondent¹⁴ en de Raad over het gelijke speelveld. In het ontwerp-methodebesluit stelt de Raad dat er inmiddels een gelijk speelveld tussen de netbeheerders in termen van totale inkomsten per eenheid output is ontstaan in het jaar 2006. Dit is gebaseerd op de methode waarover in de sector overeenstemming is bereikt¹⁵ en die in de afgelopen twee reguleringsperioden is toegepast. Deze methode houdt in dat de tariefinkomsten van de netbeheerders naar een gelijk speelveld gebracht dienen te worden *per eenheid output in het jaar 2000*. De tariefinkomsten worden hierbij alleen beïnvloed door de inflatie en de x-factoren. De output in het jaar 2000 is bepaald met behulp van de sectorgemiddelde tarieven uit het jaar 2000 en de afzet in dat jaar voor de verschillende deelmarkten waarop de netbeheerders opereren. Voordeel van deze methode is dat met de toen beschikbare gegevens het gelijke speelveld kon worden vastgesteld.
27. Volgens de definitie uit de overeenkomst is het gelijke speelveld daadwerkelijk bereikt. Onderstaande staafdiagram laat zien dat de totale inkomsten per eenheid output volgens deze definitie voor alle netbeheerders gelijk zijn (zie de eerste staaf per netbeheerder in de staafdiagram).

¹² TenneT.

¹³ Eneco.

¹⁴ Continuon.

¹⁵ Zie de *Overeenkomst tussen de directeur DTe en de regionale netbeheerders elektriciteit met betrekking tot de regulering van de nettarieven elektriciteit in de periode 2001 t/m 2006* (Overeenkomst Regulering Nettarieven Elektriciteit (2001-2006)), d.d. 26 mei 2003.

28. De respondent wijst erop, dat indien de werkelijke inkomsten uit het jaar 2006 afgezet worden tegen de output die wordt berekend met behulp van de *tarieven in 2006 en de volumes in 2004*, er geen sprake is van een gelijk speelveld. Op basis van deze (recente) gegevens zijn er volgens de respondent wel degelijk verschillen in de totale inkomsten per eenheid output. Uit berekeningen van de Raad met de meest recente gegevens (tarieven 2006 en volumes 2005) blijkt, dat toepassing van deze methodiek inderdaad tot andere conclusies leidt over het gelijke speelveld (zie de tweede staaf per netbeheerder in de staafdiagram). De inkomsten per eenheid output zijn volgens deze benadering immers niet identiek voor alle netbeheerders. Beide methoden leiden op zichzelf beschouwd tot correcte en verdedigbare uitkomsten.
29. In de praktijk wordt het begrip “gelijk speelveld” op meerdere manieren gehanteerd. Voordat de Raad nader ingaat op de zienswijze van respondent, zal eerst worden verduidelijkt welke definities van een gelijk speelveld worden gehanteerd en welke doelen daarmee worden beoogd. Ruwweg kan een onderscheid worden gemaakt tussen: (1) gelijke mogelijkheden om productiviteitsverbeteringen door te voeren (hierna: *gelijk efficiëntiespeelveld*) en (2) gelijke tariefinkomsten per eenheid output (hierna: *gelijk inkomstenspeelveld*).
30. De doelstelling van het gelijke efficiëntiespeelveld is het creëren van een situatie waarin elke netbeheerder in beginsel gelijke mogelijkheden heeft om productiviteitsverbeteringen te behalen. Het gaat hier dus om de historische efficiëntieverschillen tussen netbeheerders en de toekomstige mogelijkheden voor productiviteitsgroei. De Raad heeft geconstateerd dat er bij de start van de regulering (in 2000) efficiëntieverschillen tussen de netbeheerders bestonden. Deze

efficiëntieverschillen zorgden ervoor dat een netbeheerder die relatief inefficiënt was makkelijker een grote efficiëntieverbetering kon realiseren dan een netbeheerder die reeds een hogere mate van efficiëntie had bereikt, en daarmee makkelijker zijn winst kon vergroten. Om deze reden wilde de Raad de netbeheerders de gelegenheid geven om eerst de historische efficiëntieverschillen tussen de netbeheerders weg te werken om de netbeheerders zoveel mogelijk in een vergelijkbare uitgangspositie te brengen. Als uitgangspunt voor de regulering is gehanteerd, dat de netbeheerders een redelijke termijn gegund moest worden om deze historische inefficiënties weg te werken. In de methodebesluiten voor de eerste twee reguleringsperioden is deze termijn op zes jaar gesteld. De Raad gaat er vanuit dat daarmee in de regulering voldoende rekening is gehouden met het in een gelijkwaardige positie brengen van alle netbeheerders, zodat het gelijk efficiëntiespeelveld is bereikt.¹⁶

31. De doelstelling van het gelijke efficiëntiespeelveld is niet, om alle netbeheerders daadwerkelijk even efficiënt te laten worden. Of netbeheerders al dan niet even efficiënt worden, hangt immers af van de inspanningen die netbeheerders plegen. Tariefaanpassingen (via x-factoren en dergelijke) hebben tot doel om prikkels te geven om efficiënter te worden, maar het is aan de netbeheerders om hier invulling aan te geven. De Raad heeft hier geen invloed op. De Raad hanteert namelijk het principe van outputsturing.
32. De zienswijze van de respondent heeft niet betrekking op het gelijke efficiëntiespeelveld. De zienswijze van de respondent gaat over het gelijke inkomstenspeelveld. De doelstelling van het gelijke inkomstenspeelveld is, dat alle netbeheerders een gelijke belang krijgen voor gelijke prestaties (*gelijke inkomsten per eenheid output*). Wat betreft het gelijke inkomstenspeelveld is dit volgens de definitie van de Raad bereikt. Gelet op de “momentopname” die met gegevens uit 2000 is gemaakt, en die dus gebaseerd is op tarief- en volumegegevens uit 2000, zijn alle inkomstenverschillen per eenheid output weggewerkt. In de (statische) benadering van de Raad, vormt het bereiken van het gelijke inkomstenspeelveld een eenmalige exercitie.
33. Respondent heeft erop gewezen, dat er sinds die tijd nieuwe verschillen zijn ontstaan die zouden moeten worden weggewerkt. Daarmee is de benadering van respondent wezenlijk anders dan die van de Raad. De benadering van de respondent ziet het gelijke inkomstenspeelveld als een dynamische toets die om de zoveel tijd uitgevoerd zou moeten worden. Voorzover individuele netbeheerders afwijken van dit dynamische inkomstenspeelveld, zou dit met individuele x-factoren moeten worden weggewerkt. Dit leidt ertoe, dat het gelijke inkomstenspeelveld (volgens deze definitie) als zodanig nooit

¹⁶ Afgezien van eventuele regionale verschillen.

bereikt wordt. Na correctie voor verschillen kunnen er immers alweer nieuwe verschillen zijn ontstaan die in de volgende reguleringsperiode weggenomen moeten worden.

34. De Raad meent, dat de benadering van respondent merites heeft. Een overweging hierbij is, dat de statische benadering van de Raad ertoe leidt, dat netbeheerders na verloop van tijd verschillende beloningen kunnen krijgen voor dezelfde prestaties. Uit de grafiek blijkt dat de respondent volgens zijn definitie een lager dan gemiddeld inkomstenniveau per eenheid output heeft. Respondent heeft dus een materieel belang bij dit punt. Ook afnemers worden in de statische benadering geconfronteerd met tariefverschillen die moeilijk objectiveerbaar zijn. Het is bovendien mogelijk, dat deze tariefverschillen in de loop van de tijd zullen toenemen.
35. De Raad meent dan ook dat de benadering die respondent voorstaat, nader onderzoek verdient. De Raad zal dit onderzoek op een passend moment en na consultatie van belanghebbenden uitvoeren. Hierbij speelt tevens een rol dat de Raad op langere termijn streeft naar convergentie van tarieven tussen netbeheerders per tariefdrager. Tariefconvergentie leidt ertoe, dat afnemers in heel Nederland voor dezelfde soort dienst (ongeveer) hetzelfde tarief betalen. De benadering die respondent voorstaat past in dit kader. Op dit moment is tariefconvergentie beperkt realiseerbaar vanwege de aanwezigheid van de tariefdrager kWh bij kleinverbruikers; een netbeheerder zou bij onderbenutting (weinig kWh's) van zijn capaciteit te weinig inkomsten kunnen genereren bij geconvergeerde tarieven, terwijl deze evenveel kosten maakt als wanneer de capaciteit volledig zou worden benut. Echter, de verwachting is dat de tariefdrager van deze kleinverbruikers binnenkort ook gebaseerd zal worden op capaciteit ("capaciteitstarief", met kW als tariefdrager).
36. De Raad meent dat het niet wenselijk is, om de door respondent voorgestelde benadering reeds in dit besluit door te voeren. Hier zijn een aantal redenen voor. Ten eerste gaat het hier om een fundamenteel punt in de regulering van regionale netbeheerders. De Raad heeft tot nog toe aangegeven in de derde reguleringsperiode een uniforme x-factor te willen toepassen conform het methodebesluit uit de tweede reguleringsperiode¹⁷. De benadering van de respondent zou ertoe leiden dat individuele x-factoren worden geïntroduceerd, waarmee wordt afgeweken van de methode waarover overeenstemming was. De Raad wenst zorgvuldigheid te betrachten door een dergelijke fundamentele wijziging pas door te voeren na consultatie van belanghebbenden. Temeer daar de met dergelijke wijzigingen gemoeide materiële

¹⁷ Besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, vierde lid van de E-wet voor de periode 2004-2006 van 12 september 2003 met kenmerk: 100947-82

belangen groot en mogelijk tegengesteld zijn en een andere respondent¹⁸ heeft aangegeven dat in zijn optiek wel degelijk sprake is van een gelijk speelveld. Ten tweede meent de Raad dat nadere studie noodzakelijk is naar de oorzaken van de ontstane tariefverschillen en de beste wijze waarop daarmee kan worden omgegaan. Ook voor dit nadere onderzoek acht de Raad consultatie van belanghebbenden wenselijk. Ten derde meent de Raad dat de doorvoering van de benadering van de respondent qua timing ongelukkig zou zijn. Er wordt immers een aantal grote institutionele wijzigingen verwacht, die van invloed zouden kunnen zijn op de tariefverschillen tussen netbeheerders. Het gaat hier onder andere om de verwachte invoering van het capaciteitstarief voor kleinverbruikers en de mogelijke overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten aan TenneT. Indien deze wijzigingen worden doorgevoerd, zullen de tariefverschillen naar verwachting wijzigen of verdwijnen. Na doorvoering van de institutionele wijzigingen zal mogelijk een nieuw (efficiënt) gelijk inkomstenspeelveld moeten worden bepaald. De Raad is van mening dat dat het juiste moment is om de discussie over het gelijke inkomstenspeelveld verder te voeren.

37. De Raad concludeert naar aanleiding van deze zienswijze dat de huidige systematiek niet gewijzigd wordt. Wel zal de Raad op een passend moment en na consultatie met belanghebbenden een onderzoek starten naar de oorzaken van veranderingen in inkomsten per eenheid output en de wenselijkheid van een periodieke herijking van het gelijke inkomstenspeelveld. Bij dit onderzoek zal de Raad tevens de mogelijkheden voor tariefconvergentie verkennen en rekening houden met institutionele veranderingen voorzover de besluitvorming daarover afgerond is. De resultaten van dit onderzoek kunnen worden verwerkt in de methode van regulering van de eerstmogelijke volgende reguleringsperiode.

Conclusie

38. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Individuele x-factoren

39. Eén respondent¹⁹ geeft aan dat artikel 41a, eerste lid E-wet illustreert dat de x-factor voor iedere netbeheerder afzonderlijk vastgesteld dient te worden. Ook als de hoogte van de x-factor gelijk is voor iedere netbeheerder. Deze respondent verzoekt daarom om de x-factor te definiëren als de voor iedere netbeheerder afzonderlijk vast te stellen x-factor. Dit heeft, aldus de respondent, tot gevolg dat in de formules in het ontwerp-

¹⁸ Eneco.

¹⁹ Continuon.

methodebesluit waarin $x_{2007,\dots,2009}$ voorkomt deze term vervangen dient te worden door $x_{i2007,\dots,2009}$.

Reactie

40. De Raad is het met deze respondent eens dat de x-factoren individueel zullen worden vastgesteld. Formeel heeft deze respondent gelijk. Echter, de Raad wil de notaties in de formules in Bijlage B eenvoudig houden. Daarom zal de index "i" bij de x-factoren niet worden weergegeven in de formules.
41. Bovendien hanteert de Raad vanaf de derde reguleringsperiode x-factoren van dezelfde hoogte (generieke x-factoren). De reguleringsystematiek van de Raad gaat uit van maatstafconcurrentie. Dit is een systeem waar de Raad naar toe heeft gewerkt in de afgelopen twee reguleringsperioden. Vanaf de derde reguleringsperiode is er sprake van een gelijk speelveld, waardoor het systeem van maatstafconcurrentie voor het eerst volledig effectief zal worden. In de praktijk zal dit ertoe leiden dat individuele x-factoren van gelijke hoogte worden vastgesteld.

Conclusie

42. De zienswijze heeft geleid tot een aantal wijzigingen van het ontwerp-methodebesluit.
  - a. De tweede zin van randnummer 30 van Bijlage A en de tweede zin van randnummer 30 van Bijlage B van het ontwerp-methodebesluit wordt vervangen door de onderstaande zinnen:

"Hierdoor kan vanaf de derde reguleringsperiode worden volstaan met individuele x-factoren die van gelijke hoogte zijn (hierna: generieke x-factor). De generieke x-factor zal per netbeheerder worden vastgesteld."

- b. De eerste zin van randnummer 8 van Bijlage B van het ontwerp-methodebesluit wordt vervangen door de onderstaande zinnen:

"De individuele x-factor is in de derde reguleringsperiode voor alle netbeheerders gelijk. Er is dus sprake van een generieke x-factor."

Onduidelijkheid catch-up

43. Eén respondent²⁰ vindt onduidelijk hoe de individuele correctie van de catch-up verwerkt zal worden in de bepaling van de doelmatigheidskorting.

²⁰ ONS.

Reactie

44. De Raad geeft aan dat het bij de correctie voor catch-up niet gaat om een individuele correctie. De correctie voor catch-up is een generieke correctie voor de gemeten productiviteitsverandering. De Raad verwijst deze respondent hierbij naar de formules uit paragraaf 4 van Bijlage B, waaruit duidelijk blijkt dat de catch-up een generieke correctie is.

Conclusie

45. De zienswijze heeft geleid tot dezelfde aanpassingen van het methodebesluit zoals bedoeld in randnummer 42 van deze Bijlage.

2.3 Rekenvolume

Updatefactor is niet nodig

46. Eén respondent²¹ geeft aan dat er geen reden is tot het hanteren van een updatefactor bij het bepalen van de rekenvolumes. Hierbij wordt verwezen naar de formule in artikel 41b, eerste lid E-wet, waarin de totale inkomsten (TI) niet gekoppeld zijn aan enig jaar.
47. Een aantal respondenten²² vindt dat de rekenvolumes zo goed mogelijk moeten aansluiten op de te verwachten gefactureerde volumes. Deze respondenten vinden dat er rekening moet worden gehouden met de groei in verbruik van elektriciteit. In deze context hebben deze respondenten bezwaren tegen de berekeningswijze van de updatefactor.
48. Eén respondent²³ geeft in zijn zienswijze aan dat deze manier van het vaststellen van de rekenvolumes eerder is gebruikt in de tweede reguleringsperiode en dat deze respondent zich hierin kan vinden.

Reactie

49. De Raad is van oordeel dat de updatefactor noodzakelijk is en ook correct wordt berekend. Zoals in paragraaf 2 van Bijlage A staat, worden de toegestane totale inkomsten in een bepaald jaar berekend met inachtneming van de toegestane totale inkomsten van het jaar ervoor, de x-factor, de q-factor en de cpi. De ontwikkeling van de (gefactureerde) volumes wordt meegenomen in de productiviteitsverandering en

²¹ Continuo.

²² VEMW en PAWEX.

²³ Eneco.

daarmee in de x-factor, maar mogen de totale inkomsten niet op een andere manier beïnvloeden. Om ervoor te zorgen dat de rekenvolumes verder geen invloed hebben op de toegestane totale inkomsten moeten de gefactureerde volumes gecorrigeerd worden. Zonder een update-factor zou een netbeheerder onterecht te veel of juist te weinig verdienen. Volgens artikel 41, vijfde lid E-wet dient het rekenvolume gebaseerd te zijn op de gefactureerde volumes. Het rekenvolume hoeft hier echter niet gelijk aan te zijn.

Conclusie

50. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Gefactureerde volumes voorzien van accountantsverklaringen

51. Een aantal respondenten²⁴ vindt dat de gefactureerde volumes uit het jaar 2005 voorzien moeten zijn van een accountantsverklaring. Dit zou niet uit het ontwerp-methodebesluit blijken.

Reactie

52. De gefactureerde volumes uit het jaar 2005, maar ook de gegevens om de gestandaardiseerde economische kosten van de netbeheerders te bepalen, maken onderdeel uit van de codata module *productiviteitsdata* (voorheen regulatorische jaarrekening) van de netbeheerders. Deze gegevens zijn voorzien van een accountantsverklaring conform het informatieverzoek van de Raad. De Raad zal dit duidelijker in het methodebesluit vermelden.

Conclusie

53. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. De Raad zal in het methodebesluit aangeven dat de gefactureerde volumes uit het jaar 2005 zijn voorzien van een accountantsverklaring. Dit zal de Raad doen door aan randnummer 12 van Bijlage B van het ontwerp-methodebesluit de volgende zin toe te voegen:

“De gefactureerde volumes zijn voorzien van een accountantsverklaring.”

Rekenvolumes moeten jaarlijks aangepast worden

54. Een aantal respondenten²⁵ vindt dat de rekenvolumes jaarlijks aangepast zouden moeten worden. Hierbij wordt verwezen naar artikel 41a, tweede lid E-wet. Er wordt verzocht dit in het methodebesluit op te nemen.

²⁴ VEMW en PAWEX.

²⁵ VEMW en PAWEX.

Reactie

55. De Raad vindt dat het op voorhand niet nodig is om rekenvolumes ieder jaar aan te passen. De rekenvolumes veranderen ieder jaar slechts marginaal. Artikel 41a, tweede lid E-wet geeft slechts aan dat de Raad gedurende een reguleringsperiode het rekenvolume *kan* wijzigen. Echter, de Raad is hier niet toe verplicht. De Raad zal tot wijzigen van het rekenvolume overgaan indien dit nodig wordt geacht. Een significante wijziging van het volume of een wijziging van volumes door verschuiving van deelmarkten kunnen mogelijke redenen zijn om de rekenvolumes aan te passen.

Conclusie

56. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Rekenvolume voor éénmalige aansluittarieven

57. Een aantal respondenten²⁶ vindt het onterecht dat er geen rekenvolumes zijn voor éénmalige aansluittarieven. Deze respondenten stellen dat hierdoor onterecht inkomsten worden gegenereerd door netbeheerders. De Raad wordt verzocht om alsnog een realistische schatting te maken van deze rekenvolumes.

Reactie

58. De toegestane totale inkomsten²⁷ zijn bepaald exclusief de inkomsten uit de éénmalige aansluittarieven, omdat de rekenvolumes voor eenmalige aansluittarieven ieder jaar significant kunnen verschillen²⁸. De eenmalige aansluittarieven van netbeheerders worden door de Raad vastgesteld door de tarieven van het voorgaande jaar één op één te corrigeren op basis van de formule uit artikel 41b, zodat onder andere de x-factor ook doorwerkt in deze tarieven. Netbeheerders kunnen geen invloed uit oefenen op de hoogte van deze inkomsten. Deze inkomsten weerspiegelen de kosten die de netbeheerders maken. Hiermee wordt voorkomen dat netbeheerders structureel meer of minder verdienen. Dit zou het geval zijn als voor de éénmalige aansluittarieven ook rekenvolumes zouden worden vastgesteld.

²⁶ VEMW en PAWEX.

²⁷ De term TI in de formule uit artikel 41b E-wet.

²⁸ Deze beslissing is reeds in de eerste reguleringsperiode door de directeur DTe (de rechtsvoorganger van de Raad) genomen.

Conclusie

59. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. Aan randnummer 28 van Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit zijn de onderstaande zinnen toegevoegd.

“De toegestane totale inkomsten²⁹ zijn bepaald exclusief de inkomsten uit de éénmalige aansluittarieven, omdat de rekenvolumes voor éénmalige aansluittarieven ieder jaar significant kunnen verschillen³⁰. De éénmalige aansluittarieven van netbeheerders worden door de Raad vastgesteld door de tarieven van het voorgaande jaar één op één te corrigeren op basis van de formule uit artikel 41b E-wet, zodat onder andere de x-factor ook doorwerkt in deze tarieven. Netbeheerders kunnen geen invloed uit oefenen op de hoogte van deze inkomsten. Deze inkomsten weerspiegelen de kosten die de netbeheerders maken. Hiermee wordt voorkomen dat netbeheerders structureel meer of minder verdienen. Dit zou het geval zijn als voor de éénmalige aansluittarieven ook rekenvolumes zouden worden vastgesteld.”

2.4 Aansluitfactor en productiviteitsmeting

Aansluitfactor baseren op 2002 ten opzichte van 2005

60. Eén respondent³¹ vindt dat de aansluitfactor gebaseerd moet zijn op de productiviteitsmeting over het jaar 2002 ten opzichte van het jaar 2005. De voorgestelde aanpak van de Raad om de aansluitfactor te baseren op de productiviteitsmeting over de jaren 2002/ 2003, 2003/ 2004 en 2004/ 2005 is naar de mening van deze respondent in strijd met de E-wet, het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode, alsook met algemene rechtsbeginselen zoals het vertrouwensbeginsel c.q. het rechtszekerheidsbeginsel. Een andere respondent³² sluit zich hier grotendeels bij aan. Daar tegenover staat dat één respondent³³ aangeeft dat de nieuwe methode voor de berekening van de productiviteitsverandering een verbetering is ten opzichte van de oude manier.

²⁹ De term TI in de formule uit artikel 41b E-wet.

³⁰ Deze beslissing is reeds in de eerste reguleringsperiode door de directeur DTe (de rechtsvoorganger van de Raad) genomen.

³¹ Eneco.

³² DNWB.

³³ Continuon.

Reactie

61. De Raad ging er bij het vaststellen van het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode vanuit dat de jaarlijkse productiviteitsverandering een lineaire beweging zou vertonen. Echter, dit bleek niet overeen te komen met de werkelijkheid. De productiviteitsverandering kan per netbeheerder per jaar substantieel verschillen. Toepassing van de methode uit het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode (hierna: oude methode) zou dan ook niet representatief zijn voor de productiviteitsontwikkeling in deze periode. De Raad vindt dat de oude methode onvoldoende aansluit bij de werkelijkheid. Als de Raad dit op voorhand had geweten, had de Raad, naar alle waarschijnlijkheid, reeds in het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode de nieuwe methode (jaarlijkse meting) van toepassing verklaard.
62. Het voortzetten van de oude methode in de derde reguleringsperiode vindt de Raad dan ook ongewenst. De uitkomsten van de oude methode zouden dan vanwege de formule in artikel 41b E-wet doorwerken in de toegestane inkomsten in de toekomst. Daarom past de Raad de nieuwe methode toe op de berekening van de aansluitfactor. Aangezien de nieuwe methode meer overeenkomt met de werkelijkheid dan de oude methode, sluit deze methode beter aan bij de criteria en belangen genoemd in artikel 41, eerste en derde lid E-wet. De Raad beschikt niet alleen over de beleidsvrijheid om de methode voor de derde reguleringsperiode aan dit voortschrijdende inzicht aan te passen, maar is hier in het licht van de genoemde artikelen ook toe gehouden. Deze wijziging heeft geen effect op de tweede reguleringsperiode.

Conclusie

63. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Minder inkomsten door de aansluitfactor

64. Eén respondent³⁴ vindt dat de aansluitfactor bewerkstelligt dat de overschatting van de x-factor in de tweede reguleringsperiode ervoor zorgt dat er in de eerste twee jaren van de derde reguleringsperiode te weinig wordt verdiend door de netbeheerders. Er wordt aangegeven dat dit komt omdat de toegestane totale inkomsten in het jaar 2006 niet worden aangepast door uit te gaan van de herberekende x-factoren.

Reactie

65. De Raad is verbaasd over de opmerking van deze respondent dat de x-factor te hoog zou zijn geschat. De Raad beschikte op het moment van de vaststelling van het ontwerp-methodebesluit niet over de vereiste gegevens van de netbeheerders om een dergelijke

³⁴ DNWB.

uitspraak te kunnen doen. Voor zover de x-factor in de tweede reguleringsperiode te laag zou zijn ingeschat, zouden de netbeheerders een voordeel hebben in de eerste twee jaren van de derde reguleringsperiode en (inderdaad) een nadeel bij een te hoge schatting. De methode van de aansluitfactor kan dus beide kanten opwerken, waarbij het doel is om aan het einde van de derde reguleringsperiode de schattingsfout te elimineren.

66. De methode die deze respondent beschrijft waarin de toegestane totale inkomsten in het jaar 2006 zouden moeten worden aangepast is juridisch niet mogelijk vanwege de formule in artikel 41b, eerste lid sub d E-wet. Bovendien is de door de Raad gehanteerde methode in lijn met de afschaffing van de nacalculatie van de x-factor (op verzoek van de netbeheerders) waarbij een mogelijk nadeel of een voordeel hiervan (geen nacalculatie) voor rekening is van de netbeheerder³⁶.

Conclusie

67. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Andere berekening voor de aansluitfactor

68. Eén respondent³⁶ vindt dat de berekening van de aansluitfactor gebaseerd moet zijn op de methode zoals beschreven in het methodebesluit in de tweede reguleringsperiode. Hierbij verwijst deze respondent naar formule 22 van Bijlage A uit het methodebesluit van de tweede reguleringsperiode³⁷.

Reactie

69. De Raad is het oneens met deze respondent dat formule 22 van Bijlage A uit het methodebesluit in de tweede reguleringsperiode leidend zou moeten zijn om de aansluitfactor te bepalen voor de derde reguleringsperiode. Immers, uit randnummer 28 van Bijlage A (uit het methodebesluit in de tweede reguleringsperiode³⁸) blijkt dat, ten behoeve van de door te voeren correctie voor de schattingsfout voor de jaren 2004, 2005 en 2006, de x-factor éénmalig afwijkend wordt vastgesteld ten opzichte van de standaardmethode. Dit houdt niet in dat de aansluitfactor ook volgens deze afwijkende

³⁶ De financiële risico (van geen nacalculatie) voor netbeheerders wordt door de aansluitfactor kleiner, omdat de aansluitfactor ervoor zorgt dat er steeds aansluiting wordt gezocht naar de werkelijke productiviteitsveranderingen.

³⁶ DNWB.

³⁷ Besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, vierde lid E-wet met kenmerk 100947-82 (www.dte.nl).

³⁸ Besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, vierde lid E-wet met kenmerk 100947-82 (www.dte.nl).

methode bepaald zou moeten worden. Bovendien is de Raad van mening dat de wijze waarop de aansluitfactor in de derde reguleringsperiode wordt vastgesteld niet afhankelijk is van het methodebesluit in de tweede reguleringsperiode.

Conclusie

70. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Nieuwe methode voor meting productiviteitsverandering is niet goed

71. Eén respondent³⁹ geeft aan dat de productiviteitsmeting over de periode 2003 tot en met 2005 bepaald moet worden op basis van de meetjaren 2002 en 2005. Het meenemen van de tussenliggende jaren leidt volgens deze respondent tot:
- a. Een resultaat waarin de productiviteitsontwikkeling in het begin van de reguleringsperiode zwaarder meeweegt dan de productiviteitsontwikkeling aan het eind van de reguleringsperiode; en
  - b. Een ingewikkelde methode met een minimaal verschil in de uitkomsten.
- Een andere respondent⁴⁰ sluit zich grotendeels aan bij de zienswijze onder a.

72. Een derde respondent⁴¹ vindt de methode waarin rekening gehouden wordt met de productiviteitsverandering in de tussenliggende jaren een verbetering ten opzichte van de methode uit het methodebesluit in de tweede reguleringsperiode, waarin geen rekening wordt gehouden met de tussenliggende jaren.

Reactie

73. De Raad vindt dat er rekening gehouden moet worden met de behaalde productiviteitsveranderingen in de tussenliggende jaren van de productiviteitsmeting. De toepassing van de methode uit het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode zou dan ook niet representatief zijn voor de productiviteitsontwikkeling in deze periode⁴². De belangrijkste reden hiervoor is dat de inkomsten van netbeheerders niet parallel lopen met deze productiviteitsveranderingen, waardoor (een deel van de) eventueel behaalde verliezen of winsten niet terugkomen in de tarieven.
74. Onderstaand voorbeeld illustreert het verschil tussen de methode die de Raad in het methodebesluit hanteert (alle jaren tellen mee voor de meting van de

³⁹ Eneco.

⁴⁰ DNWB.

⁴¹ Continuon.

⁴² Zie randnummer 61 van deze Bijlage.

productiviteitsverandering) en de methode die de bovenstaande respondent beschrijft (alleen begin en eindjaar tellen mee voor de meting).

Tabel 1 Productiviteitsverandering als gevolg van een kostenstijging

	Jaar 0	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3
Kosten	100	105	105	105
Output	100	100	100	100
Inkomsten	100	100	100	100
Winst/Verlies	0	-5	-5	-5
Productiviteitsverandering	n.v.t.	-5%	0%	0%

Het verlies dat over bovenstaande jaren wordt gerealiseerd is gelijk aan -15. De methode van de Raad levert hierbij een gemiddelde productiviteitsverandering op van minus 2,5% (afgerond), terwijl de methode van de respondent minus 1,6% (afgerond) oplevert. Stel dat met deze percentages de inkomsten in een latere periode wijzigen. Dan zullen de volgende inkomsten (afgerond) gegenereerd worden in de latere periode (van 3 jaar):

Tabel 2 Effect productiviteitsverandering op de tarieven in de volgende periode

	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6
Inkomsten methode Raad	102	105	108
Inkomsten methode respondent	102	103	105

De methode van de Raad zorgt ervoor dat het verlies van 15 terugkomt in de tarieven, want $(102-100) + (105-100) + (108-100)$ is gelijk aan 15. De methode die de respondent beschrijft bewerkstelligt dat slechts 2/3^e deel van de kosten terugkomt in de tarieven.

75. Ook bij andere ontwikkelingen van de productiviteit levert de methode van de Raad het resultaat dat behaalde voordelen of nadelen terugkomen in de tarieven. Bij het hanteren van de methode van de respondent zijn deze ontwikkelingen slechts deels zichtbaar in de tarieven.
76. De Raad vindt dat de methode van de bepaling van de productiviteitsmeting niet ingewikkelder is geworden. Los daarvan vindt de Raad de inhoudelijke verbeteringen die met de nieuwe methode worden bereikt een zwaarwegende reden om deze toe te passen.

Conclusie

77. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Cpi bij boekwaarden, afschrijvingen en vermogenskostenvergoeding

78. Eén respondent⁴³ geeft aan dat de boekwaarden en de afschrijvingen met de cpi verhoogd moeten worden alvorens deze gebruikt kunnen worden bij de meting van de productiviteitsontwikkeling. Deze respondent verwijst hierbij naar randnummers 42 t/m 44 uit Bijlage A en randnummers 29 t/m 32 uit Bijlage B van het ontwerp-methodebesluit.
79. Eén respondent⁴⁴ stelt dat aan randnummer 45 van Bijlage A uit het ontwerp-methodebesluit toegevoegd moet worden dat de vermogenskostenvoet wordt toegepast op de gestandaardiseerde activawaarde, verhoogd met cpi vanaf 2000 of vanaf het jaar van activering (indien na 2000).

Reactie

80. In randnummer 33 van Bijlage B uit het ontwerp-methodebesluit is opgenomen dat de productiviteitsmeting geschiedt op basis van gegevens die uitgedrukt zijn in het prijspeil van hetzelfde jaar. Het doel hiervan is om een zuivere meting te kunnen verrichten van de reële productiviteitsontwikkeling. Dit is niet beschreven in de formules om de formules eenvoudig te houden. De Raad heeft dit verduidelijkt in Bijlage B. Ook vindt de Raad het niet nodig om deze vrij technische bepaling op te nemen in Bijlage A. De technische bepalingen zijn opgenomen in Bijlage B.

Conclusie

81. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. De Raad heeft Bijlage B verduidelijkt.

X-factor moet worden gecorrigeerd

82. Eén respondent⁴⁵ vindt dat de x-factor moet worden gecorrigeerd voor de economische groei van Nederland. Dit omdat de cpi al wordt beïnvloed door de inputprijs mutaties en de economische groei. Hierbij wordt verwezen naar een onderzoek dat Ofgem heeft laten verrichten in het jaar 2003.

Reactie

83. De Raad vindt dat de studie die verricht is in opdracht van Ofgem niet van toepassing is op de reguleringssystematiek van de Raad. De door deze respondent voorgestelde methode is een geheel andere benadering van de manier waarop de x-factor berekend

⁴³ Continuon.

⁴⁴ Continuon.

⁴⁵ DNWB.

zou kunnen worden dan de benadering die de Raad hanteert. Toepassing hiervan zou een majeure wijziging in de reguleringssystematiek omvatten. Ofgem hanteert deze methode zelf niet. Respondent onderbouwt niet waarom de in het rapport van Ofgem genoemde methode te prefereren zou zijn. De Raad vindt overigens dat deze respondent dit punt eerder onder de aandacht van de Raad had kunnen brengen. Hier had deze respondent immers voldoende gelegenheid voor omdat deze respondent onderdeel uitmaakte van de klankbordgroep voor de derde reguleringsperiode.

Conclusie

84. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.5 Landelijk uniform producententarief (LUP)

Nog steeds hogere inkoopkosten

85. Eén respondent⁴⁶ geeft aan dat er na een eventuele overdracht van het beheer aan TenneT (van de 110 kV en 150 kV netten) sectorbreed nog steeds sprake is van hogere inkoopkosten ten opzichte van de situatie voor de op-nul-stelling van het landelijk uniform producententarief (hierna: LUP). Deze respondent geeft aan dat deze situatie onacceptabel is voor de regionale netbeheerders.
86. In aanvulling op de bovenstaande zienswijze geven twee respondenten⁴⁷ aan dat de wijze van compenseren van de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP in de tweede reguleringsperiode dient te worden voortgezet bij een eventuele overdracht van het beheer aan TenneT (van de 110 kV en 150 kV netten). Eén respondent⁴⁸ geeft verder aan dat er niet vooruitgelopen dient te worden op de vierde reguleringsperiode.

Reactie

87. De Raad is bij nader inzien van mening dat er niet vooruitgelopen dient te worden op de gevolgen van de Splitsingswet⁴⁹ ten aanzien van⁵⁰ de wijze van compensatie voor de op-nul-stelling van het LUP. Vooruitlopen hierop heeft namelijk het gevolg dat er uitspraken

⁴⁶ EnergieNed.

⁴⁷ Eneco en ONS.

⁴⁸ Eneco.

⁴⁹ Zie ook *Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. 1-77, A en B.

⁵⁰ Zie ook paragraaf 2.8 van deze Bijlage.

worden gedaan over een compensatieregeling in de vierde reguleringsperiode⁵¹, terwijl het onderhavige methodebesluit over de derde reguleringsperiode gaat.⁵²

Conclusie

88. De zienswijze heeft er toe geleid dat Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit is gewijzigd.

Structurele oplossing ontbreekt

89. Eén respondent⁵³ constateert dat een structurele oplossing ontbreekt voor de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP. Hierbij stelt deze respondent voor om de toegestane totale inkomsten structureel te verhogen bij aanvang van de derde reguleringsperiode.

Reactie

90. De Raad is een voorstander van structurele oplossingen. De Raad is echter van mening dat een structurele oplossing voor de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP pas kan worden doorgevoerd nadat duidelijkheid is over de eventuele overdracht van het beheer van de 110 en 150 kV-netten aan TenneT⁵⁴. De Raad heeft in de tussentijd voorts in Bijlage A een oplossing voor de derde reguleringsperiode geformuleerd, waarbij is aangegeven dat de wijze van compensatie voor de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP uit de tweede reguleringsperiode wordt voortgezet in de derde reguleringsperiode. Dit is overigens in lijn met de zienswijze van één respondent⁵⁵ waarin wordt verzocht om niet vooruit te lopen op de vierde reguleringsperiode⁵⁶.

Conclusie

91. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

⁵¹ Onderdeel van de Splitsingswet is dat de derde reguleringsperiode slechts één jaar omvat. Dit betekent dat de gevolgen van dit wetsvoorstel pas in de reguleringsperiodiek van de vierde reguleringsperiode zichtbaar zullen zijn.

⁵² Zie ook randnummer 370 van deze Bijlage.

⁵³ Westland.

⁵⁴ Zodra de Splitsingswet is aangenomen. Zie ook *Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. 1-77, A en B.

⁵⁵ Eneco.

⁵⁶ Zie ook paragraaf 2.8 van deze Bijlage.

Generieke correctie voor LUP in plaats van individuele

92. Eén respondent⁵⁷ vindt dat er met ingang van de derde reguleringsperiode geen individuele correcties moeten zijn voor de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP. Reden hiervoor is dat het LUP niet is aangemerkt als ORV. Deze respondent vindt dat de individuele correcties in de tweede reguleringsperiode terecht zijn geweest op grond van de Overeenkomst Regulering Nettarieven Elektriciteit (2001-2006). Deze respondent vindt dat er met ingang van de derde reguleringsperiode een generieke correctie moet zijn voor de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP. Een andere respondent⁵⁸ vindt de wijze waarmee de Raad omgaat met de correctie voor LUP in de derde reguleringsperiode de juiste manier.

Reactie

93. De Raad is het oneens met deze respondent dat de wijze van individueel compenseren van de gevolgen van de op-nul-stelling van het LUP onterecht zou zijn in de derde reguleringsperiode. De Raad merkt op dat het LUP is opgenomen in de definitieve lijst van de te onderzoeken regionale verschillen elektriciteit, waardoor individueel compenseren te rechtvaardigen zou zijn. Deze lijst is samengesteld in overleg met de netbeheerders. In deze lijst is voor het LUP verwezen naar het LUP-besluit⁵⁹ van 4 mei 2004. In dit besluit is een passage opgenomen waarin de wijze van individueel compenseren van het LUP wordt gerechtvaardigd. De bovengenoemde passage is terug te vinden in randnummer 49 van dat besluit en luidt als volgt:

“In overleg met de gezamenlijke netbeheerders zal een verrekeningsmethodiek worden vastgesteld voor het compenseren van de wegval van de LUP-inkomsten en/of de stijging van de inkoopkosten in de toegestane omzetten. Uitgangspunt hierbij is dat de verrekening op financieel neutrale wijze zal geschieden.”

Ten behoeve van de tariefbesluiten van de jaren 2005 en 2006 is reeds de genoemde verrekeningsmethodiek toegepast. Het betreffende LUP-besluit is geen tijdelijk besluit. Derhalve is dit besluit ook van toepassing in de derde reguleringsperiode. Dit betekent dat het individueel compenseren van de correctie voor LUP mogelijk is.

Conclusie

94. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

⁵⁷ Continuon.

⁵⁸ DNWB.

⁵⁹ Besluit tot wijziging van de tariefstructuren, als bedoeld in artikel 32, tweede lid E-wet met kenmerk 101685-39 (www.dte.nl).

2.6 WACC

95. In dit onderdeel worden de zienswijzen over de vermogenskostenvergoeding behandeld. Naar aanleiding van een aantal van deze zienswijzen heeft de Raad Frontier Economics (hierna: Frontier) gevraagd mee te lezen en een document op te stellen waarin nader wordt ingegaan op specifieke reacties van respondenten. In de tekst zal waar nodig naar dit document worden verwezen dat als Bijlage I bij dit methodebesluit is opgenomen.
96. Verder heeft de Raad door de Erasmus Universiteit Rotterdam in samenwerking met Boer & Croon Management & Consulting Group (hierna: Erasmus Universiteit) een “second opinion” laten uitvoeren naar de wijze van bepaling en de hoogte van de vermogenskostenvergoeding. Het rapport van de Erasmus Universiteit is als Bijlage J bij dit besluit gevoegd.

2.6.1 Zienswijzen algemeen

Redelijke vermogenskostenvergoeding

97. Drie respondenten⁶⁰ geven in het algemeen aan in te stemmen met de door de Raad gehanteerde methodologie ter bepaling van de WACC. Deze partijen kunnen zich echter niet altijd vinden in de methode ter bepaling van de individuele parameters van de WACC, de hoogte van deze parameters en de hieruit voortvloeiende hoogte van de WACC.
98. Twee respondenten⁶¹ zijn van mening dat de WACC in het ontwerp-methodebesluit te hoog. Zij betogen dat het vaststellen van de WACC op basis van efficiënte kosten zou leiden tot een WACC van 3,8 procent. Een respondent⁶² is van mening dat de WACC te laag is en ontoereikend voor de netbeheerders om hun wettelijke taken uit te kunnen voeren. Volgens deze respondent dient een WACC van 6,8 procent gehanteerd te worden.

⁶⁰ VEMW, PAWEX en EnergieNed.

⁶¹ VEMW en PAWEX.

⁶² EnergieNed.

99. Een respondent⁶³ kan zich vinden in de uitgangspunten⁶⁴ die de Raad aangeeft te hanteren bij het vaststellen van de WACC (paragraaf 1.2 van Bijlage C bij het ontwerp-methodebesluit), maar is van mening dat de Raad er niet in is geslaagd deze uitgangspunten ook daadwerkelijk te hanteren. Deze respondent is van mening dat de Raad een meer behoudende aanpak zou moeten hanteren.

Reactie

100. De Raad constateert dat de zienswijzen van respondenten die betrekking hebben op de uiteindelijke hoogte van de WACC uiteenlopen. Sommige respondenten zijn van mening dat de in het ontwerp-methodebesluit voorgestelde WACC te laag is. Volgens anderen is de WACC te hoog. In randnummers 6,7 en 8 van Bijlage C bij het ontwerp-methodebesluit heeft de Raad een aantal uitgangspunten geformuleerd op basis waarvan de WACC wordt vastgesteld. Zo dient de WACC representatief te zijn voor de komende reguleringsperiode en voldoende robuust te zijn voor mogelijke ontwikkelingen op financiële markten. Kortweg, de WACC (en de achterliggende methodiek) dient redelijk te zijn.
101. De WACC is immers bedoeld als een redelijke (vermogenskosten)vergoeding op het geïnvesteerde vermogen. Om deze te berekenen wordt gebruik gemaakt van het Capital Asset Pricing Model (hierna: CAPM). Dit is een methodiek die door toezichhouders en in de financiële sector breed wordt gehanteerd. Bij de toepassing van deze methodiek dienen niet alleen de individuele parameters op een redelijke en objectieve wijze van een nadere invulling te worden voorzien, maar moeten ook de uitkomsten van de methodiek in zijn geheel, mede gezien tegen de achtergrond van de reguleringsmethodiek, tot een redelijke WACC kunnen leiden. Uiteindelijk geldt de vraag of de vastgestelde WACC redelijk is, mede in het licht van de verwachte toekomstige omstandigheden op de kapitaalmarkt.
102. Het komt er daarom op aan of de Raad op basis van een deugdelijk onderzoek en valide gegevens in redelijkheid heeft kunnen komen tot de door hem vastgestelde WACC. Gezien de uitvoerige procedure die is vooraf gegaan aan het neerleggen van de WACC in onderhavig besluit, alsmede de raadpleging van een groot aantal bronnen is de Raad overtuigd van de redelijkheid van de methode en de hoogte van de WACC die in het definitieve besluit is neergelegd.

⁶³ TenneT.

⁶⁴ Deze respondent verwijst naar de volgende uitgangspunten: het in ogenschouw nemen van een wat langere periode, een voldoende mate van robuustheid voor mogelijke ontwikkelingen op de financiële markten gedurende de reguleringsperiode door de schattingen van variabelen conservatief te doen, en rekening te houden met de mogelijke onzekerheid over de diverse parameters.

103. De Raad wordt in zijn oordeel bevestigd door de uitkomsten van het onderzoek dat de Erasmus Universiteit heeft uitgevoerd naar de methode ter bepaling van de WACC alsmede de hoogte van de parameters van de WACC. De Erasmus Universiteit heeft in zijn onderzoek onder meer beoordeeld of:
- a. de toepassing van de methode ter vaststelling van de WACC aansluit bij wetenschappelijke inzichten en de praktijk in de financiële wereld;
  - b. de WACC op een evenwichtig, efficiënt niveau wordt vastgesteld, zodat afnemers waar voor hun geld krijgen en netbeheerders in staat worden gesteld om zich te financieren;
  - c. de WACC voldoende representatief is voor de verwachte financieringscondities gedurende de komende reguleringsperiode; en
  - d. de methode en de hoogte van de WACC (gelet op de bestaande onzekerheden en alternatieve benaderingen) redelijk is.

104. De aanbevelingen van de Erasmus Universiteit ten aanzien van specifieke parameters worden elders in dit hoofdstuk behandeld. In algemene zin concludeert de Erasmus Universiteit (over de in het ontwerp-methodebesluit neergelegde WACC) dat:

“In algemene zin zijn wij van mening dat de toegepaste methode ter vaststelling van de vermogenskostenvergoeding goed is gemotiveerd en in lijn is met de laatste wetenschappelijke inzichten en de praktijk in de financiële wereld. Géén van de parameters is in onze optiek onevenwichtig vastgesteld. Een substantiële verlaging van één van de parameters (en daarmee de vermogenskostenvergoeding) achten wij niet consistent met het uitgangspunt om de netbeheerders in staat te stellen zichzelf te financieren. Een verhoging van één van de parameters is op basis van het model tevens niet gerechtvaardigd en zou de vergoeding op een inefficiënt niveau vaststellen, waardoor afnemers teveel betalen. Al met al is de vermogenskostenvergoeding op een “redelijk” niveau vastgesteld en naar verwachting representatief voor de financieringscondities gedurende de derde reguleringsperiode”⁶⁵

105. Verder concludeert de Erasmus Universiteit dat:

“Samenvattend menen wij dat de hoogte van de vermogenskostenvergoeding, alle onzekerheden in acht nemende, in algemene zin op een redelijke hoogte is vastgesteld. In onze opinie brengt de verlaging van de vermogenskostenvergoeding ten opzichte van de tweede reguleringsperiode noodzakelijke investeringen in het netwerk dan ook niet in het gedrang.”⁶⁶

⁶⁵ Zie bladzijde 2 en 3 van Bijlage J bij dit besluit.

⁶⁶ Zie bladzijde 3 van Bijlage J bij dit besluit.

106. Ten slotte wijst de Raad er op dat de aanpassing van de WACC geleidelijk wordt ingevoerd en dat de effecten van een aanpassing van de WACC pas over drie jaar volledig in de totale toegestane inkomsten is verwerkt.

Conclusie

107. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Inconsistente bepaling WACC

108. Eén respondent⁶⁷ is van mening dat de door de Raad gehanteerde berekeningswijze van de WACC over de tijd inconsistent is. Hierbij wordt verwezen naar de in het ontwerp-methodebesluit gehanteerde methodiek ter bepaling van de WACC en de hoogte van de parameters in vergelijking met de besluiten van (de rechtsvoorganger van) de Raad. Specifiek wordt gerefereerd aan de methode ter bepaling van de WACC voor de regionale netbeheerders elektriciteit in de eerste en tweede reguleringsperiode en de methode die voor de regulering van Gas Transport Services (hierna: GTS) in 2005 is gehanteerd.

Reactie

109. In vergelijking met de WACC die gedurende de eerste twee reguleringsperioden (2001 tot en met 2006) is gehanteerd, concludeert de Raad dat de methode op hoofdlijnen niet is gewijzigd. Over deze methodiek kan in het algemeen worden gesteld dat de theoretische concepten die in het onderhavige methodebesluit zijn gehanteerd, zoals het gebruik maken van de WACC en het CAPM, onveranderd zijn gebleven ten opzichte van de eerste twee reguleringsperioden. De observatie van deze respondent dat de methode is gewijzigd is juist voor zover het de methode ter bepaling van enkele parameters van de WACC alsmede de hoogte van marktrisicopremie, een inputparameter van de WACC, betreft.
110. In voorbereiding op de derde reguleringsperiode voor de regionale netbeheerders elektriciteit en TenneT, alsmede voor de regulering van GTS heeft de Raad advies ingewonnen bij het onderzoeksbureau Frontier Economics (hierna: Frontier). Mede naar aanleiding van het advies van Frontier⁶⁸, waarin de meest recente inzichten uit de wetenschappelijke literatuur zijn verwerkt, en voortschrijdend inzicht zijn enige aanpassingen met betrekking tot de wijze van bepaling en de hoogte van de parameters gemaakt ten opzichte van de methode en de hoogte van de parameters die is gehanteerd

---

⁶⁷ EnergieNed.

⁶⁸ Zie Bijlage G bij dit besluit.

in de eerste en tweede reguleringsperiode. Het verschil tussen de WACC die in onderhavig methodebesluit is vastgelegd versus de WACC die in de eerste en tweede reguleringsperiodes is gehanteerd komt daarmee deels voort uit de veranderde methodiek met betrekking tot de wijze van bepaling van de parameters van de WACC en deels uit wijzigingen in de macro-economische omgeving. Met dit laatste wordt bijvoorbeeld bedoeld op wijzigingen ten aanzien van verwachte rentestanden, wijzigingen in de belastingtarieven en verwachte inflatie.

111. Met de in dit methodebesluit neergelegde methodiek heeft de Raad in 2005 ook de WACC voor GTS vastgesteld⁶⁹. Tevens streeft de Raad ernaar om de WACC voor TenneT en de regionale netbeheerders gas in de derde reguleringsperiode ook volgens deze systematiek vast te stellen. De in dit methodebesluit neergelegde methodiek draagt er dus juist aan bij dat de WACC van verschillende netbeheerders op een consistente manier wordt vastgesteld.

Conclusie

112. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Methodebesluit onvoldoende beargumenteerd

113. Eén respondent⁷⁰ is van mening dat de Raad onvoldoende heeft aangegeven waarom de hem aangedragen argumenten op het door de Raad opgestelde consultatiedocument “vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders” (hierna: consultatiedocument) niet hebben geleid tot aanpassing van de methodiek op basis waarvan de vermogenskostenvergoeding wordt bepaald.

Reactie

114. De Raad heeft de argumenten van de verschillende respondenten op het consultatiedocument zorgvuldig gewogen. Voor zover het format van een ontwerp-methodebesluit het toeliet heeft de Raad aangegeven waarom de zienswijzen van partijen al dan niet zijn overgenomen. De Raad verwijst naar de onderbouwing van de referentieperiode ter bepaling van de risicovrije rente, het gebruik van ex-post en ex-ante gegevens bij het bepalen van de marktrisicopremie en het gebruik van dagelijkse data bij het bepalen van de bèta.⁷¹ De Raad achtte het ontwerp-methodebesluit minder geschikt

⁶⁹ Zie het Besluit tot vaststelling van de methode van regulering, inhoudende de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingevolge artikel 82, tweede lid Gaswet met kenmerk 101847-65 en het Besluit als bedoeld in artikel 82, vierde lid Gaswet met kenmerk 101847-69 (www.dte.nl).

⁷⁰ EnergieNed.

⁷¹ Zie bijvoorbeeld randnummers 23, 38, 46, 47 en 55 van Bijlage C bij het ontwerp-methodebesluit.

om uitgebreid op alle ingebrachte zienswijzen op het consultatiedocument in te gaan. In deze Bijlage wordt daarom uitvoerig ingegaan op de ingediende zienswijzen.

Conclusie

115. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit, maar middels deze bijlage wordt uitgebreid ingegaan op de ontvangen zienswijzen.

Forward-looking WACC

116. Eén respondent⁷² stelt dat de verlaging van de WACC voortkomt uit een verandering van marktomstandigheden gedurende de tweede reguleringsperiode. Deze respondent is van mening dat de te hanteren WACC een inschatting van de toekomstige marktomstandigheden dient te weerspiegelen.

Reactie

117. De Raad is het eens met de zienswijze van de respondent dat de te hanteren WACC een inschatting van de toekomstige marktomstandigheden dient te weerspiegelen. In randnummer 7 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit heeft de Raad ook het volgende neergelegd:

“bij de vaststelling van de WACC is het van belang dat een vergoeding wordt vastgesteld die wordt geacht representatief te zijn voor de komende reguleringsperiode”.

118. Om een WACC vast te stellen die representatief wordt geacht voor de komende reguleringsperiode (de 5,8% die in dit besluit⁷³ is neergelegd) wordt onder meer gebruik gemaakt van de hoogte en ontwikkeling van parameters van de WACC in het (recente) verleden. Tevens wordt aandacht besteed aan prognoses ten aanzien van de ontwikkeling voor deze parameters.

Conclusie

119. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Roadshow

120. Eén respondent⁷⁴ is van mening dat de verlaging van de WACC niet aansluit bij de indruk die door de Raad is gewekt in gesprekken en presentaties naar marktpartijen in het kader van de verkoop van zijn onderneming.

⁷² NRE.

⁷³ Zie onder meer randnummer 88 in Bijlage C bij dit methodebesluit.

⁷⁴ NRE.

Reactie

121. Deze zienswijze wordt niet door de Raad onderschreven. De Raad heeft gedurende dit proces gecommuniceerd aan marktpartijen, waaronder potentiële investeerders in deze onderneming, dat de WACC voor de derde reguleringsperiode zou worden aangepast. Een verlaging is daarbij als aannemelijk genoemd, onder meer vanwege een lagere rente en lagere belastingtarieven. De Raad heeft tijdens het proces op geen enkele wijze een uitspraak gedaan over de omvang van de aanpassing van de WACC.

Conclusie

122. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Nacalculatie

123. Een respondent⁷⁵ stelt dat door het afschaffen van nacalculatie extra onzekerheid ontstaat die tot uitdrukking zou moeten komen in een hogere WACC.

Reactie

124. In tegenstelling tot hetgeen wordt betoogd is de Raad van mening dat het afschaffen van nacalculatie de netbeheerders juist meer zekerheid biedt. Nu de nacalculatie is afgeschaft is het de netbeheerders voorafgaand aan de reguleringsperiode duidelijk welke efficiëntieverbetering zij geacht worden te behalen. Dit vermindert juist de onzekerheid over de toegestane totale inkomsten gedurende de reguleringsperiode.
125. Bovendien zijn de risico's waar de respondent op doelt niet-systematische (diversificeerbare) risico's. Dat zijn risico's waar een belegger niet voor hoeft te worden gecompenseerd.

Conclusie

126. De zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het ontwerp-methodebesluit.

Faciliteren van de markt

127. De extra activiteiten die netbeheerders sinds enige tijd uitvoeren om de markt te faciliteren zijn volgens één respondent⁷⁶ reden om de WACC te verhogen. Deze activiteiten zouden een hoger risico kennen dan de oorspronkelijke taken van de netbeheerders.

⁷⁵ NRE

⁷⁶ NRE

Reactie

128. Het is de Raad niet duidelijk op welke risico's de respondent precies doelt en waarom deze risico's groter zouden zijn dan de overige taken van de netbeheerders. Voor zover het gaat om marktfaciliterende taken in het algemeen betreft het niet-systematische (diversificeerbare) risico's. Dat zijn risico's waar een belegger niet voor hoeft te worden gecompenseerd. Voor zover de door de respondent genoemde additionele risico's al afwijken van het risicoprofiel van de netbeheerders leidt dit in ieder geval niet tot aanpassing van de WACC. Overigens worden de kosten die gepaard gaan met het uitvoeren van deze taken verdisconteerd in de productiviteitsmeting en daarmee in de toegestane totale inkomsten van de netbeheerders.

Conclusie

129. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.6.2 Risicovrije rente

Rente niet representatief voor komende reguleringsperiode

130. Eén respondent⁷⁷ sluit zich aan bij de methodiek om de risicovrije rente te berekenen op basis van een historisch gemiddelde. Deze respondent is echter van mening dat de referentieperiode van twee tot vijf jaar te kort is en opteert voor een meetperiode van vijf tot tien jaar. Door de risicovrije rente mede vast te stellen op een referentieperiode van twee tot vijf jaar wordt volgens deze respondent het absolute dieptepunt van het renteniveau vastgelegd, wat niet representatief is voor de komende reguleringsperiode.
131. Volgens een andere respondent⁷⁸ blijkt uit recent onderzoek van PricewaterhouseCoopers (hierna: PwC)⁷⁹ dat de Engelse toezichhouders van mening zijn dat de recente risicovrije rentevoeten niet representatief zijn voor de toekomstige ontwikkelingen. In aanvulling hierop stellen twee respondenten⁸⁰ op basis van forward curves van de risicovrije rente dat de algemene verwachting is dat de risicovrije rente de komende periode verder zal stijgen. Eén respondent⁸¹ wijst tevens op het sterk volatiele karakter van de risicovrije rente in de afgelopen maanden.

⁷⁷ EnergieNed.

⁷⁸ DNWB.

⁷⁹ Bron: pleitnotitie EnergieNed tijdens de hoorzitting van 6 april 2006.

⁸⁰ DNWB en TenneT.

⁸¹ DNWB.

132. Op basis van een analyse van de financieringsportefeuille van Eneco, Nuon en Essent komen twee respondenten⁸² tot de conclusie dat een risicovrije rente van 4 procent redelijk is. Volgens een andere respondent⁸³ geeft deze analyse een “onjuist beeld van de werkelijkheid”.

Reactie

133. Zoals reeds neergelegd in randnummer 22 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit is de Raad is van mening dat een recente periode een betere schatting van de risicovrije rente voor de komende reguleringsperiode genereert dan gegevens over een langere periode, aangezien een recente periode de huidige omstandigheden op de kapitaalmarkt beter reflecteert. De Erasmus Universiteit merkt hierover op dat:

“De analyse toont aan dat de geschatte risicovrije rente over een referentieperiode van 5 en 10 jaar inderdaad iets stabiel is, maar dat de schatting van de rente over deze referentieperioden empirisch gezien niet representatief is voor de derde reguleringsperiode. Op basis van bovenstaande analyse onderschrijven wij, mede gezien het tijdstip van het besluit van DTe, een referentieperiode van 2 jaar voor het schatten van de risicovrije rente. Daarnaast achten wij het, gezien de historische lage rente op basis van schattingen over een referentieperiode van alleen 2 jaar, gerechtvaardigd dat DTe voor het bepalen van een voorzichtige schatting van de risicovrije rente tevens een referentieperiode van 5 jaar in acht neemt.”⁸⁴

134. Toepassing van een te korte periode kan er echter toe leiden dat, bijvoorbeeld door macro-economische schokken, de risicovrije rente wordt gebaseerd op een periode die niet representatief zal zijn voor de komende reguleringsperiode. Door mede een periode van vijf jaar in acht te nemen wordt voorkomen dat teveel nadruk komt te liggen op de meest recente historie.
135. De zienswijze van respondenten dat het hanteren van een referentieperiode van twee tot vijf jaar leidt tot het vastleggen van het absolute dieptepunt van het renteniveau lijkt vooral te zijn gebaseerd op de huidige nominale renteniveaus. De relevante rente betreft echter de reële rente. De Raad stelt, in lijn met het wettelijke kader, namelijk een reële WACC vast. De reële rente wordt kortweg bepaald door de nominale rente te verminderen met de inflatie. De Raad is van mening dat de in het ontwerp-methodebesluit vastgelegde reële rente redelijk is.

⁸² VEMW en PAWEX.

⁸³ EnergieNed.

⁸⁴ Zie bladzijde 15 van Bijlage J bij dit besluit.

136. Indien namelijk vanuit historisch perspectief wordt gekeken naar de hoogte van de reële rente kan enkel de conclusie worden getrokken dat de bandbreedte die de Raad hanteert (2,5 tot 3 procent) geenszins aan de lage kant is.⁸⁵ In onderstaande tabel is de gemiddelde hoogte van de reële rente weergegeven gedurende de afgelopen jaren:

Tabel 3 Overzicht historische reële risicovrije renteniveaus in Nederland

Tijdsperiode	Gemiddelde reële rente
1-1-2004 - 31-12-2005 (2 jaar)	2,3%
1-1-2003 - 31-12-2005 (3 jaar)	2,2%
1-1-2002 - 31-12-2005 (4 jaar)	2,0%

Bron: Eurostat (europa.eu.int/comm/eurostatt) en Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS; statline.cbs.nl).

137. Indien wordt gekeken naar de geëiste reële rente in de eerste vijf maanden van 2006, dan leidt dit tot een reële rente van 2,5 procent.

Tabel 4 Overzicht geëiste reële rente in periode januari- mei 2006

Nominale rente	Gerealiseerde inflatie	Reële rente
3,7%	1,2%	2,5%

Bron: Eurostat (europa.eu.int/comm/eurostatt) en CBS (statline.cbs.nl).

138. Om een reëel renteniveau te kunnen bepalen dat representatief is voor de financieringscondities in de volgende reguleringsperiode, betreft de Raad ook de verwachte renteontwikkelingen in de analyse. De voorspelling over de reële rente zoals deze kan worden afgeleid uit gegevens van het CPB (zie tabel 5), leidt tot de conclusie dat het CPB een reële rente verwacht van ongeveer 2,7%. Ook na de bijstelling van de inflatieraming in juni blijft deze parameter dus dicht bij de 2,72% die de Raad in dit besluit vaststelt. De CPB gegevens illustreren enerzijds dat een nominale rentestijging wordt verwacht. Anderzijds kan daaruit worden afgeleid, dat een nominale rentestijging gepaard gaat met een hogere verwachte inflatie, waardoor de reële rente ongeveer gelijk blijft.

⁸⁵ Het middelpunt van de bandbreedte is 2,72 procent. Dit wordt berekend door de onderkant en bovenkant van de bandbreedte van de reële rente vast te stellen en daarvan het gemiddelde te nemen. De reële rente wordt bepaald op basis van de volgende formule: $(1 + \text{nominale rente}) / (1 + \text{inflatie}) - 1$

Tabel 5 Verwachte reële rente CPB

Bron	Verwachte nominale rente 2007	Verwachte inflatie 2007	Verwachte reële rente 2007
CPB nieuwsbrief juni 2006	4,25%	1,50%	2,71%
CPB nieuwsbrief april 2006	4%	1,25%	2,72%

139. Verwachte toekomstige rentes kunnen ook uit zogenaamde forwards worden afgeleid. Deze forwards hebben betrekking op nominale risicovrije renteniveaus. Als de verwachte inflatie van de verwachte nominale rente af wordt gehaald, kan een inschatting worden gemaakt van de verwachte reële rente. Onderstaande tabel toont de renteniveaus die uit forwards af te leiden zijn voor de periode 2007-2009. Vervolgens wordt op basis van de meest recente inflatieraming van het CPB een verwacht reëel renteniveau berekend.

Tabel 6 Verwachte reële rente gedurende de komende reguleringsperiode op basis van forwards

Jaar	2007	2008	2009
Verwachte nominale rente	4,1	4,2	4,3
Verwachte inflatie	1,5 (CPB)	1,5 (aannname Raad)	1,5 (aannname Raad)
Reële rente	2,6	2,7	2,8
Reële rente gemiddeld		2,7	

Bron: Bloomberg⁸⁶, CPB, CBS (statline.cbs.nl) en ECB (www.ecb.int). Noot: Aannames worden uitsluitend voor illustratieve doeleinden opgenomen.

140. Alles overwegende is de Raad van mening dat de risicovrije rente redelijk is ingeschat. De reële rente is iets hoger vastgesteld dan de daadwerkelijk gerealiseerde reële rente in de afgelopen jaren, maar is in lijn met het huidige geëiste reële rendement in 2006 en de verwachte reële rente voor (in ieder geval) het jaar 2007. Ook de Erasmus universiteit onderschrijft deze conclusie⁸⁷. In ieder geval zijn er geen aanwijzingen op basis waarvan de conclusie kan worden getrokken dat de door de Raad gehanteerde bandbreedte niet representatief zou zijn voor de toekomstige renteontwikkeling.

Conclusie

141. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

⁸⁶ Gegevens van forwards op Nederlandse staatsobligatie van 20 juni 2006.

⁸⁷ Zie bladzijde 16 en 17 van Bijlage J

Stabiele ontwikkeling risicovrije rente

142. Eén respondent⁸⁸ is van mening dat het hanteren van een referentieperiode van twee tot vijf jaar te kort is om een stabiel beeld te genereren van de ontwikkeling van de risicovrije rente. Deze respondent wijst erop dat de risicovrije rente in recente (ontwerp)-methodebesluiten van de Raad neerwaarts is bijgesteld, terwijl de risicovrije rente op de kapitaalmarkt juist is gestegen. De respondent stelt een referentieperiode van vijf tot tien jaar voor.

Reactie

143. Net als bij de overige parameters van de WACC is een belangrijk uitgangspunt bij het bepalen van de risicovrije rente het vaststellen van een rente die representatief is voor de komende reguleringsperiode. Op basis van eigen onderzoek komt de Erasmus Universiteit tot de conclusie dat het hanteren van een referentieperiode van vijf tot tien jaar weliswaar iets stabielere resultaten genereert, maar het hanteren van deze periode zou leiden tot resultaten die naar verwachting niet representatief zijn voor de komende reguleringsperiode. De Erasmus Universiteit merkt op dat:

“De analyse toont aan dat de geschatte risicovrije rente over een referentieperiode van 5 en 10 jaar inderdaad iets stabielere is, maar dat de schatting van de rente over deze referentieperiodes empirisch gezien niet representatief is voor de derde reguleringsperiode. Op basis van bovenstaande analyse onderschrijven wij, mede gezien het tijdstip van het besluit van DTe, een referentieperiode van 2 jaar voor het schatten van de risicovrije rente. Daarnaast achten wij het, gezien de historische lage rente op basis van schattingen over een referentieperiode van alleen 2 jaar, gerechtvaardigd dat DTe voor het bepalen van een voorzichtige schatting van de risicovrije rente tevens een referentieperiode van 5 jaar in acht neemt.”⁸⁹

144. De respondent heeft er tevens op gewezen dat in vergelijking met het methodebesluit voor Gas Transport Services in 2005⁹⁰ de risicovrije rente in het methodebesluit voor de regionale netbeheerders elektriciteit is gedaald, terwijl de rente op de kapitaalmarkt is gestegen. De Raad wijst erop dat dit effect zich tevens voordoet bij de door de respondent voorgestelde methodologie.

⁸⁸ EnergieNed.

⁸⁹ Zie bladzijde 15 van Bijlage J bij dit besluit.

⁹⁰ Zie het Besluit tot vaststelling van de methode van regulering, inhoudende de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingevolge artikel 82, tweede lid Gaswet met kenmerk 10 1847-65 en het Besluit als bedoeld in artikel 82, vierde lid Gaswet met kenmerk 10 1847-69 (www.dte.nl).

Conclusie

145. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In randnummer 24 tot en met 27 van Bijlage C bij dit methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt waarom een referentieperiode van twee tot vijf jaar is gehanteerd.

Aard en samenstelling van de activa

146. Met betrekking tot de door de Raad in Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit gehanteerde referentieperiode merkt een respondent⁹¹ op dat deze periode niet overeenkomt met de aard en samenstelling van de activa van de netbeheerders en de daaraan gerelateerde financieringsportefeuille, die volgens de respondent (in lijn met de lange levensduur van de activa) een lange termijn karakter kent. De respondent opteert voor een referentieperiode van vijf tot tien jaar. Twee respondenten⁹² zijn van mening dat de financieringsportefeuille een meer korte termijn kent.

Reactie

147. De Raad herkent het door de respondent geschetste verband tussen de aard van de activa en de daaraan gerelateerde financieringsportefeuille slechts ten dele. Het feit dat de (meeste) activa van de netbeheerder een lange levensduur (50 jaar) kennen, betekent niet dat deze activa ook daadwerkelijk voor een dergelijke lange termijn zijn gefinancierd. Bovendien, ook al zijn de activa voor de lange termijn gefinancierd, dan nog kan een netbeheerder voorwaarden in de financiering laten opnemen die ertoe leiden dat de rente tijdens de looptijd van de lening wordt herzien, bijvoorbeeld om de twee jaar.
148. Overigens blijkt uit een analyse van de Erasmus Universiteit dat de financieringsportefeuille van de verschillende netbeheerders sterk verschilt⁹³.

Conclusie

149. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Verzilveren van verbeterde omstandigheden op de kapitaalmarkt

150. Volgens één respondent⁹⁴ kunnen betere omstandigheden op de kapitaalmarkt (lagere rente) slechts gedeeltelijk verzilverd worden, omdat een deel van de kredietfaciliteiten

⁹¹ TenneT.

⁹² VEMW en Pawex.

⁹³Zie bladzijde 16 van Bijlage J bij dit besluit.

⁹⁴ DNWB.

een lange looptijd (zeven jaar) kent en aan het openbreken van leningen kosten verbonden zijn.

Reactie

151. De wijze van financiering is een managementbeslissing die de netbeheerder maakt. Een netbeheerder kan een voorwaarde in de financiering laten opnemen die ertoe leidt dat de rente tijdens de looptijd van de lening wordt herzien of dat herfinanciering mogelijk is.⁹⁵ Als deze voorwaarde niet is opgenomen en het renteniveau stijgt tijdens de looptijd van de lening heeft de netbeheerder een voordelige keuze gemaakt. Daalt het renteniveau, zoals de afgelopen jaren, dan kan de netbeheerder op korte termijn niet profiteren van de verbeterde omstandigheden op de kapitaalmarkt. Dit risico dient echter niet (in de vorm van het toestaan van een hogere WACC) te worden afgewenteld op de afnemers van elektriciteit.

Conclusie

152. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het besluit.

2.6.3 Rente-opslag

Hoogte rente-opslag

153. Twee respondenten⁹⁶ zijn van mening dat een rente-opslag van 60 basispunten voldoende is. Zij baseren deze zienswijze op een analyse van de jaarverslagen van drie grote energiebedrijven⁹⁷, alsmede op de Societe Generale US market monitor voor elektriciteitsbedrijven (hierna: Societe Generale monitor), waaruit zou blijken dat de rente-opslag op vreemd vermogen met een credit rating van BBB en hoger 60 basispunten bedraagt.
154. Een respondent⁹⁸ is van mening dat een rente-opslag van 80 basispunten de meest realistische aanname is. Deze respondent wijst erop dat de analyse van de in randnummer 153 genoemde respondenten de nodige robuustheid mist en dat de kans bestaat dat de rente-opslag van de drie grote energiebedrijven afwijkt van het sectorgemiddelde.

⁹⁵ Zie ook randnummer 147 van deze Bijlage.

⁹⁶ VEMW en PAWEX.

⁹⁷ Eneco, Nuon en Essent.

⁹⁸ EnergieNed.

Reactie

155. De resultaten van de Societe Generale monitor geven richting, maar dienen met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Het is namelijk niet duidelijk welke credit ratings de ondernemingen hebben die in deze index zijn opgenomen. Indien daarin voornamelijk ondernemingen met een rating lager dan single A zijn opgenomen (BBB rating), dan pleit dit voor een verlaging van de rente-opslag. Als voornamelijk ondernemingen met een rating hoger dan single A zijn opgenomen, dan is hier minder noodzaak voor.
156. Het rapport van Frontier⁹⁹ ondersteunt de analyse van de in randnummer 153 genoemde respondenten. Uit dit rapport blijkt dat de rente-opslag van twee grote Nederlandse energiebedrijven¹⁰⁰ zich de afgelopen twee jaren rond de 50 basispunten bevond.
157. Uit het onderzoek van de Erasmus Universiteit¹⁰¹ blijkt dat de mediaan van de rente-opslagen van ondernemingen in de vergelijkingsgroep op 52 basispunten ligt. De mediaan (en niet het gemiddelde van de vergelijkingsgroep) is in dit geval de relevante factor, omdat de waarden van de rente-opslagen binnen de vergelijkingsgroep niet normaal zijn verdeeld. De Erasmus Universiteit concludeert dat de bandbreedte voor de rente-opslag op basis van de mediaan van de vergelijkingsgroep en de rente-opslag van single A-rated obligaties 50 tot 70 basispunten bedraagt. Rekening houden met een vergoeding voor transactiekosten en volatiliteit van de rente-opslag is de Erasmus Universiteit van mening dat een rente-opslag van 60 tot 80 basispunten voldoende is.
158. De Raad onderschrijft de analyse van de Erasmus Universiteit dat de mediaan in dit geval de relevante factor is, omdat er geen sprake is van een normale verdeling van de rente-opslagen van ondernemingen in de vergelijkingsgroep. De mediaan is ook in lijn met de meer recent geëiste rente-opslagen van ondernemingen met een single A-rating en de rente-opslagen van de in randnummer 156 genoemde Nederlandse energiebedrijven.
159. Gegeven bovenstaande randnummers is de Raad van mening dat er voldoende gronden zijn om de rente-opslag te verlagen. Rekening houdend met de volatiliteit van de rente-opslag alsmede met de transactiekosten die gepaard gaan met financiering met vreemd vermogen, stelt de Raad de rente-opslag vast op de bandbreedte van 60 tot 80 basispunten.

⁹⁹ Frontier Economics, *The cost of capital for regional distribution networks*, 2005 (Bijlage G, www.dte.nl).

¹⁰⁰ Eneco en Essent.

¹⁰¹ Zie bladzijde 18 en 19 van Bijlage J bij dit besluit

Conclusie

160. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de randnummers 27 tot en met 29 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit. De Raad stelt de rente-opslag vast op de bandbreedte van 60 tot 80 basispunten.

2.6.4 Gearing

Gearingniveau moet hoger worden vastgesteld

161. Twee respondenten¹⁰² zijn van mening dat het gearingniveau¹⁰³ op 70 procent vastgesteld dient te worden. Zij baseren zich op informatie met betrekking tot het gearingniveau van geïntegreerde energiebedrijven in de Verenigde Staten en het gearingniveau van “pure” netwerkbedrijven. De gearingverhouding van Eneco, Nuon en Essent is volgens deze respondenten 65 procent.
162. Volgens een andere respondent¹⁰⁴ blijkt uit een eigen analyse dat de Nederlandse netwerkbedrijven in de praktijk juist onder het gearingniveau van 60 procent zitten.

Reactie

163. Zoals weergegeven in randnummer 30 en 31 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit hanteert de Raad het mogelijk maken van een gezonde financiële positie voor de netbeheerders en het geven van een prikkel aan de netbeheerders om een efficiënte financieringsstructuur te bewerkstelligen als uitgangspunten bij het vaststellen van het gearing niveau. De Raad acht een credit rating van single A een gezonde financiële positie.
164. Zoals neergelegd in Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit zijn de gereguleerde netbeheerders ondernemingen met stabiele kasstromen en relatief waardevolle activa met een lange levensduur. Onder meer door een stabiele vraag naar het transport van elektriciteit en een jaarlijkse indexatie van de totale toegestane inkomsten voor de gerealiseerde inflatie, kunnen door de netbeheerders relatief stabiele en voorspelbare operationele kasstromen gegenereerd worden. Een netbeheerder kan een gezonde financiële positie behouden, terwijl deze toch met relatief veel vreemd vermogen wordt gefinancierd.

¹⁰² VEMW en PAWEX.

¹⁰³ De gearing is de verhouding tussen het vreemd vermogen en het totaal vermogen van een onderneming.

¹⁰⁴ EnergieNed.

165. Kernvraag is welk gearingniveau bij een gezonde financiële positie hoort. Hierover komt geen eenduidig beeld naar voren. Red Electra, een onderneming die enkel netwerkactiviteiten uitvoert heeft een AA-rating en een gearingniveau van 56 procent¹⁰⁵. United Utilities voert daarentegen voor 95 procent netwerkgerelateerde activiteiten uit¹⁰⁶ en heeft een A-minus rating en een gearing niveau van 48 procent. Er zijn echter ook voorbeelden van ondernemingen met een gearingniveau hoger dan 60 procent in combinatie met een single A rating of hoger.
166. De door de eerste twee respondenten aangedragen informatie over de gearingniveaus van geïntegreerde energiebedrijven in de Verenigde Staten dient met enige voorzichtigheid te worden benaderd. Uit de informatie wordt namelijk niet duidelijk welke credit rating deze bedrijven gemiddeld hebben. Het is mogelijk dat deze bedrijven een lagere credit rating hebben dan de door de Raad voorgestane single A rating.
167. Uit de gegevens die door de drie respondenten zijn overlegd komt geen eenduidig beeld over de huidige wijze van financiering van de Nederlandse energiebedrijven (netbedrijven) naar voren. Op basis van verschillende berekeningsmethoden komen respondenten tot uitkomsten die variëren van 50 procent tot ongeveer 65 procent financiering met vreemd vermogen. Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt dat netbeheerders zeer verschillend worden gefinancierd.¹⁰⁷ In veel gevallen bieden de jaarverslagen van de energiebedrijven in ieder geval niet voldoende aanknopingspunten om de wijze van financiering van het netbedrijf uit de cijfers te destilleren. De huidige wijze van financiering van de netbeheerders is dus niet goed vast te stellen.
168. Op basis van de beschikbare informatie acht de Raad het mogelijk dat hogere gearingniveaus worden aangehouden, terwijl toch de financiële stabiliteit wordt behouden. De Raad is echter nog niet overtuigd dat de Nederlandse netbeheerders zich momenteel gemiddeld met meer dan 60 procent vreemd vermogen financieren dan wel dat bij een meerderheid van de netbeheerders hiervan sprake zou zijn. De Raad meent dat het niet wenselijk is om in de regulering al te anticiperen op hogere gearingniveaus, omdat dit ertoe zou kunnen leiden dat bedrijven die voor een conservatieve financiering (met lagere gearingniveaus) kiezen een relatief lager rendement hebben. Bovendien is het mogelijk dat een hoger gearingniveau leidt tot een vermindering van de financiële stabiliteit van de netbeheerders. Gegeven het bovenstaande acht de Raad op dit moment handhaving van het gearing niveau op het huidige niveau van 60% een redelijk uitgangspunt bij het vaststellen van de gereguleerde vermogenskostenvergoeding.

¹⁰⁵ Zie bladzijde 32 van Bijlage G bij dit besluit.

¹⁰⁶ Inclusief wateractiviteiten.

¹⁰⁷ Zie bladzijde 16 van Bijlage J van dit besluit.

Conclusie

169. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Verplicht aanhouden van door de Raad vastgestelde gearing ratio

170. Twee respondenten¹⁰⁸ merken op dat, uitgaande van de aanname dat netbeheerders zich met meer dan 60 procent vreemd vermogen financieren, afnemers wel het risico lopen dat een netbeheerder failliet gaat terwijl de baten die met financiering met extra vreemd vermogen gepaard gaan (lagere vermogenskosten) ten goede komen aan de netbeheerders. Deze respondenten merken op dat een verplichting van netbeheerders tot het aanhouden van de door de Raad gehanteerde gearing ratio de afnemers ook de financiële zekerheid geeft waar zij voor betalen.

Reactie

171. Zoals beargumenteerd in randnummer 167 is het op basis van de beschikbare gegevens niet goed vast te stellen wat het huidige gearingniveau van de netbeheerders is, zodat het niet duidelijk is of de door de respondenten geschetste situatie op dit moment optreedt.
172. Meer in het algemeen wijst de Raad erop dat hij zich bij de regulering van de netbeheerders houdt aan het principe van outputsturing, waarbij zo weinig mogelijk wordt ingegrepen in de specifieke beslissingen van het management van het gereguleerde bedrijf. Het bindend voorschrijven van een bepaalde vermogensstructuur past niet binnen dit principe. Bovendien dienen de netbeheerders ook de financiële flexibiliteit te hebben om (bijvoorbeeld vanwege bedrijfsspecifieke redenen) af te kunnen wijken van de door de Raad gehanteerde gearing ratio.

Conclusie

173. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.6.5 Belastingvoet

Nacalculatie vennootschapsbelasting

174. Volgens twee respondenten¹⁰⁹ dient te worden nagecalculeerd voor het in de derde reguleringsperiode geldende tarief voor vennootschapsbelasting. De respondenten

¹⁰⁸ VEMW en PAWEX.

¹⁰⁹ VEMW en PAWEX.

wijzen erop dat de Minister van Financiën voornemens is het tarief voor vennootschapsbelasting (hierna: vpb-tarief) te verlagen. Door te nacalculeren kan worden gecorrigeerd voor de onwenselijke financiële effecten hiervan.

Reactie

175. Doordat de nacalculatie wordt afgeschaft worden de totale toegestane inkomsten van netbeheerders niet meer herberekend op basis van het verschil tussen de geschatte en de gerealiseerde productiviteitsverandering van de netbeheerders. Het voordeel van afschaffen van nacalculatie in de regulering is dat de netbeheerders sterker worden geprikkeld om doelmatiger te werken. Bovendien maakt het afschaffen van nacalculatie de reguleringssystematiek eenvoudiger. Het afschaffen van nacalculatie leidt ertoe dat ook (parameters van) de WACC niet kunnen worden nagecalculeerd.
176. In de regulering loopt de Raad in het algemeen niet vooruit op ontwikkelingen in de omgeving van de netbeheerders die mogelijk een kostenverhogend of kostenverlagend effect hebben, tenzij een ontwikkeling (zoals een wijziging van het vpb-tarief) in wetgeving is vastgelegd en het financiële effect hiervan ondubbelzinnig is vast te stellen. Om deze reden gaat de Raad uit van gegevens ten aanzien van het vpb-tarief die zijn gepubliceerd in het meest recente Belastingplan¹¹⁰. In het Belastingplan is opgenomen dat het vpb-tarief in 2007 en latere jaren 29,1 procent bedraagt.

Conclusie

177. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.6.6 Markttrendement

Markttrendement versus marktrisicopremie

178. Ter bepaling van de kostenvoet van het eigen vermogen stelt één respondent¹¹¹ voor om, in overeenstemming met de OPTA, het totale markttrendement te hanteren in plaats van de risicovrije rente en marktrisicopremie bij elkaar op te tellen. Het markttrendement is historisch gezien stabielere dan de marktrisicopremie.

Reactie

179. Ex-post realisaties kunnen worden bepaald door uit te gaan van het historisch gerealiseerde markttrendement (benadering van de respondent) of het separaat bepalen

¹¹⁰ www.minfin.nl.

¹¹¹ EnergieNed.

van de risicovrije rente en de marktrisicopremie (benadering van de Raad). Beide methoden worden in de praktijk toegepast en leiden (indien dezelfde inputparameters worden gehanteerd) tot dezelfde uitkomsten.

180. Ook indien wordt uitgegaan van de benadering van de respondent zit hierin impliciet een risicovrije rente en een marktrisicopremie verwerkt. Indien het marktrendement bijvoorbeeld 7 procent bedraagt en de risicovrije rente bedraagt 4 procent, dan is de marktrisicopremie 3 procent.
181. De Raad heeft gekozen voor een separate vaststelling van de risicovrije rente en de marktrisicopremie omdat de Raad zowel ex-post realisaties als ex-ante verwachtingen betreft bij het bepalen van de parameters van de kostenvoet van het eigen vermogen. Door de parameters separaat te bepalen wordt transparanter welke overwegingen van de Raad ten grondslag liggen aan het vaststellen van deze parameters.

Conclusie

182. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In randnummer 42 van Bijlage C van het methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt waarom het marktrendement niet wordt gehanteerd.

2.6.7 Marktrisicopremie

Hoogte marktrisicopremie

183. Twee respondenten¹¹² zijn van mening dat historisch behaalde rendementen in het verleden irrelevant zijn, het gaat om de verwachte toekomstige rendementen. Hieruit volgt volgens deze partijen dat alleen de (verwachte) toekomstige marktrisicopremie moet worden gebruikt bij het bepalen van de marktrisicopremie. Op basis van toekomstgerichte studies stellen deze respondenten voor om een marktrisicopremie van 3,8 procent te hanteren.
184. Twee andere respondenten¹¹³ zijn van mening dat de periode 1950-1990 respectievelijk 1950-2000 dient te worden betrokken bij het bepalen van het marktrendement¹¹⁴. Eén van

¹¹² VEMW en PAWEX.

¹¹³ EnergieNed en TenneT.

¹¹⁴ Zoals hierboven aangegeven zijn deze partijen van mening dat het marktrendement dient te worden gehanteerd bij het bepalen van de kostenvoet van het eigen vermogen.

beide respondenten¹¹⁵ is van mening dat de periode 1900-1950 niet representatief is voor het toekomstige markttrendement, terwijl de periode 1990-2000 minder representatief is. De andere respondent¹¹⁶ ziet geen aanleiding de in het verleden door de Raad gehanteerde bandbreedte van 4 tot 7 procent aan te passen.

Reactie

185. Zoals ook opgemerkt door Frontier¹¹⁷ wordt de marktrisicopremie bepaald door een aantal factoren en omstandigheden, waaronder de mate van risicoaversie van beleggers en de structuur van de financiële markten. Door gebruik te maken van historische (ex-post) gegevens kan worden afgeleid welke premie beleggers in het verleden hebben geëist ter compensatie voor (onder meer) de genoemde factoren. Door een grotere verwevenheid tussen kapitaalmarkten zullen de marktrisicopremies op de verschillende markten naar verwachting mogelijk iets convergeren.
186. Nu is de vraag op basis van welke historische periode de (ex-post) marktrisicopremie dient te worden bepaald. De Raad acht het, in afwijking van de zienswijze van twee respondenten¹¹⁸, van belang uit te gaan van een zo lang mogelijk tijdsperiode. Door het gebruik van een lange tijdsreeks reflecteert de marktrisicopremie de invloed van diverse factoren en omstandigheden die zich op de kapitaalmarkt hebben voorgedaan en die zich mogelijk in de toekomst voor kunnen doen. Door een lange periode te hanteren wordt voorkomen dat de marktrisicopremie wordt vertekend door specifieke factoren en omstandigheden die zich gedurende een relatief korte tijdsperiode hebben voorgedaan. Frontier merkt hierover op dat:

*“ The reason for taking a long time horizon is that equity returns exhibit high volatility in the short-term. This volatility can distort measures of equity returns even when measured over decades. As a result, estimates based on shorter periods of time (which should, in principle, reflect trends in the underlying drivers of equity returns) are unduly influenced by cyclical fluctuations in stock market returns.”*¹¹⁹

187. Bijkomend voordeel van deze methode is dat de gemeten marktrisicopremie niet aan de hand van een “expert opinion” hoeft te worden bijgesteld, omdat de marktrisicopremies tijdens een bepaalde periode (zoals de jaren 90 van de vorige eeuw) als “exceptioneel” worden beschouwd. De Raad heeft meerdere studies (alle op basis van lange

¹¹⁵ EnergieNed.

¹¹⁶ TenneT.

¹¹⁷ Zie bladzijde 15 en 16 van Bijlage I bij dit besluit.

¹¹⁸ EnergieNed en TenneT.

¹¹⁹ Zie bladzijde 16 van Bijlage I bij dit besluit.

tijdsperioden) betrokken in zijn oordeelsvorming over de ex-post marktrisicopremie. Een sterker gewicht is toegekend aan de (ook door één van de respondenten¹²⁰ gehanteerde) studie van Dimson, Marsh en Staunton¹²¹. De Raad heeft de meest recente studie van Dimson, Marsh en Staunton betrokken in zijn oordeel.

188. Het gebruik van ex-ante gegevens bij het vaststellen van de marktrisicopremie is om twee redenen relevant. De eerste reden is dat de WACC (idealiter) “forward-looking” zou moeten zijn, waarbij wordt geanticipeerd op te verwachten ontwikkelingen. Het gebruik van ex-ante gegevens is hiermee in lijn. De tweede reden is dat kan worden getoetst of de markt inschat of een wijziging in de voor de marktrisicopremie relevante factoren en omstandigheden zal optreden in de komende jaren die een (kleine) aanpassing van de historisch gerealiseerde marktrisicopremie rechtvaardigen. Over het gebruik van de ex-post en ex-ante gegevens alsmede over de hoogte van de marktrisicopremie acht de Erasmus Universiteit het raadzaam om:

*“de premie op een diversiteit aan bronnen te toetsen en niet te baseren op slechts één ex-post of een beperkt aantal ex-ante bronnen. Analyse van een groot aantal zowel ex-post als ex-ante bronnen, evenals toetsing aan de gemiddeld toegepaste marktrisicopremie van andere toezichhouders toont aan dat de marktrisicopremie zich binnen een bandbreedte van 3,0% tot 7,0% bevindt. Hierbij is 3,0% het absolute minimum en 7,0% het absolute maximum. Het grootste deel van de bronnen bevindt zich tussen de 4,0% tot 6,0%, waarbij berekeningen op basis van alle soorten bronnen gemiddeld net onder 5,0% uitkomen.”*¹²²

189. Op de zienswijze van één van de respondenten¹²³ dat aanpassing van de marktrisicopremie niet noodzakelijk is merkt de Raad op dat de meer recente studies, waaronder de meest recente studie van Dimson, Marsh en Staunton, wijzen op een lagere marktrisicopremie. In lijn met de uitkomsten van een uitgebreid onderzoek naar de naar de hoogte van de marktrisicopremie door Frontier heeft de Raad de marktrisicopremie verlaagd. Ook de analyse van de Erasmus Universiteit ondersteunt het hanteren van een bandbreedte van vier tot zes procent.

Conclusie

190. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In de randnummers 44 tot en met 50 van Bijlage C van het methodebesluit is ten opzichte van

¹²⁰ EnergieNed.

¹²¹ Dimson, E., P. Marsh en M. Staunton, *Global Investment Returns Yearbook 2005 and previous editions*, 2005.

¹²² Zie bladzijde 22 van Bijlage B bij dit besluit.

¹²³ TenneT.

het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt waarom zowel ex-post als ex-ante gegevens worden betrokken bij het vaststellen van de marktrisicopremie.

2.6.8 Bèta

Algemeen

191. Op grond van vier bronnen komen twee respondenten¹²⁴ tot de conclusie dat de asset bèta van de netbeheerders ligt tussen 0,14 en 0,26.

Reactie

192. De Raad stelt vast dat deze respondenten instemmen met de methode op basis waarvan de Raad de bèta vaststelt. Behoudens het ter discussie stellen van een aantal bedrijven uit de vergelijkingsgroep, waar de Raad in de randnummers 224 tot en met 227 van deze Bijlage op ingaat, hebben de respondenten namelijk geen opmerkingen bij de door de Raad gehanteerde methode ter bepaling van de bèta.
193. De ondergrens (0,14) van de bandbreedte die de respondenten voorstellen wordt bepaald door de vergelijkingsgroep die de Raad hanteert te corrigeren en de bèta voor een “puur” netwerkbedrijf vast te stellen. Deze analyse is op een aantal onderdelen onjuist. Ten eerste zijn ten onrechte een aantal ondernemingen in de door de Raad gehanteerde vergelijkingsgroep niet in de analyse betrokken. Deze ondernemingen voldoen echter naar de mening van de Raad aan de criteria voor opname in de vergelijkingsgroep¹²⁵. Ten tweede is de omvang van de netwerkactiviteiten als percentage van de totale activiteiten onderschat door de respondent. De respondenten hanteren omzet als criterium voor het bepalen van het percentage netwerkactiviteiten, terwijl netto inkomsten de juiste maatstaf is. Frontier zegt hierover:

*“On theoretical grounds, the preferred methodology for calculating shares of different activities in the companies’ total operations should be by using net income. This is because equity betas, for the calculation of which comparators are ultimately selected, measure the correlation of company performance (i.e., the net income stream, present and expected, that it generates) with the performance of the overall market”.*¹²⁶

¹²⁴ VEMW en PAWEX.

¹²⁵ In randnummers 25 tot en met 33 van Bijlage I bij dit besluit is uiteengezet waarom de door de Raad voorgestelde ondernemingen aan de criteria voldoen. Tevens wordt beoordeeld of de door de respondenten voorgestelde ondernemingen voldoen aan de criteria.

¹²⁶ Zie bladzijde 6 van Bijlage I bij dit besluit.

194. Verder ontbreken gegevens ten aanzien van bijvoorbeeld de datafrequentie en referentieperiode, zodat niet kan worden afgeleid hoe deze bèta tot stand is gekomen. Tot slot merkt de Raad op dat de bèta van een (ook door de respondenten genoemd) “puur” netwerkbedrijf als Envestra hoger ligt dan de door de respondenten in hun analyse neergelegde bèta van 0,14.
195. De bovenkant van de bandbreedte wordt bepaald aan de hand van een studie van energie nutsbedrijven uit de Verenigde Staten gedurende de periode 1989 tot en met 2003 en een analyse door de respondenten van de bèta's van nutsbedrijven uit de Verenigde Staten. De respondenten hebben niet of onvoldoende gemotiveerd waarom juist de bèta's van ondernemingen uit de Verenigde Staten (en niet de bèta's van ondernemingen uit andere landen) representatief zouden zijn voor de bèta van de regionale netbeheerders. Zoals vanaf randnummer 226 meer uitvoerig wordt beargumenteerd dient de vergelijkingsgroep niet te bestaan uit ondernemingen uit een enkel land. Dan bestaat namelijk de mogelijkheid dat de resultaten van de studie of vergelijkingsgroep worden vertekend en niet representatief zijn voor de situatie waarin de Nederlandse regionale netbeheerders zich bevinden. Verder ontbreken gegevens ten aanzien van bijvoorbeeld de datafrequentie en referentieperiode die in de studie zijn gehanteerd, zodat niet kan worden afgeleid hoe deze bèta tot stand is gekomen.

Conclusie

196. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Datafrequentie

197. De Raad bepaalt de beta in het ontwerp-methodebesluit op basis van twee jaars dagelijkse data en vijf jaars wekelijkse data. Eén respondent¹²⁷ opteert voor een bepaling van de bèta op basis van twee jaars wekelijkse en vijf jaars maandelijkse data. Gebruik van dagelijkse data kan volgens deze respondent leiden tot verstoring van de gemeten bèta vanwege autocorrelatie. Volgens deze respondent is het niet duidelijk of de Raad hier zorgvuldig op heeft getest.

Reactie

198. Zoals reeds neergelegd in randnummer 52 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit maakt het gebruik van gegevens met een relatief hoge frequentie (zoals dagelijkse data) het mogelijk om een aanzienlijk hogere statistische betrouwbaarheid te bereiken dan het geval is bij gebruik van relatief lage frequenties (zoals maandelijkse data).

¹²⁷ TenneT.

199. Additioneel voordeel van het gebruik van dagelijkse data gedurende een periode van twee jaar is dat hiermee rekening wordt gehouden met de meest recente informatie over het risicoprofiel van de huidige activiteiten van de onderneming.
200. Vanuit theoretisch oogpunt heeft de respondent gelijk als hij stelt dat het gebruik van dagelijkse data kan leiden tot een verstoring van de gemeten bèta. Er zijn namelijk twee mogelijke nadelen aan het gebruik van dagelijkse data. Het eerste nadeel is dat deze systematiek zou kunnen leiden tot een onderschatting van de bèta. Reden hiervoor is dat aandelen die een lage liquiditeit hebben minder snel verhandeld kunnen worden, waardoor de bèta kan worden onderschat. De eisen ten aanzien van de mate van liquiditeit (verhandelbaarheid) van aandelen van ondernemingen uit de vergelijkingsgroep die door de Raad zijn gehanteerd, zorgen ervoor dat van dit effect geen sprake is.
201. Tweede mogelijke nadeel is het effect van autocorrelatie. Indien sprake is van een veel sterkere autocorrelatie bij het gebruik van dagelijkse data in vergelijking met andere frequenties, kan de aanzienlijk hogere statistische betrouwbaarheid (vanwege de hoge datafrequentie van dagelijkse data) teniet worden gedaan. Er is door Frontier zorgvuldig getest of dit effect is opgetreden. Ook de Erasmus Universiteit heeft getoetst op autocorrelatie. De conclusie van de Erasmus Universiteit is dat het onwaarschijnlijk is dat de betrouwbaarheid van de uiteindelijke resultaten wordt verstoord door autocorrelatie. De Erasmus Universiteit acht het dan ook betrouwbaarder de bèta te schatten op basis van dagelijkse en wekelijkse rendementen dan op basis van lagere frequenties.¹²⁸

Conclusie

202. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In randnummer 61 van Bijlage C bij dit methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt wat de mogelijke nadelen van het hanteren van dagelijkse data zijn en waarom het hanteren van dagelijkse data in het onderhavige geval passend is.

Modigliani-Miller versus Miles Ezzel aanpassing

203. Voor het omrekenen van de equity beta naar de asset beta stellen twee respondenten¹²⁹ voor om de Miles Ezzel methode te hanteren in plaats van de Modigliani-Miller methode. Het verschil tussen deze twee varianten betreft volgens de respondenten de aanname rond het vreemd vermogen. De aanname in de Modigliani-Miller methode is

¹²⁸ Zie bladzijde 23 en 24 van Bijlage J bij dit besluit.

¹²⁹ EnergieNed en TenneT.

dat het (absolute) niveau van financiering met vreemd vermogen constant zal blijven in de toekomst, terwijl Miles Ezzel veronderstelt dat de verhouding vreemd vermogen versus totaal vermogen (de gearing) constant zal zijn. De Miles Ezzel methode sluit volgens één van beide respondenten¹³⁰ beter aan bij de regulering, omdat de gearing constant wordt verondersteld.

Reactie

204. Om de WACC van de regionale netbeheerders te bepalen wordt gebruik gemaakt van een gearing niveau van 60 procent¹³¹. Gedurende de reguleringsperiode wordt dit niveau inderdaad constant verondersteld. De Raad kan voor een volgende reguleringsperiode het gearing niveau wel wijzigen.
205. Voor de conversie van de equity bèta naar de asset bèta en vice versa zijn verschillende methodieken beschikbaar, zoals de Modigliani-Miller methode, de Miller methode, de Miles Ezzel methode en de Harris-Pringle methode. Frontier concludeert, op basis van een recent artikel¹³², dat de Modigliani-Miller methode de voorkeur verdient¹³³. Andere methodieken kunnen namelijk inconsistente resultaten genereren. Ook de Erasmus Universiteit heeft een voorkeur voor het gebruik van de Modigliani-Miller methode¹³⁴.
206. Over het gebruik van de Miles Ezzel methode merkt Frontier het volgende op:
- “ The Miles-Ezzel approach was based on the assumption that a firm wishes to keep a constant gearing ratio and that, in this case, the firm should be valued differently from a firm that has a preset level of debt. The assumption of a constant gearing ratio is a sensible proxy for the behaviour of a regulated network utility. However, the Fernandez paper concludes that the application of the Beta formula in Miles-Ezzel will give inconsistent results under different scenarios for the growth rate of the firm and the rate of corporate taxes”*.¹³⁵
207. Mede gezien het recent gewijzigde vpb-tarief en de verwachte toekomstige wijzigingen in het vpb-tarief acht de Raad het, gegeven bovenstaande, niet consistent om de Miles Ezzel methode te hanteren.

Conclusie

¹³⁰ EnergieNed.

¹³¹ Zie ook randnummers 163 tot en met 168 van deze bijlage.

¹³² Fernandez, P., Levered and unlevered Beta, *IESE Business School Research Paper*, January 2003.

¹³³ Zie bladzijde 9 en 10 van Bijlage I bij dit besluit.

¹³⁴ Zie bladzijde 24 en 25 van Bijlage J van dit besluit.

¹³⁵ Zie bladzijde 10 van Bijlage I van dit besluit.

208. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In randnummer 65 van Bijlage C bij dit methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt waarom de Modigliani-Miller methode wordt toegepast.

Vergelijkingsgroep

209. Drie respondenten¹³⁶ stellen voor om de bèta te bepalen op basis van een grotere vergelijkingsgroep. De ondernemingen die de Raad in zijn vergelijkingsgroep heeft opgenomen zijn volgens één van deze respondenten¹³⁷ slechts in beperkte mate vergelijkbaar met de netbeheerders. Volgens twee van deze respondenten¹³⁸ zijn de bedrijven die zijn opgenomen in haar vergelijkingsgroep ook in beperkte mate vergelijkbaar, maar door middel van een grotere vergelijkingsgroep (59 bedrijven) en een regressieanalyse kunnen factoren worden onderscheiden die relevant zijn voor de bèta en kan daarmee een nauwkeurige bèta worden geschat.

Reactie

210. De Raad kan zich niet vinden in de zienswijze van respondenten dat de ondernemingen in zijn vergelijkingsgroep “slechts in beperkte mate” vergelijkbaar zijn met de Nederlandse netbeheerders. Nederlandse netbeheerders zijn niet beursgenoteerd. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de bèta op basis van geobserveerde marktdata van de netbeheerders zelf te berekenen. Daarom bepaalt de Raad deze op basis van een vergelijkingsgroep. Het belangrijkste criterium bij het samenstellen van de vergelijkingsgroep zoals door de Raad gehanteerd is het risicoprofiel van de ondernemingen. Het risicoprofiel van een onderneming is onder meer afhankelijk van de aard van de activiteiten en de wijze van regulering van een onderneming.
211. Om ervoor zorg te dragen dat het risicoprofiel van de ondernemingen overeenkomt met het risicoprofiel van de netbeheerders is de vergelijkingsgroep samengesteld uit ondernemingen wier activiteiten zoveel mogelijk overeenkomen met de gereguleerde activiteiten van de regionale netbeheerders. Indien ondernemingen ook andere activiteiten ontplooiën, heeft de Raad alleen ondernemingen opgenomen waarvan het risicoprofiel niet significant afwijkt van het risicoprofiel van de gereguleerde activiteiten van de netbeheerders. Door deze methodiek te hanteren ontstaat een vergelijkingsgroep van veertien bedrijven die relatief goed met de regionale netbeheerders zijn te vergelijken. De wijze waarop de vergelijkingsgroep tot stand is gekomen wordt uitgebreid beschreven in randnummers 53 tot en met 55 van Bijlage C van dit methodebesluit.

¹³⁶ EnergieNed, DNWB en TenneT.

¹³⁷ EnergieNed.

¹³⁸ EnergieNed en TenneT.

212. De Raad is van mening dat een aanpak zoals deze wordt voorgesteld door de respondenten juist kan leiden tot een minder nauwkeurige bepaling van de bèta. De vergelijkingsgroep bestaat weliswaar uit 59 gereguleerde bedrijven, maar veel van deze bedrijven voeren ook activiteiten uit met een sterk verschillend risicoprofiel vergeleken met het beheren van elektriciteitsnetten. Bovendien wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende activiteiten binnen de elektriciteitssector, zoals het beheren van elektriciteitsnetten, het produceren en handelen in elektriciteit en het verkopen van elektriciteit. Ook Frontier¹³⁹ en de Erasmus Universiteit zijn geen voorstander van de door de respondent voorgestelde methodiek.

213. De Erasmus Universiteit merkt hierover op dat:

*“De regressie analyse van PwC verklaart slechts 40% van de variatie in de Bèta (R^2). Het is onduidelijk waar de overige 60% door bepaald wordt. In het geval de rest door sector-, activiteiten- of reguleringsspecifieke factoren bepaald wordt, is het model invalide. Omdat in het model van DTe slechts vergelijkbare bedrijven bekeken worden, is dit probleem niet aanwezig.”*¹⁴⁰

214. Tevens wordt neergelegd dat:

*“de groep van PwC bestaat grotendeels uit Amerikaanse bedrijven en bedrijven met activiteiten die sterk afwijken van het beheer van netten, wat de uiteindelijke uitkomsten ernstig kan verstoren.”*¹⁴¹

215. De Raad constateert dat de door de respondent voorgestelde methode grote nadelen kent.

216. Mede naar aanleiding van bovenstaande zienswijze heeft de Erasmus Universiteit opgemerkt dat de waarden van de asset bèta's niet normaal verdeeld zijn, waardoor de bepaling van de onderkant en bovenkant van de bandbreedte op basis van de mediaan van respectievelijk de dagelijkse en wekelijkse asset Bèta's de voorkeur heeft boven de bepaling van de bandbreedte op basis van de gemiddelde bèta's.¹⁴² Om deze reden adviseert de Erasmus Universiteit de mediaanwaarde toe te passen.

¹³⁹ Zie bladzijde 12 van Bijlage I van dit besluit.

¹⁴⁰ Zie bladzijde 27 van Bijlage J van dit besluit.

¹⁴¹ Zie bladzijde 27 van Bijlage J van dit besluit.

¹⁴² Zie bladzijde 26 van Bijlage J van dit besluit.

217. De Raad sluit zich aan bij de analyse van de Erasmus Universiteit. Door de bèta op de mediaan te baseren wordt voorkomen dat de door de Raad gehanteerde bèta ten onrechte wordt beïnvloed door een relatief grote of kleine waarde binnen de vergelijkingsgroep.
218. Overigens verschillen de mediaan en het gemiddelde van de vergelijkingsgroep slechts minimaal.

Conclusie

219. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van Bijlage C van het methodebesluit ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit. De asset bèta wordt op basis van de mediaan vastgesteld. Hierdoor bedraagt de bandbreedte van de asset bèta 0,28 tot 0,39. De bandbreedte van de equity bèta bedraagt 0,58 tot 0,80. Het bovenstaande is in Bijlage C van het methodebesluit aangepast en gemotiveerd.

Keuze ondernemingen in vergelijkingsgroep niet beargumenteerd

220. Volgens één respondent¹⁴³ heeft de Raad niet gemotiveerd waarom de ondernemingen die zijn opgenomen in de vergelijkingsgroep daadwerkelijk vergelijkbaar zijn met de regionale netbeheerders.

Reactie

221. In de randnummers 46 tot en met 48 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit is uitvoerig beschreven welke criteria de Raad heeft gehanteerd bij het samenstellen van de vergelijkingsgroep. Door het toepassen van deze criteria is gewaarborgd dat ondernemingen in de vergelijkingsgroep ook daadwerkelijk vergelijkbaar zijn met de netbeheerders.

Conclusie

222. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Opmerkingen op specifieke ondernemingen in vergelijkingsgroep

223. Twee respondenten¹⁴⁴ zijn van mening dat de volgende ondernemingen uit de vergelijkingsgroep minder vergelijkbaar zijn met de netbeheerders: Atmos, United Utilities, Viridian, Atlanta Light and Gas en Terasen. De volgende ondernemingen zouden volgens deze respondenten moeten worden toegevoegd aan de

¹⁴³ DNWB.

¹⁴⁴ VEMW en PAWEX

vergelijkingsgroep: Ameren, Wisconsin Energy, Cinergy, American Electric Power, Dominion en Pinnacle West.

Reactie

224. Terasen is niet door de Raad opgenomen in de vergelijkingsgroep omdat dit bedrijf enige tijd terug is overgenomen door Kinder Morgan. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft Frontier nogmaals beoordeeld of de Atmos, United Utilities, Viridian, Atlanta Light and Gas voldoen aan de gestelde criteria voor opname in de vergelijkingsgroep. Frontier concludeert dat, behalve Terasen, alle bedrijven aan de criteria van de Raad voldoen¹⁴⁵.
225. Ten aanzien van de suggestie om andere bedrijven toe te voegen aan de vergelijkingsgroep wijst de Raad erop dat er reeds vier bedrijven uit de Verenigde Staten zijn opgenomen in de vergelijkingsgroep. Indien teveel bedrijven uit een enkel land worden opgenomen, bestaat de kans dat de resultaten van de vergelijkingsgroep hierdoor niet representatief zijn voor de omstandigheden waarin de regionale netbeheerders zich bevinden. De Erasmus Universiteit merkt op dat:

“Indien het voornaamste deel van de groep zou bestaan uit Amerikaanse bedrijven, bestaat de kans dat de Bèta hierdoor wordt beïnvloed en mogelijk niet meer representatief is voor het risicoprofiel van de regionale netbeheerders. Wij raden DTe om deze reden af om de door de regionale netbeheerders aangedragen bedrijven, welke allen Amerikaanse zijn, aan de vergelijkingsgroep toe te voegen.”¹⁴⁶

226. Bij het samenstellen van de vergelijkingsgroep is hiermee reeds rekening gehouden. Frontier geeft aan dat:

“[...] In practice, this meant that we included in our sample all companies that we could identify as meeting the inclusion criteria from all comparable regulatory regimes/countries, with just one exception: the United States. The particular feature of the United States that makes it different from all other countries is that in the US there are dozens of companies fully or marginally meeting the inclusion criteria. Actually including all of these companies in the sample would make the results dominated by the particular features of both the regulatory regime and the market and operational risk conditions in the United States. We did not feel that such approach was appropriate for determining the cost of capital of regulated utilities in the Netherlands, and instead decided to go with the balanced sample approach. Even so, the current sample contains more companies from the US than from any other single country.”¹⁴⁷

¹⁴⁵ Zie bladzijde 25 tot en met 33 van Bijlage I van dit besluit.

¹⁴⁶ Zie bladzijde 26 van Bijlage J van dit besluit.

¹⁴⁷ Zie bladzijde 5 van Bijlage I van dit besluit.

227. De Raad heeft geverifieerd in hoeverre de bèta's van de Amerikaanse ondernemingen in de vergelijkingsgroep representatief zijn. Frontier stelt dat:

“We consider US companies already included in the sample to be broadly representative of all US companies potentially meeting the inclusion criteria – for example, Beta estimates for Ameren and Wisconsin Energy are not very different from Beta estimates for existing US comparators in the sample, and in fact are on the lower side of the existing sample (Annexe 1).”¹⁴⁸

Conclusie

228. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Risicoprofiel bedrijven

229. Twee respondenten¹⁴⁹ constateren dat de ondernemingen uit de vergelijkingsgroep een hoger risicoprofiel hebben dan de netbeheerders, aangezien de ondernemingen uit de vergelijkingsgroep ook activiteiten uitvoeren die meer risicovol zijn dan de activiteiten van de netbeheerders. Op basis hiervan zijn deze respondenten van mening dat de bèta dient te worden aangepast om dit verschil in risicoprofiel te weerspiegelen.

Reactie

230. De Raad heeft ondernemingen in de vergelijkingsgroep geselecteerd die goed vergelijkbaar zijn met de netbeheerders. Ter illustratie: de vergelijkingsgroep die is gehanteerd om de bèta te bepalen bestaat uit ondernemingen die voor een substantieel deel netwerkactiviteiten uitvoeren. De overige activiteiten beslaan veelal activiteiten (zoals gastransmissie en activiteiten op het gebied van water) die qua risicoprofiel redelijk vergelijkbaar zijn met de activiteiten van de netbeheerders. Activiteiten (zoals de handel in energie) die qua risicoprofiel veelal hogere risico's kennen dan de activiteiten van de netbeheerders maken over het algemeen slechts een klein deel uit van de activiteiten van deze ondernemingen.

Conclusie

231. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

¹⁴⁸ Zie bladzijde 5 van Bijlage I van dit besluit.

¹⁴⁹ VEMW en PAWEX

Transmissie versus distributie

232. Een respondent¹⁵⁰ stelt dat in de vergelijkingsgroep ten onrechte ondernemingen zijn opgenomen die als activiteit elektriciteitstransmissie kennen. Deze ondernemingen halen het gemiddelde van de (asset)beta naar beneden.

Reactie

233. Op basis van onderzoek van Frontier¹⁵¹ lijkt geen verschil tussen de hoogte van de bèta van transmissie- versus distributiebedrijven te bestaan. De Raad is ook niet bekend met andere onderzoeken die deze stelling ondersteunen. De Raad heeft dan ook geen bewijs om te veronderstellen dat het risicoprofiel (en de daarmee gepaard gaande hoogte van de bèta) van buitenlandse transmissiegerelateerde netbeheerders (statistisch significant) afwijkt van buitenlandse distributiegerelateerde netbeheerders. Dit bewijs wordt overigens ook niet door de respondent aangedragen. De Raad merkt daarbij op dat er verschillen in reguleringssystematiek kunnen zijn die een verschil in bèta tussen transmissie- en distributiegerelateerde netbeheerders rechtvaardigen. Zo wordt in Nederland de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet bijvoorbeeld op basis van omzet gereguleerd. Door het toepassen van omzetregulering hebben systematische risico's niet of slechts in geringe mate invloed op de totale toegestane inkomsten van de landelijke netbeheerder.

Conclusie

234. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Bèta niet goed in te schatten

235. Twee respondenten¹⁵² verwijzen naar een recente analyse van PwC¹⁵³. Uit deze analyse zou blijken dat toezichthouders die van mening zijn dat de bèta niet goed te schatten is een bèta van 1 hanteren.

Reactie

236. De achterliggende analyse waar deze respondent naar verwijst is niet ingediend bij de zienswijzen op het ontwerp-methodebesluit voor de regionale netbeheerders elektriciteit. De Raad kan derhalve niet verifiëren waar dit onderzoek op gebaseerd is.

¹⁵⁰ DNWB.

¹⁵¹ Zie bladzijde 12 en 13 van Bijlage I van dit besluit.

¹⁵² DNWB en TenneT.

¹⁵³ Pleitnotitie PricewaterhouseCoopers betreffende de WACC voor DTe, hoorzitting 6 april 2006.

237. Uit de zienswijze blijkt echter dat de stelling alleen relevant is in een situatie waarin de bèta (om welke reden dan ook) niet goed te schatten zou zijn. Een van beide respondenten¹⁵⁴ refereert in dit kader aan het feit dat:

“het twijfelachtig is of de daling van de beta’s in de peer group te wijten is aan een daadwerkelijke afname van het risicoprofiel van deze ondernemingen of dat er andere marktomstandigheden een rol spelen”.

238. De Raad is niet van mening dat de bèta van de netbeheerders niet goed in te schatten zou zijn. Verder constateert de Raad dat de bèta’s de afgelopen twee jaar gemiddeld hoger lagen in vergelijking met de afgelopen vijf jaar, zodat van de door de respondent geschetste omstandigheden geen sprake is.

Conclusie

239. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Geografische spreiding van ondernemingen uit vergelijkingsgroep

240. Een respondent¹⁵⁵ heeft kritiek op de samenstelling van de vergelijkingsgroep, vanwege het feit dat negen van de veertien ondernemingen uit de vergelijkingsgroep buiten Europa gesitueerd zijn.

Reactie

241. Om te komen tot een vergelijkingsgroep is in eerste instantie een uitgebreide lijst van beursgenoteerde bedrijven samengesteld die actief zijn op het gebied van netbeheer. Bedrijven uit diverse Europese landen waren opgenomen in deze *longlist*. Op basis van de in randnummers 46 tot en met 48 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit neergelegde criteria is de vergelijkingsgroep vervolgens samengesteld. Het feit dat vijf ondernemingen binnen Europa gesitueerd zijn wordt verklaard uit het feit dat veel Europese energiebedrijven niet beursgenoteerd zijn of voor een substantieel gedeelte actief zijn op een ander deel van de energiemarkt. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan energieproductie en/of de levering van energie. De Raad is van mening dat bedrijven die activiteiten uitvoeren die vergelijkbaar zijn met de netbeheerders, maar buiten Europa opereren beter vergelijkbaar zijn met de netbeheerders dan met Europees energiebedrijven die zich met name bezig houden met bijvoorbeeld energieproductie.

¹⁵⁴ DNWB.

¹⁵⁵ TenneT.

Conclusie

242. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Reguleringsmethodiek verschilt

243. Een respondent¹⁵⁶ heeft kritiek op het samenstellen van de vergelijkingsgroep, omdat de reguleringsmethoden in de landen van de vergelijkingsgroep verschillen van de in Nederland gehanteerde methode.

Reactie

244. Het is niet mogelijk om een vergelijkingsgroep samen te stellen van bedrijven waarvan de regulering volledig vergelijkbaar is met de regulering van de regionale netbeheerders in Nederland. Enerzijds omdat de regulering van land tot land (in detail of op hoofdlijnen) verschilt. Anderzijds omdat (gedetailleerde) informatie over de regulering in verschillende landen vaak ontbreekt. Het criterium dat de Raad daarom heeft gehanteerd bij het samenstellen van de vergelijkingsgroep is dat de reguleringssystematiek die voor de geselecteerde ondernemingen geldt enige gelijkenis vertoont met de regulering die voor de regionale netbeheerders geldt.

Conclusie

245. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.6.9 Inflatie

Gehanteerde inflatie te laag

246. Twee respondenten¹⁵⁷ zijn van mening dat de door de Raad gehanteerde verwachte inflatie voor de derde reguleringsperiode (1,25 procent) te laag is. Op basis van voorspellingen van de ECB en The Economist zijn deze respondenten van mening dat een inflatie van 1,8 procent gehanteerd zou moeten worden.
247. Verder zijn deze respondenten van mening dat de WACC dient te worden nagecalculeerd voor het verschil in verwachte en gerealiseerde inflatie gedurende een reguleringsperiode. Deze partijen beargumenteren dit standpunt als volgt. De toegestane inkomsten van de netbeheerders worden jaarlijks verhoogd met de

¹⁵⁶ TenneT.

¹⁵⁷ VEMW en PAWEX.

gerealiseerde inflatie¹⁵⁸. Indien de gerealiseerde inflatie afwijkt van de verwachte inflatie (zoals gehanteerd ter berekening van de WACC) leidt dit tot te hoge of te lage toegestane inkomsten voor de netbeheerders. Hiervoor kan worden gecorrigeerd door na te calculeren voor inflatie.

Reactie

248. De cpi voor de derde reguleringsperiode wordt vastgesteld op basis van verwachtingen van het Centraal Planbureau (hierna: CPB), waarbij tevens rekening wordt gehouden met de hoogte van de reële rente die met toepassing van deze inflatievoet resulteert. Ramingen van het CPB die betrekking hebben op de gehele derde reguleringsperiode zijn op dit moment niet beschikbaar. Alleen voor het jaar 2007 is op dit moment een CPB-raming beschikbaar.¹⁵⁹ Ten tijde van de publicatie van het ontwerp-besluit bedroeg deze raming 1,25%. Vlak vóór de publicatie van dit besluit, heeft het CPB echter een nieuwe raming gepubliceerd. Het CPB verwacht nu een inflatie van 1,5% in 2007.
249. Ondanks de bijstelling van de CPB-verwachting van de inflatie, heeft de Raad besloten de toe te passen inflatiepercentage onveranderd op 1,25% te laten. Daarmee komt de door de Raad toegepaste reële risicovrije rente op 2,72% (midpoint) uit. Onderstaand zal de Raad motiveren, op welke wijze dit percentage tot stand is gekomen.
250. Bij de bepaling van de toe te passen inflatievoet heeft de Raad, zoals aangegeven, tevens rekening gehouden met de resulterende reële rente. Indien vanuit een historisch perspectief wordt gekeken naar de hoogte van de reële rente, dan blijkt deze in de afgelopen vier jaar zo'n 2 à 2,3% bedragen te hebben (zie tabel 3 van deze bijlage). Indien wordt gekeken naar de gerealiseerde reële rente in de eerste vijf maanden van 2006, dan bedroeg deze 2,5 procent (zie tabel 4 van deze bijlage).
251. Om een reëel renteniveau te kunnen bepalen dat representatief is voor de financieringscondities in de volgende reguleringsperiode, betreft de Raad ook de verwachte renteontwikkelingen in de analyse. Zoals blijkt uit tabel 5 en 6 van deze bijlage beweegt de verwachte reële rente vanaf 2007 zich rond de 2,7 procent.
252. Alles overwegende meent de Raad dat een toe te passen inflatiepercentage van 1,25% het meest tegemoet komt aan de verwachtingen dat de nominale rente in de toekomst zal stijgen naar een niveau dat aan de bovenkant ligt van de huidige door de Raad gehanteerde range van 3,7-4,3%. Toepassing van deze parameters zorgt ervoor dat de

¹⁵⁸ Het betreft de cpi zoals omschreven in artikel 41b, eerste lid E-wet.

¹⁵⁹ <http://www.cpb.nl>.

door de Raad toegepaste reële rente 2,72% bedraagt. Dit niveau is consistent met de meest recente ramingen van het CPB.

253. Met een reële rente van 2,72% is de Raad tevens consistent met eerdere besluiten voor de regionale netbeheerders (eerste en tweede reguleringsperiode) en de meest recente besluiten voor GTS en TenneT (ontwerpbesluit). De reële rente is daarmee wel iets hoger vastgesteld dan de daadwerkelijk gerealiseerde reële rente in de afgelopen jaren, maar is in lijn met het huidige geëiste reële rendement.
254. Met de zienswijze dat netbeheerders te hoge of te lage toegestane inkomsten behalen indien geen nacalculatie wordt toegepast is de Raad het niet eens. De Raad stelt een reële WACC vast, een WACC die (onder meer) representatief wordt geacht voor de komende reguleringsperiode. Hierbij wordt rekening gehouden met de huidige verwachtingen over de nominale rente, reële rente en inflatie. Mocht de inflatie gedurende de reguleringsperiode afwijken van de verwachte inflatie, dan komt dit naar alle waarschijnlijkheid ook tot uitdrukking in een hogere nominale rente. De reële rente wordt hier niet door beïnvloed.

Conclusie

255. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In randnummer 69 tot en met 78 van Bijlage C bij dit methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit verduidelijkt waarom een inflatiepercentage van 1,25 is gehanteerd.

2.6.10 Overige overwegingen

Correcties op de WACC

256. Volgens drie respondenten¹⁶⁰ dient bij het bepalen van de parameters van de WACC rekening te worden gehouden met illiquiditeit in de verhandelbaarheid van aandelen, met het small firm effect en met regulatorisch risico. Deze drie effecten zouden moeten leiden tot een verhoging van de WACC.
257. Met betrekking tot het small firm effect is een respondent¹⁶¹ van mening dat het realiseren van de optimale schaalgrootte wordt beperkt door de illiquiditeit van de aandelen van andere netbeheerders, door de splitsing van de energiebedrijven en door

¹⁶⁰ EnergieNed, TenneT en DNWB.

¹⁶¹ DNWB.

de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) die overheden verbiedt een gespreide beleggingsportefeuille aan te houden. Tevens merkt deze respondent op dat een klein bedrijf meer risico's kent dan een groter bedrijf.

258. Ten aanzien van de illiquiditeit in de verhandelbaarheid van aandelen merkt deze respondent op dat een overheidsorgaan die zijn belang in een netbeheerder wil verkopen geconfronteerd wordt met de beperkte verhandelbaarheid van aandelen, aangezien de netbeheerders niet beursgenoteerd zijn en de groep kopers wettelijk beperkt is. Een andere respondent¹⁶² stelt dat vanwege de illiquiditeitspremie de kostenvoet van het eigen vermogen met 20 procent dient te worden verhoogd.
259. Ten aanzien van het regulatorische risico worden door twee respondenten¹⁶³ een aantal ontwikkelingen genoemd die van invloed zouden zijn op de hoogte van de WACC. Onder meer wordt genoemd de regulering van de metermarkt voor het kleinverbruik, de op nulstelling van het LUP en wijzigingen in de categorieën aansluitingen. Tevens wordt de invoering van het marktmodel genoemd.

Reactie

260. Ten aanzien van het small firm effect merkt de Raad op dat respondenten dit effect niet definiëren en tevens niet aangeven tot welke extra premie bovenop de WACC dit zou moeten leiden. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk of de respondent van mening is dat een relatief kleine netbeheerder (zoals ONS Netbeheer) een hogere WACC zou moeten hebben dan een relatief grote netbeheerder (zoals Essent).
261. In randnummer 68 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit is neergelegd dat een small firm premie wordt beargumenteerd door het bestaan van transactiekosten. Toegang tot de kapitaalmarkt gaat gepaard met transactiekosten. Transactiekosten betreffen vaste kosten (bijvoorbeeld per lening of emissie), wat betekent dat schaalvoordelen bestaan. Transactiekosten zijn (procentueel) dus omvangrijker voor relatief kleine ondernemingen. De Raad houdt in de regulering echter geen rekening met schaalgrootte van de netbeheerders. Het is aan de netbeheerders om hun optimale schaalgrootte te bepalen. Daarbij dienen netbeheerders de voor- en nadelen van een bepaalde schaalgrootte te overwegen. Het hebben van hogere transactiekosten bij het aantrekken van vermogen is onderdeel van die overweging. Overigens is het effect van transactiekosten op de totale kosten bij het aantrekken van vermogen vrij beperkt. Bovendien wordt bij het bepalen van de rente-opslag rekening gehouden met transactiekosten.

¹⁶² EnergieNed.

¹⁶³ EnergieNed en NRE.

262. De Raad deelt niet de zienswijze dat het realiseren van de optimale schaalgrootte wordt beperkt door de illiquiditeit van de aandelen van andere netbeheerder en door de splitsing van de energiebedrijven, in ieder geval niet zodanig beperkt dat een optimale schaalgrootte niet bereikt zou kunnen worden. Zo zijn bijvoorbeeld de huidige netbeheerders ontstaan door fusies in het verleden. Ook toen waren deze partijen niet beursgenoteerd. De splitsing van de energiebedrijven heeft nog niet plaatsgevonden en is derhalve voor dit besluit niet relevant. Verder merkt de Raad op dat de overheid door participatie in verschillende deelnemingen (bijvoorbeeld in een waterbedrijf) vaak reeds een gespreide beleggingsportefeuille heeft opgebouwd. De wet FIDO stelt grenzen aan participatie, maar verbiedt geenszins het aanhouden van een “gespreide beleggingsportefeuille”. Op basis van bovenstaande is een extra premie als gevolg van het small firm effect niet noodzakelijk.
263. In randnummer 67 van Bijlage C van het ontwerp-methodebesluit is reeds neergelegd dat het CAPM uitgaat van veronderstellingen die in werkelijkheid niet altijd volledig opgaan. Zo veronderstelt het CAPM bijvoorbeeld dat beleggers altijd over alle informatie beschikken (en informatie op dezelfde wijze interpreteren) en dat aandelen van ondernemingen vrij verhandelbaar zijn. Het feit dat veronderstellingen, zoals vrije verhandelbaarheid van aandelen, niet volledig opgaan betekent niet dat de uitkomsten onjuist zijn. De Raad houdt reeds rekening met de onzekerheid ten aanzien van de hoogte van de kostenvoet van het eigen vermogen door de onderliggende parameters voldoende conservatief in te schatten en een bandbreedte te hanteren.
264. Verder merkt de Raad op dat de netbeheerders in overheidshanden zijn. Dit zou, naast een mogelijk nadeel als verminderde toegang tot de markt voor eigen vermogen, ook kunnen leiden tot een relatief lage rente-opslag. De Raad corrigeert ook niet voor dit effect. Op basis van bovenstaande is de Raad van mening dat een extra premie voor illiquiditeit dan ook niet noodzakelijk is.
265. Met betrekking tot het regulatorische risico stelt de Raad vast dat de door respondenten genoemde ontwikkelingen geen betrekking hebben op systematische risico's. Bovendien is de Raad van mening dat deze ontwikkelingen, voor zover relevant, geen (grote) invloed hebben op het risicoprofiel van de netbeheerders. De Erasmus Universiteit merkt op dat:

*“ Op basis van het bovenstaande stellen we dat de [...] genoemde veranderingen niet van invloed zijn op het risicoprofiel van de regionale netbeheerders in de komende reguleringsperiode en dus op de hoogte van de vermogenskostenvergoeding.”*¹⁶⁴

Conclusie

266. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.7 ORV

267. In dit onderdeel worden de zienswijzen, ingebracht naar aanleiding van het onderzoek ORV, behandeld. Voor zover zienswijzen betrekking hebben op de analyses van The Brattle Group (hierna: Brattle) heeft de Raad Brattle gevraagd mee te lezen en een document op te stellen waarin nader wordt ingegaan op specifieke reacties van respondenten. In de tekst zal waar nodig naar dit document worden verwezen dat in Bijlage F bij dit methodebesluit is opgenomen.
268. Gelet op de vele reacties op het onderzoek ORV is in Bijlage A bij dit methodebesluit ter verduidelijking een uitgebreide paragraaf over de uitgangspunten van het onderzoek ORV alsmede de wijze van verwerken van de correcties opgenomen. Bij zijn reactie op de zienswijzen zal de Raad, waar nodig, verwijzen naar deze paragraaf.

2.7.1 ORV elektriciteit algemeen

Terugwerkende kracht (eventuele) correcties

269. Twee respondenten¹⁶⁵ zijn van mening dat toegekende ORV-correcties op grond van de wetsgeschiedenis met terugwerkende kracht van toepassing moeten worden verklaard over de eerste en tweede reguleringsperiode. De betreffende respondenten geven aan dat de Raad in het ontwerp-methodebesluit onvoldoende motiveert waarom van terugwerkende kracht geen sprake zou zijn. Het feit dat in de overeenkomst elektriciteit¹⁶⁶ is opgenomen dat een correctie *vanaf* de derde reguleringsperiode wordt

¹⁶⁴ Zie bladzijde 36 van Bijlage J van dit besluit.

¹⁶⁵ DNWB en Fendo.

¹⁶⁶ Het betreft hier de *Overeenkomst tussen de directeur DTe en de regionale netbeheerders elektriciteit met betrekking tot de regulering van de nettarieven elektriciteit in de periode 2001 t/m 2006* (Overeenkomst Regulering Nettarieven Elektriciteit (2001-2006)), d.d. 26 mei 2003.

doorgevoerd, is volgens deze respondenten geen reden om de in de eerste en tweede reguleringsperiode gederfde inkomsten, als gevolg van niet onderkende regionale verschillen, niet alsnog te compenseren.

270. Eén respondent¹⁶⁷ spreekt zich juist expliciet uit tegen het met terugwerkende kracht corrigeren. Uit de betreffende bepalingen in de overeenkomst elektriciteit zou volgens deze respondent niet blijken dat van een correctie met terugwerkende kracht sprake is. Dezelfde respondent merkt op dat terugwerkende kracht voor ORV ook betekent dat toegestane omzetten moeten worden aangepast als gevolg van andere, tussentijdse ontwikkelingen. Dit is ondoenlijk.

Reactie

271. De Raad zal geen correcties voor ORV met terugwerkende kracht doorvoeren. Hoewel het vanaf 1998/ 1999 duidelijk is dat op grond van een objectiveerbaar regionaal verschil netbeheerders gecompenseerd kunnen worden, verplicht de wet of wetsgeschiedenis er niet toe deze correctie met terugwerkende kracht vanaf de eerste reguleringsperiode (2001-2003) toe te passen.
272. De overeenkomst elektriciteit bevat geen bepaling(en) waaruit zou blijken dat het de bedoeling is om eventuele ORV-correcties met terugwerkende kracht door te voeren. In de tekst van artikel 16 van de overeenkomst elektriciteit is enkel bepaald dat:

Artikel 16 overeenkomst elektriciteit:

“Gedurende de tweede reguleringsperiode zal door DTe een onderzoek worden uitgevoerd naar het bestaan van eventuele objectieveerbare verschillen zoals verwoord in de parlementaire geschiedenis (noot 6). Onderzocht zal worden of deze objectieveerbare regionale verschillen relevant zijn voor de reguleringssystematiek waardoor tariefverhogingen dan wel tariefverlagingen gerechtvaardigd zijn. Dit onderzoek zal in ieder geval betrekking hebben op de effecten op de kostenstructuur als gevolg van de aan- of afwezigheid van waterkruisingen en de mate van decentrale opwekking (inclusief windparken) in het verzorgingsgebied van de diverse netbeheerders. Indien uit dit onderzoek blijkt dat er objectieveerbare regionale verschillen tussen netwerken bestaan die relevant zijn voor de reguleringssystematiek, zullen deze uitkomsten worden verwerkt bij het bepalen van de toegestane omzetten in de derde reguleringsperiode. Voorts zal worden onderzocht of het Landelijk Uniform Producententarief (LUP) op de juiste wijze in de reguleringssystematiek is opgenomen.

273. De Raad is van oordeel dat wanneer het de bedoeling zou zijn geweest om eventuele ORV-correcties met terugwerkende kracht door te voeren, dit expliciet in de

¹⁶⁷ Continuum.

overeenkomst zou zijn opgenomen. Ook het methodebesluit tweede reguleringsperiode¹⁶⁸ zegt niets over het eventueel nacalculeren van gederfde dan wel te veel ontvangen tariefinkomsten als gevolg van regionale verschillen. Het feit dat er verdeeldheid bestaat tussen netbeheerders over het al dan niet van toepassing zijn van terugwerkende kracht onderstreept dat het met terugwerkende kracht toepassen van eventuele ORV-correcties geen vanzelfsprekendheid is die automatisch voortvloeit uit (de tekst van) de overeenkomst.

274. De Raad acht terugwerkende kracht niet in het belang van netbeheerders, investeerders en afnemers, omdat het toepassen van terugwerkende kracht leidt tot onzekerheid over de rechtmatigheid van vroegere tariefinkomsten en het verloop van toekomstige inkomsten. Toepassing van terugwerkende kracht in deze situatie zou immers een precedent vormen dat leidt tot de vraag of toepassing van terugwerkende kracht in meerdere situaties mogelijk zou moeten zijn. Dit acht de Raad niet wenselijk.
275. Daarnaast is terugwerkende kracht niet aan de orde, aangezien de methodebesluiten over de eerste en tweede reguleringsperiode niet meer vatbaar zijn voor bezwaar en/of beroep. Uit de Memorie van Antwoord¹⁶⁹ bij de Overgangswet Elektriciteitsproductiesector (OEPS) blijkt dat het met terugwerkende kracht, tot 1 januari 2001, in werking treden van het gewijzigde artikel 41a van de E-wet ertoe diende te voorkomen dat de eerder vastgestelde tariefbesluiten opnieuw moesten worden genomen.

Conclusie

276. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Zorgvuldigheid onderzoek ORV (proces en aanpak)

277. Drie respondenten¹⁷⁰ zijn van mening dat het onderzoek ORV niet zorgvuldig is uitgevoerd en begeleid door DTe. Drie respondenten¹⁷¹ benadrukken in dat verband met name de analyses die zijn verricht naar het potentiële regionale verschil “aansluitdichtheid”. Twee respondenten¹⁷² zijn van mening dat Brattle ten onrechte

¹⁶⁸ Besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, vierde lid van de E-wet voor de periode 2004-2006 van 12 september 2003 met kenmerk: 100947-82.

¹⁶⁹ Eerste Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 174, nr. 110b, p. 5.

¹⁷⁰ Essent, Rendo en TenneT.

¹⁷¹ DNWB, Essent en Rendo.

¹⁷² DNWB en Rendo.

bepaalde data negeert en één respondent¹⁷³ laat weten nooit een reactie te hebben ontvangen op een ingezonden rapport over het potentiële ORV “aansluitdichtheid”. Vier respondenten¹⁷⁴ stellen dat ten onrechte wordt verondersteld dat er geen relatie zou bestaan tussen aansluitdichtheid en kosten. Eén respondent¹⁷⁵ is van mening dat grondsoort ten onrechte niet is onderkend als ORV. Een bottom-up analyse voor de bestudering van dit potentiële ORV ontbreekt.

278. Eén respondent¹⁷⁶ vindt dat DTe ten onrechte slechts een faciliterende rol heeft vervuld. Deze respondent vindt bovendien, samen met een andere respondent¹⁷⁷, dat onvoldoende gemotiveerd is waarom en op welke wijze de uitkomsten van het Brattle onderzoek zijn meegenomen in het ontwerp-methodebesluit. Eén respondent¹⁷⁸ is van mening dat op de Raad ten aanzien van het niet onderkennen van “aansluitdichtheid” als objectiveerbaar regionaal verschil een strengere motiveringsplicht rust, aangezien de Minister in de parlementaire geschiedenis aansluitdichtheid als objectiveerbaar regionaal verschil genoemd zou hebben.
279. Eén respondent¹⁷⁹ merkt op dat het onderzoek als uitgevoerd door Brattle onvoldoende inzicht verschaft in de mate waarin sprake is van regionale verschillen tussen netbeheerders. Eén van de respondenten¹⁸⁰ geeft daarentegen juist aan expliciet akkoord te gaan met het hanteren van het eindrapport van Brattle als uitgangspunt voor eventuele ORV-correcties.

Reactie

280. De Raad is het niet eens met de opmerking dat het onderzoek ORV niet zorgvuldig is uitgevoerd. Op verzoek van de netbeheerders is ervoor gekozen om aan Brattle, als onafhankelijke partij en expert, de uit te voeren analyses toe te vertrouwen. Alle informatie die netbeheerders tijdig hebben ingediend¹⁸¹, en die voldeed aan de gestelde (betrouwbaarheids)eisen, is betrokken bij het onderzoek. De opmerking dat Brattle

¹⁷³ DNWB.

¹⁷⁴ DNWB, Essent, Rendo en TenneT.

¹⁷⁵ Rendo.

¹⁷⁶ Essent.

¹⁷⁷ Rendo.

¹⁷⁸ DNWB.

¹⁷⁹ TenneT.

¹⁸⁰ Eneco.

¹⁸¹ De data moesten uiterlijk zijn ingediend op 30 januari 2006.

onterecht bepaalde data zou hebben genegeerd, acht de Raad niet juist¹⁸². Netbeheerders hebben uitgebreid de mogelijkheid gehad om te reageren op (tussen)resultaten van Brattle. De wijze waarop de door netbeheerders verstrekte informatie al dan niet invloed heeft gehad op de analyses en conclusies van Brattle is gedurende het onderzoek meerdere malen aan de netbeheerders gecommuniceerd. De Raad is derhalve van mening dat het onderzoek naar regionale verschillen, waaronder het potentiële regionale verschil “aansluitdichtheid” zorgvuldig is uitgevoerd en netbeheerders voldoende de mogelijkheid hebben gehad om data aan te dragen en Brattle bij te sturen.

281. De Raad is het niet eens met de opmerking dat een relatie tussen aansluitdichtheid en kosten zou worden ontkend. Op grond van de momenteel beschikbare data kan een dergelijke relatie, blijkens de analyses van Brattle, echter niet worden geobjectiveerd en gekwantificeerd conform de gezamenlijk overeengekomen criteria die nader uitgewerkt zijn door Brattle¹⁸³.
282. Verder is de Raad van oordeel dat uit de door netbeheerders beschikbaar gestelde data en uitgevoerde analyses niet is gebleken dat voor wat betreft grondsoort sprake is van een significant en structureel regionaal verschil. Dit wordt nog eens verduidelijkt in de reactie van Brattle¹⁸⁴.
283. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt¹⁸⁵ dat de Minister de bewijslast voor eventuele objectieveerbare verschillen expliciet bij de individuele bedrijven neerlegt. De Raad is van mening dat DTe, met het faciliteren en bekostigen van het onderzoek ORV, meer dan voldaan heeft aan haar verplichting als neergelegd in de overeenkomst elektriciteit. Doel van DTe is geweest om netbeheerders in staat te stellen maximale overeenstemming te bereiken ten aanzien van de opzet van het onderzoek, de keuze van de externe consultant, de te onderzoeken factoren en de benodigde data om eventuele regionale verschillen objectief te kunnen vaststellen. Toen het niet langer mogelijk bleek om tussen netbeheerders overeenstemming te bereiken, is DTe overigens wel degelijk een meer initiërende rol gaan vervullen.
284. De Raad is het oneens met de opmerking dat in het ontwerp-methodebesluit onvoldoende gemotiveerd zou zijn hoe de Raad de correcties zal verwerken en welke rol

¹⁸² Gedurende het ORV-traject is duidelijk aangegeven aan welke (betrouwbaarheidseisen) data moest voldoen en dat data tijdig moest zijn ingediend. Uiteindelijk zijn alle data, die uiterlijk waren ingediend op 30 januari 2006, betrokken bij het onderzoek ORV.

¹⁸³ Zie randnummers 21 en 22 van Bijlage A.

¹⁸⁴ Bijlage F (p. 5 en 6).

¹⁸⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 303 nr. 7, p. 30.

het eindrapport ORV van Brattle daarbij speelt. De Raad heeft er desalniettemin voor gekozen in Bijlage A van dit methodebesluit een uitgebreide passage hier aan te wijden. In de klankbordgroepbijeenkomsten met de directeurs van de netbeheerders is mondeling door DTe toegelicht welke conclusies zouden worden verbonden aan het rapport van Brattle. Ook heeft DTe gedurende het traject steeds aangegeven dat het rapport van Brattle uitgangspunt zou zijn voor het trekken van de conclusies. Uiteindelijk is in een brief van de Raad expliciet vastgelegd op welke wijze de Raad voornemens was om eventuele correcties door te voeren in het ontwerp-methodebesluit¹⁸⁶. Daarbij merkt de Raad op dat de betreffende uitspraak van de Minister dat aansluitdichtheid een mogelijk regionaal verschil zou zijn niet automatisch betekent dat het hier om een voldoende objectiveerbaar verschil gaat dat tariefaanpassingen rechtvaardigt. Dit kan uitsluitend op basis van empirisch onderzoek worden vastgesteld.

285. De Raad is het oneens met de respondent die aangeeft dat het onderzoek van Brattle onvoldoende inzicht zou verschaffen in de mate waarin sprake is van regionale verschillen tussen netbeheerders. Uit het eindrapport van Brattle blijkt dat waterkruisingen en lokale heffingen aan te merken zijn als objectiveerbare regionale verschillen. Het feit dat het eindrapport van Brattle een goed uitgangspunt vormt voor het verwerken van eventuele ORV-correcties wordt bovendien door één van de respondenten¹⁸⁷ expliciet onderschreven.

Conclusie

286. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. Naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen is in Bijlage A bij het methodebesluit de wijze waarop de ORV-correcties worden doorgevoerd nader verduidelijkt en toegelicht.

Data(vereisten)

287. Volgens twee respondenten¹⁸⁸ dienen de analyses van Brattle overgedaan te worden op basis van betrouwbare data, onderbouwde analyses en methodes en vooraf vastgestelde objectieve criteria.
288. Eén respondent¹⁸⁹ is van mening dat DTe en Brattle verzuimd hebben om meer datapunten te creëren, onder andere door onredelijke betrouwbaarheidseisen te stellen ten aanzien van de bruikbare data. Zo bleek een goedkeurende accountantsverklaring

¹⁸⁶ Brief van 8 maart 2006 met kenmerk: 101712-764 (www.dte.nl).

¹⁸⁷ Eneco.

¹⁸⁸ DNWB en Pendo.

¹⁸⁹ Essent.

voor niet-financiële data niet haalbaar. Ook de uiteindelijk bijgestelde betrouwbaarheidseis voor niet-financiële data, waarbij de accountant ten minste moest verklaren dat technische data aansloten bij de administratie van de netbeheerder, bleek niet haalbaar. Voorstellen voor een oplossing aangedragen door de betreffende respondent, zouden door DTe zijn genegeerd. Tot slot merkt één respondent¹⁹⁰ op dat de Raad niet consistent heeft gehandeld bij het uitsluiten van bepaalde gegevens bij gebrek aan een goedkeurende accountantsverklaring.

289. Twee respondenten¹⁹¹ geven aan dat het toepassen van het *zero sum* principe contraproductief heeft gewerkt, aangezien sommige partijen daardoor geprikkeld werden om data achter te houden/niet te laten valideren¹⁹². Er worden vraagtekens gezet bij de redenen die DTe had voor het willen toepassen van dit principe mede omdat DTe besloot dit principe op het laatste moment los te laten. Twee respondenten¹⁹³ zijn het niet eens met het loslaten van dit principe en vinden dat het onverkort toegepast moet worden.
290. Eén respondent¹⁹⁴ vindt dat de Raad zijn informatiebevoegdheid had moeten inzetten om de netbeheerders te dwingen de noodzakelijke data beschikbaar te maken.

Reactie

291. Het dataverzoek ORV is in onderling overleg tussen DTe en alle netbeheerders¹⁹⁵ vormgegeven. De netbeheerders hebben zich allen gecommitteerd aan het opleveren van de benodigde data met goedkeurende accountantsverklaring om zo eventuele objectieve regionale verschillen te kunnen aantonen. De Raad is van mening dat het niet aan hem is om meer datapunten te creëren, maar dat de netbeheerders verantwoordelijk zijn voor het aanleveren van voldoende geschikte en betrouwbare data om de noodzakelijke analyses mee uit te kunnen voeren.
292. Toen na invullen van het dataverzoek bleek dat een goedkeurende accountantsverklaring voor met name niet-financiële data niet haalbaar was, heeft DTe de eisen ten aanzien van

¹⁹⁰ Continuon.

¹⁹¹ Essent en Pendo.

¹⁹² Bij toepassing van het zero sum principe wordt als uitgangspunt genomen dat het gemiddelde tariefniveau in Nederland door de verwerking van regionale verschillen ongewijzigd zou moeten blijven. Bij aanvang van het onderzoek ORV was de gedachte dat sommige netbeheerders een voordeel zouden hebben en andere een nadeel en dat daardoor per saldo het gemiddelde tariefniveau ongewijzigd zou kunnen blijven.

¹⁹³ VEMW en PAWEX.

¹⁹⁴ Essent.

¹⁹⁵ Speciaal voor het onderzoek ORV is een klankbordgroep van directeuren van netbeheerders samengesteld.

de betrouwbaarheid voor niet-financiële data versoepeld, ondanks dat twee netbeheerders daar op tegen waren¹⁹⁶. Op deze wijze kon meer data beschikbaar worden gemaakt voor de noodzakelijke analyses. Eén van de respondenten¹⁹⁷ heeft overigens in reactie op de eerste analyseresultaten van Brattle aangegeven dat zij het versoepelen van deze betrouwbaarheidseisen, als voorgesteld door DTe, als een werkbaar voorstel beschouwde. Het verder versoepelen van de aan de data gestelde betrouwbaarheidseisen acht de Raad niet verantwoord en ook niet conform de afspraken die bij aanvang van het onderzoek tussen DTe en de netbeheerders zijn gemaakt¹⁹⁸. Voor niet-financiële data is als minimumeis geformuleerd dat sprake moest zijn van aansluiting van de opgeleverde data op de administratie van de netbeheerder. Indien deze eis zou worden losgelaten, is er geen enkele garantie dat de te analyseren gegevens enige relatie met de werkelijkheid hebben.

293. De Raad is het niet eens met de opmerking dat hij inconsistent gehandeld zou hebben bij het toepassen van de betrouwbaarheidseisen ten aanzien van de verschillende data. De Raad heeft duidelijk gemotiveerd op welke wijze de betrouwbaarheid van de verschillende data zou worden beoordeeld en dit consistent toegepast.
294. De Raad acht toepassing van het *zero sum* principe als algemeen uitgangspunt redelijk en zorgvuldig¹⁹⁹. Indien sprake is van zowel kostenverhogende als kostenverlagende regionale verschillen tussen netbeheerders is het redelijk aan te nemen dat het gemiddelde tariefniveau ongewijzigd blijft waarbij de door te voeren ORV-correcties de relatieve verschillen tussen netbeheerders reflecteren. Het hanteren van een *zero sum* principe is zorgvuldig in de zin dat toepassing van dit principe een waarborg is voor afnemers, dat het verwerken van eventuele ORV-correcties geen invloed heeft op het gemiddelde tariefniveau in Nederland²⁰⁰. Vanzelfsprekend dient het hanteren van het *zero sum* principe zinvol²⁰¹ te zijn, dienen er duidelijk aantoonbare kostenvoordelen te

¹⁹⁶ Dit betrof Eneco en Westland. Dit heeft er mede toe geleid dat DTe uiterst zorgvuldig is omgegaan met haar afweging hoe kon worden omgegaan met het bijstellen van deze betrouwbaarheidseisen.

¹⁹⁷ Essent.

¹⁹⁸ Eneco en Westland hebben zich uitdrukkelijk uitgesproken tegen het op deze wijze versoepelen van de betrouwbaarheidseisen. Bovendien is tussen Brattle, DTe en netbeheerders gezamenlijk overeengekomen welk type data uitgangspunt zou vormen voor het onderzoek ORV. Vervolgens is op basis daarvan het dataverzoek vormgegeven.

¹⁹⁹ Uit de zienswijze van NRE blijkt dat toepassing van *zero sum* als principe bijvoorbeeld voor de hand zou liggen, indien sprake zou zijn van een regionaal verschil met betrekking tot de inkoop van hoogspanningsdiensten. Daaruit blijkt dat het principe van *zero sum* als zodanig door deze netbeheerder niet wordt bestreden.

²⁰⁰ Netbeheerders die te maken hebben met kostenverlagende regionale verschillen moeten tariefinkomsten inleveren ten behoeve van netbeheerders die te maken hebben met kostenverhogende regionale verschillen.

²⁰¹ Zo is het bij het ORV waterkruisingen niet zinvol om het *zero sum* principe te hanteren.

zijn²⁰² en moet het hanteren van dit principe er niet toe leiden dat een netbeheerder onder het efficiënte inkomstenniveau (na correctie voor eventuele aantoonbare kostenvoordelen) komt.

295. De Raad heeft gemeend vanaf het begin af aan openheid van zaken te moeten geven ten aanzien van toepassing van dit *zero sum* principe. Het zou onzorgvuldig zijn geweest om netbeheerders pas in de laatste fase van het onderzoek ORV, na uitvraag van de benodigde data, te confronteren met dit *zero sum*-voornemen, aangezien toepassing van dit principe negatieve financiële gevolgen had kunnen hebben voor sommige netbeheerders. De Raad blijft van mening dat, gegeven de beschikbare informatie bij de start van het onderzoek ORV, het redelijk is geweest om het *zero sum*-principe te willen toepassen. Er was toen immers sprake van een uitgebreide lijst van te onderzoeken regionale verschillen die potentieel zowel kostenverhogende als kostenverlagende effecten hadden kunnen hebben. Jegens afnemers was het niet redelijk geweest om alleen de kostenverhogende factoren in aanmerking te nemen.
296. De Raad heeft geen concrete aanwijzing dat het hanteren van een *zero sum* principe onzorgvuldig is geweest in de zin dat bepaalde netbeheerders bewust (gevalideerde) data zouden hebben achtergehouden. Netbeheerders hebben in onderlinge overeenstemming de te onderzoeken objectiveerbare regionale verschillen bepaald en op basis daarvan de inhoud van het dataverzoek, inclusief de eis van een goedkeurende accountantsverklaring, goedgekeurd. In de klankbordgroepbijeenkomsten met de netbeheerders heeft DTe de netbeheerders aangesproken op hun gezamenlijke verantwoordelijkheid om de noodzakelijke data aan te leveren. De Raad gaat er derhalve vanuit dat netbeheerders zich hebben ingespannen om de noodzakelijke en relevante data op te leveren en heeft nooit eerder signalen ontvangen dat bewust data zouden zijn achtergehouden. Uit de modules van het dataverzoek ORV blijkt dat in de meeste gevallen data inderdaad zijn opgeleverd. Echter de verschillende accountants zijn niet altijd in staat gebleken om een goedkeurende accountantsverklaring af te geven. Overigens is het onderzoek van Brattle zo vormgegeven dat alle data, voldoende gevalideerd of niet, betrokken is bij de eerste analysestap waarin is bepaald of een potentieel regionaal verschil überhaupt significant is (substantieel en houdbaar over de tijd). Een groot aantal potentiële regionale verschillen viel toen reeds af.
297. Het *zero sum* principe is uiteindelijk losgelaten omdat bleek dat via het onderzoek ORV enkel twee objectiveerbare regionale verschillen zijn geïdentificeerd waarvoor het niet

²⁰² Dat wil zeggen dat, naast de kostennadelen voor de betreffende netbeheerders, de kostenvoordelen voor overige netbeheerders duidelijk aantoonbaar (kwantificeerbaar) zijn.

zinnig (en mogelijk) was²⁰³ om het *zero sum* principe te hanteren. Evenmin zijn duidelijke kostenverlagende factoren geïdentificeerd. Het in dit geval hanteren van het *zero sum* principe, waarbij tariefsverhogingen van netbeheerders met meerkosten voor objectieerbare regionale verschillen worden opgebracht door tariefsverlagingen van netbeheerders met minderkosten voor objectieerbare regionale verschillen, zou ertoe leiden dat de tariefinkomsten van deze laatste categorie netbeheerders onder het efficiënte inkomstenniveau terecht kunnen komen. Onder deze omstandigheden acht de Raad toepassing van het *zero sum* principe onredelijk.

298. De Raad is van mening dat als data redelijkerwijs niet beschikbaar zijn, de Raad deze ook niet kan afdwingen. De Raad heeft de (individuele) netbeheerders meerdere malen, zowel tijdens de verschillende klankbordgroepbijeenkomsten als per brief, aangesproken op hun verantwoordelijkheid om de noodzakelijke data ten behoeve van het onderzoek ORV op te leveren.
299. De Raad sluit overigens niet uit dat er mogelijk in de toekomst nieuwe potentiële regionale verschillen worden aangedragen, dan wel dat er nieuwe data beschikbaar komt met betrekking tot reeds onderzochte potentiële regionale verschillen waarvan tot op heden niet is bewezen dat deze daadwerkelijk zijn aan te merken als een ORV. Indien een netbeheerder aannemelijk kan maken²⁰⁴ dat er een potentieel regionaal verschil is, dan zal de Raad op dat moment beoordelen of en, zo ja, op welke wijze een (vervolg)onderzoek op zijn plaats is²⁰⁵ (zie ook randnummer 41 van Bijlage A).
300. Mede naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen is de Raad van mening dat het potentiële ORV aansluitdichtheid nu reeds nader onderzoek verdient. De Raad zal daarom na consultatie van betrokken partijen een vervolgonderzoek naar de invloed van verschillen in aansluitdichtheid op de kosten van netbeheerders starten. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen leiden tot tariefverhogingen of tariefverlagingen voor individuele netbeheerders gedurende de derde reguleringsperiode (zie ook randnummer 42 van Bijlage A).

²⁰³ Het betreft hier de ORV's waterkruisingen en lokale heffingen waarvan de kosten naar verwachting nog niet of nauwelijks in het uniforme eindpunt zitten (tariefdoelstelling 2006) aangezien de benchmark is gebaseerd op enkel efficiënte netbeheerders. Ook kan om andere redenen worden beargumenteerd dat specifiek voor het ORV lokale heffingen toepassing van het *zero sum* principe niet zinnig is.

²⁰⁴ Bijvoorbeeld door het overleggen van resultaten van een onafhankelijk onderzoek.

²⁰⁵ ORV's dienen significant (dat wil zeggen: substantieel en duurzaam) en objectiebaar (dat wil zeggen: de kosten zijn niet beïnvloedbaar door het management) te zijn. Kleine of tijdelijke factoren komen niet in aanmerking voor tariefaanpassingen.

Conclusie

301. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. Er zijn in randnummer 17 van het methodebesluit en in randnummers 41 en 42 van Bijlage A bij dit methodebesluit passages opgenomen die, onder een aantal voorwaarden, de mogelijkheid openlaat voor eventueel aanvullend toekomstig onderzoek naar regionale verschillen.

Criteria definitie regionaal verschil

302. Eén respondent²⁰⁶ vindt de aanvullende criteria voor definitie van een regionaal verschil (minimale omvang en houdbaarheid gedurende een bepaalde periode), die de Raad zelfstandig zou hebben geïntroduceerd, onjuist.

Reactie

303. Ten aanzien van de gehanteerde criteria met betrekking tot de minimale omvang (*substantial*) van een ORV en de mate waarin deze houdbaar is gedurende een bepaalde periode (*sustainable*) merkt de Raad het volgende op. In overleg met de netbeheerders is bepaald aan welke criteria een ORV moet voldoen. Daarbij was zowel de mate waarin sprake is van een substantieel verschil als ook de mate waarin gesproken kan worden over een structureel verschil een criterium²⁰⁷. Vervolgens is in het onderzoek door Brattle, in overleg met DTe, nadere invulling gegeven aan deze criteria en zijn de overwegingen daarbij uitgebreid aan de netbeheerders gecommuniceerd. De Raad is van mening dat de in het rapport van Brattle gehanteerde criteria ten aanzien van *substantiality* als ook *sustainability* redelijk zijn. Het is onjuist dat de betreffende respondent stelt dat de Raad deze criteria zelfstandig en aanvullend zou hebben geïntroduceerd.

Conclusie

304. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Rol afnemers en noodzaak ORV-correctie

305. Twee respondenten²⁰⁸ merken op dat zij het ORV-traject ondoorzichtig vinden en het onterecht vinden dat afnemers niet zijn betrokken in dit het proces. Zij vinden een ORV-correctie bovendien overbodig. Zij achten het namelijk onwaarschijnlijk en niet bewezen

²⁰⁶ Continuon.

²⁰⁷ Deze criteria zijn overigens ook af te leiden uit de parlementaire geschiedenis waarbij ook de Minister van Economische Zaken (hierna: Minister) aangeeft dat enkel objectievebare verschillen van enige omvang in eventuele correcties worden meegenomen. Tevens moet het gaan om verschillen tussen bedrijven die structureel leiden tot verschillen in kosten (Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 303, nr. 7, p. 30).

²⁰⁸ PAWEX en VEMW.

dat netbeheerders de afgelopen twee reguleringsperiodes te maken zouden hebben gehad met kosten voor regionale verschillen die zij niet via de (gereguleerde) tarieven hebben kunnen terugverdienen. De betreffende respondenten verzoeken de Raad een kwantitatieve onderbouwing te geven van de kosten die in de eerste en tweede reguleringsperiode niet met de tarieven gedekt konden worden wegens het ontbreken van een ORV-correctie.

Reactie

306. De Raad is van mening dat hij voldoende zorgvuldigheid betracht heeft in het betrekken van afnemers bij eventuele correcties voor ORV. Aangezien de bewijslast voor eventuele objectiveerbare regionale verschillen bij de netbeheerders ligt, lag het voor de hand in eerste instantie een ORV-traject met de netbeheerders op te starten²⁰⁹. Daarbij is er overigens bewust voor gekozen om een onafhankelijk onderzoeksbureau (Brattle) het onderzoek te laten uitvoeren. Nu blijkt dat uit een onderzoek ORV mogelijk gevolgen voor de tarieven zouden kunnen voortvloeien, acht de Raad het van belang om afnemers te betrekken bij de definitieve besluitvorming. Juist omwille van deze zorgvuldigheid zijn de resultaten van het onderzoek ORV verwerkt in het ontwerp-methodebesluit waarop de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 van de Algemene Wet bestuursrecht) van toepassing is.
307. In antwoord op de door de respondenten opgeworpen reserveringen ten aanzien van de noodzaak voor het verwerken van kosten verbonden aan regionale verschillen in de tarieven merkt de Raad het volgende op. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat de wetgever onderkent dat er mogelijk sprake is van:

“verschillen tussen bedrijven die structureel leiden tot verschillen in kosten. Het uniforme tarief dient hiervoor te worden gecorrigeerd.”²¹⁰

Het onderzoek ORV heeft als doel inzichtelijk te maken of er inderdaad sprake is van significante en duurzame regionale verschillen tussen netbeheerders die ertoe leiden dat er verschil bestaat in het efficiëntieniveau dat de diverse netbeheerders kunnen bereiken. Door voor eventuele regionale verschillen te corrigeren wordt deze ongelijkheid weggenomen.

Conclusie

308. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Methode verwerken correctie

309. Eén respondent²¹¹ plaatst een aantal kanttekeningen bij de wijze waarop verrekening voor regionale verschillen plaatsvindt. Zo zou het hanteren van een toeslagpercentage op de toegestane totale tariefinkomsten niet correct zijn. Daarmee wordt de toeslag immers gekoppeld aan de afzet, cpi, x- en q-factor terwijl kosten voor regionale verschillen daar

²⁰⁹ Zie ook de parlementaire geschiedenis waarin de bewijslast voor eventuele objectiveerbare verschillen door de Minister bij de netbeheerders wordt neergelegd (Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 303, nr. 7, p. 30).

²¹⁰ Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 303, nr. 7, p. 30.

²¹¹ Continuum.

geen directe relatie mee hebben. Aanvullend argument daarbij is volgens deze respondent dat is aangekondigd dat de verwerking van eventuele regionale verschillen in de tarieven plaatsvindt op basis van artikel 41c E-wet. Dit impliceert dat correcties voor regionale verschillen bij de jaarlijkse tariefvaststelling moeten worden meegenomen en geen onderdeel dienen uit te maken van de tarieven (respectievelijk totale toegestane tariefinkomsten) die op grond van artikel 41b E-wet jaarlijks worden vastgesteld. Tot slot merkt deze respondent op dat een ORV-correctie gebaseerd zou moeten zijn op actuele data en niet op de data gebruikt in het onderzoek ORV²¹².

Reactie

310. De Raad is het niet eens met de respondent dat het per definitie onjuist zou zijn om een structurele correctie voor ORV te verwerken in de totale toegestane tariefinkomsten. De Raad is namelijk van mening dat een netbeheerder ook met betrekking tot deze kosten doelmatiger moet kunnen worden, voor zover het geen lokale heffingen of andere exogeen opgelegde kostenposten betreft.
311. Het is echter juridisch gezien niet mogelijk om af te wijken van de wijze van bepaling van de toegestane inkomsten, zoals die is vastgelegd in artikel 41b, eerste lid, sub d E-wet. Voor de derde reguleringperiode kiest de Raad er daarom voor om de ORV-correcties te verwerken op grond van artikel 41c E-wet. Op grond van dit artikel heeft de Raad de bevoegdheid om de tarieven in een jaar te corrigeren indien deze op basis van onjuiste gegevens zijn vastgesteld. Belangrijkste overwegingen daarbij zijn enerzijds dat een deel van de correcties naar verwachting een tijdelijk karakter heeft in verband met de mogelijke overdracht van het beheer van de 110 en 150 kV-netten aan TenneT per 1 januari 2008 indien het Splitsingswetsvoorstel²¹³ in werking zou treden. Anderzijds kan voor de ORV-correctie voor lokale heffingen op deze wijze rekening gehouden worden met de meest actuele hoogte van deze heffingen, die van jaar tot jaar kunnen verschillen, en het kabinetsvoornemen om de precarioheffing af te schaffen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan het punt van de respondent die meent dat gebruik gemaakt zou moeten worden van actuele data.
312. Voor wat betreft waterkruisingen is de Raad van mening dat de voorgestelde wijze van correctie²¹⁴ reeds rekening houdt met de ontwikkeling van de meerkosten van waterkruisingen over de tijd en de structurele aanwezigheid van deze waterkruisingen. De meerkosten, die samenhangen met de aanwezigheid van waterkruisingen, zijn goed

²¹² In het onderzoek ORV is data tot en met 2003 gebruikt.

²¹³ *Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. 1-77, A en B.

²¹⁴ Zie brief d.d. 8 maart 2006, met kenmerk: 10 1712-764 (www.dte.nl).

in te schatten en relatief stabiel, waardoor op basis van de beschikbare data uit het onderzoek ORV (tot en met 2003) de jaarlijkse correctie voor DNWB, de enige netbeheerder met dit ORV, kan worden bepaald.

313. De Raad acht het redelijk om een ORV-correctie voor lokale heffingen zo veel mogelijk te baseren op actuele data, aangezien de hoogte van de precarioheffing sterk kan variëren over de verschillende jaren. In de randnummers 38 tot en met 40 van Bijlage A bij dit methodebesluit wordt nader ingegaan op de wijze waarop voor lokale heffingen zal worden gecorrigeerd.

Conclusie

314. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In Bijlage A bij het methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit de wijze waarop de ORV-correcties worden doorgevoerd verduidelijkt en toegelicht.

Toekomst

315. Eén respondent²¹⁵ merkt op dat het onderzoek ORV niet als eenmalige exercitie kan worden beschouwd aangezien in de loop der tijd nieuwe regionale verschillen kunnen ontstaan of de relevantie van onderkende regionale verschillen kan toenemen of afnemen. Eén respondent²¹⁶ geeft aan, in het geval van een heropening van de discussie over potentiële regionale verschillen, opnieuw mogelijke verschillen in kosten voor inkoop van hoogspanningsdiensten te zullen opbrengen.

Reactie

316. Met de afronding van het onderzoek is een einde gekomen aan een intensief onderzoekstraject van twee jaar. Aanleiding voor dit onderzoek vormde de overeenkomst elektriciteit waarin is aangegeven dat de Raad een dergelijk onderzoek naar mogelijke regionale verschillen gedurende de tweede reguleringsperiode zou uitvoeren. De Raad acht het momenteel niet zinvol om opnieuw de discussie te openen over mogelijke regionale verschillen, aangezien dit naar verwachting niet zal leiden tot nieuwe inzichten. Immers, alle momenteel beschikbare informatie is door de netbeheerders opgeleverd. Enkel ten aanzien van het potentiële ORV aansluitdichtheid is de Raad van mening dat deze factor nu reeds nader onderzoek verdient²¹⁷.

²¹⁵ Continuon.

²¹⁶ NRE

²¹⁷ Zie ook randnummer 17 van het methodebesluit.

Conclusie

317. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In de randnummers 41 en 42 van Bijlage A bij het methodebesluit is aangegeven onder welke voorwaarden de Raad in de toekomst eventueel aanvullend onderzoek zal overwegen waarbij de Raad van mening is dat het potentiële ORV aansluitdichtheid nu reeds nader onderzoek verdient.

2.7.2 Waterkruisingen

Incrementele kosten Waterkruisingen

318. Eén respondent²¹⁸ is van mening dat het niet rechtvaardig is dat voor het regionale verschil waterkruisingen uitsluitend de meerkosten vergoed worden en niet de totale kosten. De respondent vindt dat de Raad hiermee aangeeft dat de Oosterschelde en Westerschelde tot het verzorgingsgebied van DNWB zouden behoren. Dit is volgens de respondent niet consistent met de aanpak in het onderzoek ORV bij behandeling van het regionale verschil aansluitdichtheid, waarbij grote wateroppervlakken niet tot het voorzieningsgebied van een netbeheerder worden gerekend.

Reactie

319. De Raad is van mening dat het redelijk is om enkel de meerkosten van waterkruisingen van DNWB te betrekken bij het onderzoek ORV. Immers, andere netbeheerders moeten op sommige locaties eveneens afstanden overbruggen zonder dat zij in die regio's afnemers voorzien²¹⁹. Het zijn de meerkosten voor waterkruisingen die het tot een regionaal verschil maken. Naar aanleiding van de ingebrachte zienswijze heeft de Raad Brattle verzocht een gevoeligheidsanalyse uit te voeren op het verzorgingsgebied. Het al dan niet toerekenen van de wateroppervlakken Oosterschelde en Westerschelde tot het voorzieningsgebied van DNWB blijkt geen invloed te hebben op de conclusies ten aanzien van de analyses naar het potentiële regionale verschil "aansluitdichtheid"²²⁰.

Conclusie

320. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

²¹⁸ DNWB.

²¹⁹ Denk bijvoorbeeld aan de Waddenzee.

²²⁰ Bijlage F (p. 4 en 5).

Waterkruisingen zijn geen regionaal verschil maar een AI

321. Eén respondent²²¹ is van mening dat waterkruisingen niet moeten worden beschouwd als een objectievebaar regionaal verschil, maar moeten worden beoordeeld als een aanmerkelijke investering.

Reactie

322. Aan het begin van het onderzoek ORV is door de netbeheerders gezamenlijk vastgesteld wat de te onderzoeken regionale verschillen waren. Waterkruisingen zijn uiteindelijk als objectievebaar regionaal verschil geïdentificeerd aangezien is voldaan aan de gestelde criteria voor een dergelijk objectievebaar regionaal verschil²²². De Raad ziet deze discussie derhalve als een gepasseerd station.

Conclusie

323. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.7.3 Lokale heffingen

Antidiperen op afschaffen precarioheffing

324. Drie respondenten²²³ zijn van mening dat de Raad niet vooruit mag lopen op een nu nog onzekere afschaffing van de precarioheffing²²⁴ als argument om geen correctie te hoeven doorvoeren voor dit ORV. Dit zou volgens één van deze respondenten²²⁵ juridisch niet zijn toegestaan en zij vragen daarom alsnog een nadere uitwerking van de in randnummer 24, voetnoot 13 van Bijlage A van het ontwerp-methodebesluit besproken correctie van de tarieven. Eén respondent²²⁶ geeft daarentegen aan in te stemmen met de keuze van de Raad om vooralsnog geen correctie voor lokale heffingen vorm te geven.

Reactie

325. De Raad is het niet eens met respondenten die aangeven dat de Raad niet vooruit zou kunnen lopen op een voorgenomen afschaffing van precarioheffing²²⁷. De Raad is van

²²¹ Continuon.

²²² Zie hiertoe ook de randnummers 21 en 22 van Bijlage A bij dit methodebesluit.

²²³ Eneco, ONS en Rendo.

²²⁴ Precarioheffing vormt de grootste component van de lokale heffingen. Zonder precarioheffing worden lokale heffingen niet als regionaal verschil aangemerkt.

²²⁵ Rendo.

²²⁶ Continuon.

²²⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VII, nr. 15.

mening dat hij daarin beleidsvrijheid heeft. Bij zijn belangenafweging mag de Raad betrekken dat een nu vorm te geven correctie wellicht in de nabije toekomst weer moet worden teruggedraaid wat (onnodig) administratieve lasten veroorzaakt bij zowel de netbeheerders als bij de Raad. Ook is er geen financieel belang voor netbeheerders, aangezien het materieel niet uitmaakt of een correctie voor lokale heffingen per direct wordt doorgevoerd of pas achteraf indien blijkt dat afschaffing van de precarioheffing wordt uitgesteld of vervalt. Desalniettemin heeft de Raad begrip voor het feit dat netbeheerders behoefte hebben aan meer duidelijkheid op dit punt. Daarom heeft de Raad naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen besloten om niet langer vooruit te lopen op de afschaffing van de precarioheffing. In Bijlage A bij dit methodebesluit is derhalve toegelicht op welke wijze gecorrigeerd zal worden voor lokale heffingen. Hierbij is er vanuit gegaan dat de precarioheffing op 1 januari 2007 nog bestaat.

Conclusie

326. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In de randnummers 38 tot en met 40 van Bijlage A bij dit methodebesluit is de wijze waarop de Raad voornemens is te corrigeren voor het regionale verschil lokale heffingen opgenomen.

Onderscheid precarioheffing aandeelhouders en niet-aandeelhouders

327. Twee respondenten²²⁸ zijn van mening dat er bij de compensatie voor precarioheffing geen onderscheid gemaakt dient te worden tussen precarioheffing betaald aan aandeelhouders en precarioheffing betaald aan niet-aandeelhouders. Volgens hen is er geen (juridisch) verband tussen precarioheffing en dividend. Eén respondent²²⁹ merkt daarentegen juist op dat precarioheffing betaald aan aandeelhouders niet anders uitgelegd kan worden dan een manier om dividend uit te keren aan de aandeelhouder zonder daarover belasting te betalen.

Reactie

328. Mede naar aanleiding van de door respondenten ingebrachte zienswijzen laat de Raad het volgende weten. Zodra de ORV-correctie voor lokale heffingen wordt vastgelegd in een separaat besluit (zie ook de toelichting in randnummer 40 van Bijlage A) zal worden bezien in hoeverre het wenselijk en redelijk is om het (actuele) aandeelhoudersdeel van de precarioheffing mee te nemen in de correctie.

²²⁸ Eneco en Continuon.

²²⁹ NRE

Conclusie

329. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. In de randnummers 38 tot en met 40 van Bijlage A bij het methodebesluit is ten opzichte van het ontwerp-methodebesluit de wijze waarop de ORV-correcties worden doorgevoerd verduidelijkt en toegelicht.

ORV-correctie afkoop precarioheffing

330. Eén respondent²³⁰ is van mening dat bij afschaffing van precarioheffing nog steeds gecompenseerd zou moeten worden voor afgekochte precarioheffing, omdat lokale heffingen nu eenmaal geïdentificeerd zijn als regionaal verschil. Netbeheerders hebben volgens deze respondenten ook na afschaffing nog te maken met (afschrijvingen over) deze kosten.

Reactie

331. De Raad ziet het afkopen van precarioheffing als een managementbeslissing, zoals reeds toegelicht per brief²³¹. De betreffende netbeheerders hebben zelf in het verleden een risicoafweging gemaakt bij hun beslissing om al dan niet tot afkoop van precarioheffing over te gaan. De Raad acht het niet redelijk dit risico af te wentelen op de afnemer via de tarieven indien de precarioheffing wordt afgeschaft. Een netbeheerder dient zich voor een eventueel verzoek tot het verhalen van deze kosten tot de betreffende gemeente(n), waterschap(pen) of provincie(s) te wenden.

Conclusie

332. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Correctie voor gemiddelde precarioheffing bij afschaffing

333. Twee respondenten²³² geven aan dat zij van mening zijn dat de wijze waarop bij afschaffing van de precarioheffing wordt gecorrigeerd, namelijk voor het gemiddelde dat reeds in de tarieven zou zijn begrepen, inconsistent is met de algemene lijn van corrigeren van regionale verschillen. Verder is één respondent²³³ van mening dat deze voorgestelde correctie niet plaats kan vinden op basis van artikel 41c van de E-wet, omdat aan geen van de in dit artikel genoemde voorwaarden is voldaan.

²³⁰ Rendo.

²³¹ Brief van 8 maart 2006 met kenmerk: 101712-764 (www.dte.nl).

²³² Essent en Continuon.

²³³ Eneco.

334. De Raad is het niet eens met de opmerking dat de voorgestelde correctie bij afschaffing van de precarioheffing inconsistent zou zijn met de wijze waarop wordt gecorrigeerd voor regionale verschillen. Bij afschaffing van de precarioheffing is er namelijk geen sprake meer van een correctie voor het regionale verschil lokale heffingen. Echter, afschaffing van precarioheffing kan ertoe leiden dat het gemiddelde inkomstenniveau, waarvoor de (gemiddelde) tarieven dekking moeten bieden, in Nederland te hoog blijft (hoger dan het efficiënte niveau) aangezien in de kostenbasis waarvoor de tarieven dekking moeten bieden ook (zij het in beperkte mate) kosten voor precarioheffing zijn opgenomen. De Raad acht het uit principe verdedigbaar om hiervoor te corrigeren aangezien netbeheerders in geval van afschaffing van de precarioheffing een vergoeding krijgen voor kosten die niet gemaakt worden. Door de afschaffing van de nacalculatie kunnen netbeheerders op deze wijze een financieel voordeel behalen.
335. Wel is de Raad van mening dat de baten van het doorvoeren van zo'n correctie moeten opwegen tegen de lasten ervan. Naar verwachting is hiervan geen sprake. Reden is dat de vergoeding voor precarioheffing, die momenteel in de tarieven is opgenomen naar verwachting geen substantieel bedrag zal bedragen en dit bedrag moeilijk exact is vast te stellen. Daarom heeft de Raad bij nader inzien besloten bij het wegvallen van de precarioheffing geen correctie toe te passen voor de precarioheffing die op dat moment nog in de tarieven (toegestane tariefinkomsten) zit. Dit betekent dat de netbeheerders een zeer klein financieel voordeel hebben bij afschaffing van de precarioheffing tot het moment dat de tarieven via de x-factor naar het nieuwe efficiënte niveau worden gebracht.
336. Nu de Raad heeft besloten niet langer te corrigeren voor het gemiddelde aan precarioheffing bij afschaffen van deze precarioheffing, is de vraag of de Raad een dergelijke correctie op grond van artikel 41c E-wet had mogen doorvoeren niet langer relevant.

Conclusie

337. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit (zie randnummer 29 van Bijlage A). Er zal bij afschaffing van de precarioheffing niet worden gecorrigeerd voor de gemiddelde vergoeding voor precarioheffing die momenteel in de tarieven zit.

2.7.4 Aansluitdichtheid

Bevolkingsdichtheid versus aansluitdichtheid

338. Eén respondent²³⁴ bestrijdt het door Brattle gehanteerde onderscheid tussen aansluitdichtheid en bevolkingsdichtheid. Deze respondent betoogt dat een analyse op basis van bevolkingsdichtheid juist als alternatief kan dienen indien een analyse naar aansluitdichtheid niet mogelijk lijkt.

Reactie

339. De Raad ziet, op basis van de analyses van Brattle, geen reden om aan te nemen dat er een causaal verband zou bestaan tussen de kosten per gestandaardiseerde output en bevolkingsdichtheid²³⁵.

Conclusie

340. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Aansluitingen openbare verlichting

341. Eén respondent²³⁶ vindt dat de analyses van Brattle moeten worden uitgevoerd exclusief aansluitingen voor openbare verlichting, aangezien deze respondent twijfelt aan de betrouwbaarheid van de data op dit punt.

Reactie

342. Brattle onderschrijft dat de data voor openbare verlichting er vreemd uitzien. Echter, het buiten beschouwing laten van deze aansluitingen heeft geen significante invloed op de resultaten²³⁷.

Conclusie

343. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

²³⁴ Rendo.

²³⁵ Dit wordt nader toegelicht in Bijlage F bij dit methodebesluit (p. 11 en 12).

²³⁶ DNWB.

²³⁷ Dit wordt nader toegelicht in Bijlage F bij dit methodebesluit (p. 8 tot en met 10).

Statistische analyses

344. Eén respondent²³⁸ is van mening dat het door Brattle bij de regressies toegepaste betrouwbaarheidsniveau van 95% willekeurig gekozen en te ambitieus is. Ook past Brattle het betrouwbaarheidsniveau onjuist toe en heeft Brattle volgens twee respondenten²³⁹ de verschillende regressies onjuist uitgevoerd waardoor te weinig relaties als significant worden aangemerkt. Twee respondenten²⁴⁰ zijn van mening dat het onterecht is dat Brattle een significant verband als niet causaal bestempelt. Deze causaliteitsvraag zou strijdig zijn met eerdere beschrijvingen van de statistische toetsen die Brattle toepast om regionale verschillen vast te stellen. Eén respondent²⁴¹ acht het niet juist dat Brattle bij voorbaat een lineaire relatie veronderstelt tussen aansluitdichtheid en kosten.
345. In haar analyses naar aansluitdichtheid gebruikt Brattle, bij het onderzoek naar een relatie tussen aansluitdichtheid en kosten, twee methoden. Bij analysemethode A wordt gekeken naar het aantal aansluitingen per km² en bij analysemethode B naar het aantal aansluitingen per km kabel. Eén respondent²⁴² is van oordeel dat Brattle onvoldoende motiveert waarom methode B als meer geschikt wordt beschouwd dan methode A. Twee respondenten²⁴³ vinden bovendien dat in de door Brattle getrokken conclusies te veel de nadruk wordt gelegd op data van één specifieke netbeheerder (Continuon) die uit de toon zouden vallen. Daarnaast begrijpt een van deze respondenten²⁴⁴ niet waarom Brattle de data van een andere netbeheerder (Westland) als vreemd aanmerkt.
346. Een andere respondent²⁴⁵ geeft aan dat de betrouwbaarheid van het onderzoek ORV kan worden vergroot door statistische analyses niet enkel te baseren op gestandaardiseerde kosten zonder verder onderzoek te doen. Reden is dat deze gestandaardiseerde kosten tot stand zijn gekomen in een onderhandelingstraject en derhalve niet de werkelijke kosten weerspiegelen.

Reactie

347. De Raad is het niet eens met de opmerking dat het door Brattle gekozen betrouwbaarheidsniveau van 95% willekeurig zou zijn. Een dergelijk

²³⁸ Essent.

²³⁹ DNWB en Essent.

²⁴⁰ DNWB en Essent.

²⁴¹ DNWB.

²⁴² Essent.

²⁴³ DNWB en Essent.

²⁴⁴ Essent.

²⁴⁵ Rendo.

betrouwbaarheidsniveau is zeer gebruikelijk in tal van economische en niet-economische analyses. Indien een (groot) aantal regressies tussen enkele variabelen wordt uitgevoerd, is er statistisch gezien altijd een kans dat een significant verband wordt gevonden. Dit gevonden verband kan echter op toeval berusten en betekent niet vanzelfsprekend dat er sprake is van causaliteit²⁴⁶. In Bijlage F van dit methodebesluit, wordt door Brattle nader ingegaan op opmerkingen van respondenten die menen dat Brattle de regressieanalyses onjuist zou hebben uitgevoerd²⁴⁷. De Raad is het niet eens met de opmerking dat Brattle bij voorbaat een lineaire relatie veronderstelt tussen aansluitdichtheid en kosten. In het eindrapport van Brattle worden immers tevens niet-lineaire relaties onderzocht.

348. De Raad is van mening dat Brattle in het kader van het onderzoek ORV voldoende heeft onderbouwd waarom methode B in haar ogen de voorkeur verdient met betrekking tot het verschaffen van inzicht in de wijze waarop aansluitdichtheid en kosten met elkaar samenhangen. In Bijlage F benadrukt Brattle nogmaals, door middel van een illustratief voorbeeld, dat het aantal aansluitingen per km² (methode A) geen directe relatie hoeft te hebben met (meer)kosten die een netbeheerder maakt.²⁴⁸ Het feit dat de betreffende methode A meer datapunten oplevert, is geen doorslaggevend argument, aangezien methode B meer geschikt is voor het onderzoeken van de relatie tussen hoeveelheid aansluitingen en kosten die een netbeheerder maakt.
349. De Raad is het niet eens met de opmerking dat Brattle onevenwichtig zou zijn omgegaan met het betrekken van de data van verschillende netbeheerders bij de analyses en dat Brattle conclusies te veel zou baseren op data van één specifieke netbeheerder. Brattle constateert enkel dat er discrepanties bestaan tussen de data van de verschillende netbeheerders die het trekken van eenduidige conclusies verhinderen. Daarbij beschouwt Brattle de data en positie van Westland niet zozeer als vreemd, echter wel als bevestiging van de voorkeur voor methode B bij het aantonen van een eventueel verband tussen aansluitdichtheid en (meer)kosten van netbeheerders.²⁴⁹
350. De Raad merkt op dat de data ten aanzien van gestandaardiseerde kosten uitgangspunt vormen voor de regulering. De netbeheerders zijn in onderling overleg overeengekomen deze als uitgangspunt te nemen voor het onderzoek ORV. Overigens heeft Brattle, mede op verzoek van de netbeheerders, een aanvullende literatuurstudie verricht om te

²⁴⁶ The Brattle Group, *Regional Differences for Electricity and Gas Companies in The Netherlands*, 2006 (zie Bijlage E, p. 7).

²⁴⁷ Bijlage F (p. 11 tot en met 14).

²⁴⁸ Bijlage F (p. 16 en 17).

²⁴⁹ Bijlage F (p. 17 en 18).

onderzoeken of een causaal verband tussen aansluitdichtheid en kosten waarschijnlijk is²⁵⁰.

Conclusie

351. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. Wel is in Bijlage F bij het methodebesluit een nadere toelichting van Brattle opgenomen waarin de uitgevoerde analyses zijn verduidelijkt.

Literatuurstudie

352. Twee respondenten²⁵¹ geven aan dat Brattle ten onrechte op basis van een literatuurstudie concludeert dat er geen negatief causaal verband zou bestaan tussen aansluitdichtheid en kosten omdat in theorie een omgekeerd causaal verband eveneens mogelijk zou zijn. De urbanisatiegraad in Nederland is nergens van dien aard dat een positief causaal verband tussen aansluitdichtheid en kosten kan worden aangenomen.

Reactie

353. De Raad is van mening dat de literatuurstudie over dit onderwerp vooral aantoont dat een eventuele relatie tussen een lage aansluitdichtheid en hoge kosten voor netbeheerders empirisch, via data-analyse, moet worden onderzocht. Reden is dat uit de literatuur blijkt dat niet per definitie zo'n eenduidige relatie kan worden vastgesteld. Ook het feit dat een aantal netbeheerders gedurende de uitvoering van het onderzoek ORV heeft aangegeven van mening te zijn dat juist een hoge aansluitdichtheid tot (meer)kosten leidt, geeft aan dat niet zonder meer gesteld kan worden dat deze relatie eenduidig zou zijn. Empirische statistische analyses zijn derhalve noodzakelijk. In Bijlagen E en F bij dit methodebesluit gaat Brattle nader in op de door respondenten naar voren gebrachte argumenten²⁵². De Raad sluit zich op dit punt aan bij de conclusies van Brattle.

Conclusie

354. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

²⁵⁰ The Brattle Group, *Regional Differences for Electricity and Gas Companies in The Netherlands* 2006 (zie Bijlage E: Appendix II, p. 65 tot en met 67) en Bijlage F: (p. 14 tot en met 16).

²⁵¹ DNWB en Essent.

²⁵² The Brattle Group, *Regional Differences for Electricity and Gas Companies in The Netherlands* 2006 (zie Bijlage E: Appendix II, p. 65 tot en met 67) en Bijlage F (p. 14 tot en met 16).

DEA-studie Frontier en data correctiebesluiten

355. Eén respondent²⁵³ begrijpt niet waarom de uitkomsten van in het verleden (2000) uitgevoerd onderzoek door Frontier, waarin een correlatie werd beschreven tussen de gestandaardiseerde kosten en de lengte van het netwerk, niet is betrokken bij het onderzoek ORV. Een andere respondent²⁵⁴ stelt voor om de analyses ten aanzien van “aansluitdichtheid” te baseren op data uit de correctiebesluiten van DTe²⁵⁵ in plaats van de data ingediend in het kader van het onderzoek ORV aangezien deze wel zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring.

Reactie

356. In het verleden is enkel de eventuele invloed van netwerklengte als “cost driver” onderzocht in relatie tot enkele andere variabelen zoals het aantal transformatoren²⁵⁶. Dit kan echter geen vertrekpunt zijn voor het onderzoek naar mogelijke regionale verschillen omdat het onderzoek niet aansluit bij de huidige reguleringssystematiek. Bovendien zijn netbeheerders in het kader van het onderzoek ORV in de gelegenheid gesteld alle relevante informatie aan te leveren. Hiertoe behoren ook de gegevens waar destijds door Frontier gebruik van is gemaakt.
357. De Raad benadrukt nogmaals dat de netbeheerders onderling zijn overeengekomen dat de data uit het dataverzoek ORV uitgangspunt zouden vormen voor de analyses. Het in de laatste fase wijzigen van dit uitgangspunt omdat op basis van de data uit het onderzoek ORV aansluitdichtheid niet als objectiveerbaar regionaal verschil kan worden aangemerkt, acht de Raad niet zorgvuldig. In Bijlage F bij dit methodebesluit gaat Brattle nog wat nader in op haar twijfels bij de data²⁵⁷.

Conclusie

358. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.
359. Zoals eerder opgemerkt, is de Raad, naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen, van mening dat het potentiële ORV aansluitdichtheid nader onderzoek verdient. De Raad zal daarom na consultatie van betrokken partijen een vervolgonderzoek naar de invloed van verschillen in aansluitdichtheid op de kosten van netbeheerders starten. De uitkomsten

²⁵³ Rendo.

²⁵⁴ DNWB.

²⁵⁵ Zie:

http://www.dte.nl/nederlands/elektriciteit/transport/tariefregulering/tweede_herziene_bob_tot_vaststelling_korting.asp

²⁵⁶ *Maatstaafconcurrentie Regionale Netbedrijven Elektriciteit, tweede reguleringsperiode*, Informatie- en Consultatiedocument (DTe, november 2002).

²⁵⁷ Zie p. 6 tot en met 8.

van dit onderzoek kunnen leiden tot tariefverhogingen of tariefverlagingen voor individuele netbeheerders gedurende de derde reguleringsperiode (zie ook randnummer 17 van het methodebesluit en randnummer 42 van Bijlage A).

2.8 Procedureel

360. In dit onderdeel worden de zienswijzen van procedurele aard behandeld.

Verwijzing naar eerdere reactie

361. Eén respondent²⁵⁸ verwijst in zijn reactie op het methodebesluit voor de derde reguleringsperiode naar reacties ten behoeve van de methodebesluiten voor de eerste en tweede reguleringsperioden.

Reactie

362. De Raad verwijst hierbij naar de eerdere reactie van de directeur DTe (de rechtsvoorganger van de Raad) aan deze respondent.

Conclusie

363. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Duur van de derde reguleringsperiode

364. Twee respondenten²⁵⁹ zijn van mening dat de duur van de derde reguleringsperiode kan worden verlengd tot vier jaar. Eén van beide respondenten²⁶⁰ verbindt aan de verlenging de voorwaarde dat bij de keuze van de duur rekening moet worden gehouden met voorgenomen wetswijzigingen, zoals de Splitsingswet.²⁶¹ Beide respondenten zien als voordeel dat dit leidt tot synchronisatie van de duur van de derde reguleringsperiode voor de landelijke respectievelijk de regionale netbeheerders elektriciteit. Eén respondent²⁶² ziet als additioneel voordeel van verlenging dat dit leidt tot stabiliteit in de

²⁵⁸ MKB-Nederland.

²⁵⁹ EnergieNed en Eneco.

²⁶⁰ EnergieNed.

²⁶¹ *Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. 1-77, A en B.

²⁶² Eneco.

tariefontwikkeling. Twee respondenten²⁶³ zijn juist expliciet voor een reguleringsperiode van drie jaar in verband met de Splitsingswet.

Reactie

365. De Raad ziet geen reden om de duur van de derde reguleringsperiode te verlengen. In het vooroverleg hebben de netbeheerders allen aangegeven een driejarige reguleringsperiode wenselijk te achten. Reden hiervoor was dat de netbeheerders de reguleringsystematiek nog niet voldoende stabiel achtten, mede in het licht van de voorgenomen wetswijzigingen. Deze situatie is sindsdien niet gewijzigd.
366. Bovendien is de Splitsingswet inmiddels door de Tweede Kamer aangenomen en wacht het wetsvoorstel thans op behandeling in de Eerste Kamer. Dit wetsvoorstel regelt dat de duur van de derde reguleringsperiode voor zowel de regionale netbeheerders elektriciteit als voor de landelijke beheerder van het hoogspanningsnet zal worden beperkt tot één jaar als gevolg van de overdracht van het beheer van enkele netvlakken van enkele netbeheerders aan de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet²⁶⁴. Indien dit wetsvoorstel kracht van wet krijgt, dan zal hiermee de reguleringsduur van de derde reguleringsperiode worden beperkt tot één jaar. In dat geval zijn de reguleringsduur van de regionale netbeheerders en de reguleringsduur van de landelijke beheerder van het hoogspanningsnet gesynchroniseerd. Afgezien van de voorgaande situatie, ziet de Raad geen voordelen van synchronisatie van de reguleringsduur van de regionale netbeheerders met de reguleringsduur van de landelijke beheerder van het hoogspanningsnet.
367. Het voorgaande laat onverlet dat de Raad er op termijn naar streeft om op termijn de duur van de reguleringsperiode te verlengen naar vijf jaar. Eén van de voordelen hiervan is dat dit leidt tot meer stabiliteit in de sector, zoals de Raad ook heeft aangegeven in randnummer 7 van het methodebesluit.

²⁶³ VEWM en PAWEX.

²⁶⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. A.

Conclusie

368. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. De Raad heeft de keuze voor de duur van de reguleringsperiode nader toegelicht in Bijlage A van dit methodebesluit.

Vooruitlopen op de vierde reguleringsperiode en de Splitsingswet

369. Eén respondent²⁶⁵ heeft aangegeven dat in het methodebesluit niet vooruit mag worden gelopen op de vierde reguleringsperiode en eventuele gevolgen van de Splitsingswet. Deze respondent acht dit in strijd met het wettelijk stelsel en een belemmering voor de discussie over de voorbereiding van de vierde reguleringsperiode. Andere respondenten²⁶⁶ hebben juist bij specifieke onderdelen van het ontwerp-methodebesluit aangegeven dat het ontwerp-methodebesluit onvoldoende aangeeft hoe in de regulering zal worden omgegaan met de gevolgen van de Splitsingswet.

Reactie

370. De Raad heeft in het ontwerp-methodebesluit in verschillende randnummers aangegeven hoe hij voornemens is om te gaan met de regulering in het algemeen en ten aanzien van enkele specifieke onderwerpen. Daarbij betreft de Raad waar nodig de Splitsingswet²⁶⁷. De Raad doet dit onder meer om meer zekerheid te verschaffen aan de netbeheerders, investeerders en afnemers over de methode van regulering op lange termijn.
371. Bovendien is de Raad van mening dat in het kader van zorgvuldigheid en transparantie het van belang is dat hij enige duidelijkheid verschaft over de toekomstige methode van regulering. Gelet ook op het verzoek van de andere respondenten om juist meer duidelijkheid te verschaffen over de continuïteit van de regulering, heeft de Raad besloten om een aantal passages hierover in Bijlage A te handhaven. Dit betreft de passages waarin de Raad ingaat op de regulering op de lange termijn. Echter, de passages die betrekking hebben op de vierde reguleringsperiode zijn verwijderd.

Conclusie

372. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit. De Raad heeft de passages die betrekking hebben op de vierde reguleringsperiode verwijderd.

²⁶⁵ Eneco.

²⁶⁶ PAWEX en VEMW.

²⁶⁷ Zie de randnummers 87 en 366 van deze Bijlage.

Gevolgen overdracht van het beheer van netvlakken aan TenneT

373. Twee respondenten²⁶⁸ verzoeken de Raad duidelijkheid te verschaffen over de wijze waarop in de regulering rekening wordt gehouden met de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten van de regionale netbeheerders elektriciteit aan TenneT.

Reactie van de Raad

374. De Raad is van mening dat het niet nodig is om in het methodebesluit in te gaan op de mogelijke gevolgen voor de regulering van de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten aan TenneT. Het is immers nog niet zeker dat de overdracht daadwerkelijk doorgaat. De Splitsingswet, waar de overdracht van het beheer aan TenneT onderdeel van is, is thans aanhangig in de Eerste Kamer²⁶⁹. De Raad acht het niet prudent om op de uitkomsten van het debat in de Eerste Kamer vooruit te lopen.
375. De Raad merkt volledigheidshalve op dat, als het wetsvoorstel wordt aangenomen, de duur van de derde reguleringsperiode voor zowel de regionale netbeheerders elektriciteit als voor TenneT zal worden beperkt tot één jaar²⁷⁰. Dit betekent dat de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten per 1 januari 2008 samenvalt met de start van de vierde reguleringsperiode voor zowel de regionale netbeheerders elektriciteit als voor TenneT. Eventuele gevolgen van de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten voor de regulering van de regionale netbeheerders elektriciteit én van de landelijke netbeheerder zullen dus in de methodebesluiten voor de vierde reguleringsperiode moeten worden geregeld.

Conclusie van de Raad

376. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Regulering van TenneT

377. Eén respondent²⁷¹ merkt op dat dezelfde reguleringsmethodiek van toepassing zou moeten zijn op alle door TenneT beheerde netvlakken. Deze respondent is van mening dat de E-wet dit mogelijk maakt en het wenselijk, logisch en efficiënt is.

Reactie

378. De Raad kan niet één reguleringsmethodiek toepassen op TenneT. Dit volgt uit het systeem van de E-wet. De beheerder van het landelijk hoogspanningsnet (hierna:

²⁶⁸ PAWEX en VEMW.

²⁶⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. A.

²⁷⁰ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 212, nr. A.

²⁷¹ TenneT.

landelijke netbeheerder) is hierin gedefinieerd als de netbeheerder van alle netten die bestemd zijn voor transport van elektriciteit op een spanningsniveau van 220 kV of hoger (inclusief de landsgrensoverschrijdende netten van 500 kV en hoger)²⁷². Daarnaast zijn er beheerders van lagere netvlakken, waaronder de 110 en 150 kV netten²⁷³. TenneT is daardoor twee keer netbeheerder: van het landelijk hoogspanningsnet en van een regionaal net (150 kV net). Dat betekent niet dat beide beheerstaken op dezelfde wijze worden gereguleerd. Uitgangspunt voor de regulering zijn de netten en niet de rechtspersoon die het netbeheer uitvoert.

379. Op grond van artikel 41, tweede lid en artikel 41d, tweede lid E-wet geldt een ander reguleringssysteem voor de landelijke netbeheerder dan voor de regionale netbeheerders. Voor de regionale netbeheerders geldt het systeem van maatstafconcurrentie en wordt per netbeheerder een x-factor, q-factor en rekenvolume vastgesteld. Voor de landelijke netbeheerder geldt daarentegen het systeem van omzetregering en wordt geen q-factor vastgesteld.²⁷⁴
380. Tot slot merkt de Raad op dat, indien de Splitsingswet wordt aangenomen, het beheer van alle 110 en 150 kV netten per 1 januari 2008 wordt overgedragen aan TenneT. Tegelijkertijd wordt dan artikel 10, eerste lid E-wet aangepast zodat het landelijk hoogspanningsnet ook deze twee netvlakken omvat. Vanaf dat moment zal het dus wettelijk gezien mogelijk zijn om TenneT op basis van één reguleringsmethodiek te reguleren.

Conclusie

381. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Onvoldoende gelegenheid gehad voor inbrengen mondelinge zienswijze

382. Eén respondent²⁷⁵ heeft aangegeven dat hij onvoldoende gelegenheid heeft gehad om gebruik te maken van het wettelijk recht op het geven van een mondelinge zienswijze.

Reactie

383. De Raad is van mening dat de belanghebbenden voldoende gelegenheid hebben gehad om hun zienswijzen in te dienen. De Raad heeft belanghebbenden in de gelegenheid gesteld om zowel mondeling als schriftelijk hun zienswijzen in te dienen. Ten behoeve

²⁷² Artikel 10, eerste en tweede lid E-wet.

²⁷³ Artikel 10, derde lid E-wet.

²⁷⁴ Voor de netvlakken van 220 kV en hoger gelden strengere kwaliteitseisen op basis van de Netcode (o.a. artikel 4.1.4.5).

²⁷⁵ Essent.

van de mondelinge inbreng heeft de Raad twee weken voor het verlopen van de termijn voor het indienen van een zienswijze een hoorzitting georganiseerd. Het doel van deze hoorzitting is tweeledig. Ten eerste stelt dit belanghebbenden in de gelegenheid hun visie op het ontwerp-methodebesluit naar voren te brengen. Ten tweede kunnen de aanwezigen kennis nemen van de visie van andere partijen en dit desgewenst verwerken in hun schriftelijke zienswijze. Van te voren was bekend gemaakt dat de spreektijd per spreker beperkt was doordat er veel sprekers waren. De meeste sprekers, met uitzondering van de respondent, hebben hier op ingespeeld door de hoofdpunten van hun schriftelijke reactie naar voren te brengen, door te verwijzen naar de schriftelijke reactie zelf en door te verwijzen naar eerdere c.q. andere sprekers. Indien de respondent desondanks de spreektijd te beknopt achtte, had deze spreker de Raad kunnen verzoeken om op een later tijdstip zijn mondelinge zienswijze nog verder toe te lichten.

384. Tot slot merkt de Raad op dat de respondent nog twee weken na afloop van de hoorzitting in de gelegenheid was om een uitvoerige schriftelijke zienswijze in te dienen. Punten die niet op de hoorzitting aan de orde konden komen, konden dus altijd nog schriftelijk worden ingebracht. Van de mogelijkheid tot het indienen van een schriftelijke zienswijze heeft de respondent gebruik gemaakt.

Conclusie

385. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Geen inzage gekregen in vertrouwelijke correspondentie

386. Eén respondent²⁷⁶ heeft in zijn zienswijze aangegeven dat hij inzage wil in door de Raad als vertrouwelijk aangemerkte stukken inzake het onderwerp 'regionale verschillen'.

Reactie

387. De Raad is van mening dat de respondent geen recht op inzage heeft in vertrouwelijke stukken. Voor de beoordeling van het ontwerp-methodebesluit inzake het onderwerp 'regionale verschillen' zijn enkel het eindrapport ORV van Brattle en de begeleidende brief, met de aan het eindrapport ORV verbonden consequenties voor de regulering, van belang²⁷⁷. Deze stukken waren reeds in het bezit van alle belanghebbenden bij aanvang van de inzagetermijn. De Raad heeft deze reactie ook middels een brief gecommuniceerd aan de respondent.

²⁷⁶ Essent.

²⁷⁷ Het onderzoek ORV heeft een uitgebreid apart (inspraak-)traject doorlopen dat heeft geresulteerd in een eindrapport ORV van The Brattle Group en een brief van de Raad van Bestuur de Nederlandse Mededingingsautoriteit (d.d. 8 maart 2006 met kenmerk: 101712-764, www.dte.nl) met eventuele consequenties voor de regulering.

Conclusie

388. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

2.9 Overig

389. Deze paragraaf behandelt de zienswijzen die zijn ingediend op punten die niet onder één van de voorgaande onderwerpen vallen.

Regeling uitgespaarde verliezen (RUN)

390. Een respondent²⁷⁸ vindt dat de extra inkoopkosten die gepaard gaan met de invoering van de RUN meegenomen moeten worden in de x-factor of in de startomzet van de derde reguleringsperiode.

Reactie

391. De Raad is het hiermee oneens. Het is vooralsnog onduidelijk wat de invoering van de RUN precies aan extra inkoopkosten zal genereren bij de regionale netbeheerders. De RUN is pas van kracht sinds 1 januari 2006.²⁷⁹ De financiële gevolgen door hogere inkoopkosten zullen voor netbeheerders naar verwachting zichtbaar zijn in het jaar 2008. De Raad vindt het daarom niet wenselijk om de gevolgen hiervan op te nemen in de x-factor of in de startomzet van de derde reguleringsperiode.
392. Tot slot merkt de Raad nog op dat het op grond van de formule in artikel 41b, eerste lid E-wet niet mogelijk is om de startomzet van een reguleringsperiode te wijzigen.

Conclusie

393. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Verrekening schattingsfout

394. Eén respondent vindt dat de verrekening van de schattingsfout uit de tweede reguleringsperiode uitgesmeerd moet worden over de jaren 2007 en (eventueel ook) 2008. Deze respondent vindt dat de verrekening van de schattingsfout de tarieven maximaal 10% mag beïnvloeden. Hierbij wordt verwezen naar het CODATA-handboek

²⁷⁸ Continuon.

²⁷⁹ Zie Besluit tot wijziging van de tariefstructuren als bedoeld in artikel 32, eerste en tweede lid E-wet met kenmerk 101726-35 (www.dte.nl).

NE-TAR-05-09 waarin het percentage van 10% voorkomt in de beoordeling van de tarievenvoorstellen van regionale netbeheerders elektriciteit.

Reactie

395. De Raad zal de manier waarop de schattingsfouten verwerkt zullen worden in de tarieven van de derde reguleringsperiode tijdig aan de netbeheerders bekendmaken. Hierbij zou de Raad aansluiting kunnen zoeken bij de 10%-regel die reeds is verwerkt in het CODATA-handboek NE-TAR-05-09. De Raad vindt dat de exacte bepaling hiervan geen deel hoeft uit te maken van het methodebesluit voor de derde reguleringsperiode.

Conclusie

396. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Geschatte productiviteitsverandering van 1,5% is onjuist

397. Eén respondent²⁸⁰ geeft aan dat het een misverstand is om aan te geven dat de geschatte productiviteitsverandering in de tweede reguleringsperiode 1,5% is. Hierbij wordt verwezen naar randnummer 20 van Bijlage B.

Reactie

398. De Raad is het hiermee oneens. In randnummer 12 van Bijlage A uit het methodebesluit voor de tweede reguleringsperiode²⁸¹ (x-factor) staat immers dat de geschatte productiviteitsverandering 1,5% is.

Conclusie

399. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.

Tikfout

400. Eén respondent²⁸² constateert een tikfout in formule 16 uit Bijlage B.

Reactie

401. De Raad vindt de constatering van deze respondent terecht.

²⁸⁰ Continuon.

²⁸¹ Besluit tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, vierde lid E-wet met kenmerk 100947-82 (www.dte.nl).

²⁸² Continuon.

Conclusie

402. Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het ontwerp-methodebesluit.